

การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยว

นางสาวพิชญา เจริญใจ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2556
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

PROPOSED ROLES AND PARTICIPATORY LEARNING OF VOCATIONAL EDUCATION
INSTITUTIONS FOR TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT

Miss Pitchaya Charoenjai

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Development Education
Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของ
สถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

โดย

นางสาวพิชญา เจริญใจ

สาขาวิชา

พัฒนศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. ชนิตา รักษ์พลเมือง)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร. อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. ละเอียด ศิลาน้อย)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พิชญญา เจริญใจ : การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. (PROPOSED ROLES AND PARTICIPATORY LEARNING OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS FOR TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.ชื่นชนก โควินท์, 188 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว 2) เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกับบุคลากรในสถาบันอาชีวศึกษาสังกัดสอศ. ที่เปิดหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบุคลากรในภาคีท่องเที่ยวได้แก่ ภาครัฐ สถานประกอบการโรงแรมและผู้นำชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว 5 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 207 คนวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติภาคบรรยายได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนทนากลุ่ม การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตสถาบันอาชีวศึกษาและภาคีท่องเที่ยวในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาอยู่ในระดับมาก บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาที่ดำเนินการจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสถาบันอาชีวศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติการและการรับประโยชน์ในระดับสูง ส่วนการร่วมคิดตัดสินใจและการร่วมประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ด้านศักยภาพของสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าสถาบันอาชีวศึกษามีจุดแข็งในมิติคุณภาพชีวิตคนในชุมชน เพื่อให้กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยสถาบันอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จสถาบันอาชีวศึกษาควรดำเนินบทบาทเชิงรุกในการมีส่วนร่วมและเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกับภาคีการท่องเที่ยว โดยสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรทำหน้าที่ผลักดันให้สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่เป็นรูปธรรมขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาควิชา นโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำ ลายมือชื่อนิสิต

ทางการศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

สาขาวิชา พัฒนศึกษา

ปีการศึกษา 2556

5383373427 : MAJOR DEVELOPMENT EDUCATION

KEYWORDS: TOURISM INDUSTRY / PARTICIPATORY / VOCATIONAL EDUCATION

PITCHAYA CHAROENJAI: PROPOSED ROLES AND PARTICIPATORY LEARNING OF VOCATIONAL EDUCATION INSTITUTIONS FOR TOURISM INDUSTRY DEVELOPMENT.

ADVISOR: ASST. PROF.CHUENCHANOK KOVIN, Ph.D., 188 pp.

The objectives of this study were: 1) to study the roles of vocational education institutions in participatory tourism industry development as viewed by tourism partners and 2) to propose roles and participatory learning of vocational education institutions for tourism industry development. Samples surveyed were 207 teachers in vocational education institutions under the jurisdiction of the Office of Vocational Education Commission offering tourism industry programs and those tourism partners, i.e. public sectors, hotels, and community leaders of tourism sites in five provinces. The data gathered by means of the questionnaires were statistically analyzed. It was found that vocational education institutions as perceived by themselves were expected as highest in term of their roles in tourism industry development; however, in practice, such roles were perceived only as high. Regarding their participation in the development, their involvement and the benefits gained were also perceived only as moderate. Regarding their potential in the development, the strength was with the quality aspect of life. For the participatory learning process of vocational education institutions in the development of tourism industry to become successful, it was suggested that the active roles in their participation and participatory learning should be played by the institutions themselves. The cooperation with tourism partners is also expected. In this regard, the Office of Vocational Education Commission should encourage the institutions under its jurisdiction to play such roles in terms of the policies to be made at the ministry level for any concrete measures and implementation.

Department: Educational Policy,
Management, and
Leadership

Student's Signature

Advisor's Signature

Field of Study: Development Education

Academic Year: 2013

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชื่นชนก โควินท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และประธานกรรมการ อาจารย์ ดร.อุบลวรรณ หงษ์วิทยากร ที่กรุณาแนะนำ ให้คำปรึกษาและให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินการวิจัย ทุกขั้นตอน ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างยิ่ง ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง และอาจารย์ ดร.ละเอียด ศิลา น้อย ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะและแนวคิดต่างๆที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินงานวิจัย ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิผู้เชี่ยวชาญที่สละเวลาในการพิจารณาตรวจทานความถูกต้อง และแก้ไขข้อบกพร่องของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

งานวิจัยนี้สำเร็จเป็นรูปธรรมได้ด้วยความอนุเคราะห์และความร่วมมือจากผู้ให้ข้อมูลทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา สำนักงาน ททท.จังหวัดนครราชสีมา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว นครราชสีมา โรงแรมดิแอร์พอร์ต โรงแรมปัญญาคารา ตลอดจนบุคคล และหน่วยงานต่างๆที่ให้ความช่วยเหลือที่ผู้วิจัยไม่สามารถกล่าวนามได้หมดในที่นี้ ขอขอบคุณทุกท่าน ณ ที่นี้

นอกจากนี้ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาพัฒนศึกษาทุกท่านที่ได้ประสิทธิประสาทวิชาและมีเมตตาจิตกับผู้วิจัยมาโดยตลอด และขอขอบคุณเพื่อนร่วมศึกษาที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือสนับสนุนด้วยดีเสมอมา

ขอแสดงกตัญญูทิวาทิตาคุณต่ออาจารย์ทุกท่านที่ได้หล่อหลอมให้ข้าพเจ้าเป็นบุคคลที่รักในการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.สุพัฒนา คำสอน ผู้เป็นแรงบันดาลใจในการศึกษาต่อเป็นแบบอย่างในการทำงานและแบบอย่างคุณธรรมในการดำเนินชีวิต

สุดท้ายนี้ขอกราบขอบพระคุณมารดา บิดา และครอบครัวอันเป็นที่รักยิ่งที่เป็นพลังใจที่สำคัญและให้การสนับสนุนเสมอมา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฐ
สารบัญรูป.....	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา.....	5
1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร.....	5
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย	7
1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	9
2.1.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	9
2.1.2 ความหมายอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	11
2.1.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	12
2.1.4 ลักษณะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	14
2.1.5 ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว	14
2.1.5.1 ผลกระทบในด้านบวก	14
2.1.5.2 ผลกระทบในด้านลบ	15
2.1.6 สภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	16
2.1.7 สภาพปัญหาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	17

2.2	การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	20
2.2.1	แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559	21
2.3	การมีส่วนร่วม.....	23
2.3.1	หลักการและความสำคัญของความร่วมมือ.....	23
2.3.2	ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ.....	25
2.3.3	องค์ประกอบของความร่วมมือ.....	25
2.3.4	กระบวนการความร่วมมือ.....	26
2.4	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	26
2.4.1	การมีส่วนร่วม.....	26
2.4.2	แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน.....	27
2.4.3	ปัจจัยการมีส่วนร่วม.....	29
2.4.4	กระบวนการมีส่วนร่วม.....	29
2.4.5	ทฤษฎีการเรียนรู้.....	31
2.4.6	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	31
2.4.7	ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้.....	32
2.4.8	ปัจจัยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม.....	33
2.4.9	หลักการสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ (Participatory Learning).....	33
2.4.9.1	การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning).....	33
2.4.9.2	การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process).....	36
2.4.10	การเรียนรู้เพื่อการมีส่วนร่วม.....	37
2.5	ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	41
2.5.1	ธุรกิจโรงแรมที่พัก.....	41
2.5.2	ธุรกิจนำเที่ยว.....	43
2.5.3	ธุรกิจคมนาคมขนส่ง.....	43
2.6	บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษา.....	44
2.6.1	บทบาทอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551	44
2.6.1	นโยบายและยุทธศาสตร์.....	45

2.6.3	บทบาทอาชีพศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	48
2.7	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
บทที่ 3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	57
3.1	ขั้นเตรียมการวิจัย.....	57
3.1.1	กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย	57
3.1.2	กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	57
3.1.2.1	ประชากร	57
3.1.2.2	กลุ่มตัวอย่าง.....	60
3.2	ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research).....	61
3.2.1	การวิจัยเอกสาร.....	61
3.2.2	สร้างเครื่องมือ	61
3.3	ขั้นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)	69
3.4	ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย.....	70
บทที่ 4	ผลการวิจัย.....	71
4.1	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม	71
4.1.1	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	72
4.1.2	บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว.....	75
4.1.2.1	บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	89
4.1.2.2	บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	89
4.1.2.3	บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	90
4.1.2.4	บทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	91

4.1.2.5	บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	92
4.1.2.6	บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	93
4.1.3	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว... 98	
4.1.3.1	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	99
4.1.3.2	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	99
4.1.3.3	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	99
4.1.3.4	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	99
4.2	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม.....	106
4.2.1	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. 106	
4.2.1.1	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	106
4.2.1.2	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	108
4.2.1.3	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	110
4.2.1.4	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	111
4.2.2	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว.....	113
บทที่ 5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	120
5.1	สรุปผลการวิจัย	120
5.1.1	บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตาม มุมมองของภาคีการท่องเที่ยว.....	120
5.1.1.1	บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	120

5.1.1.2	บทบาสดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	121
5.1.1.3	บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	121
5.1.1.4	บทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	122
5.1.1.5	บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	122
5.1.1.6	บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	123
5.1.2	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	124
5.1.2.1	การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	125
5.1.2.2	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	126
5.1.2.3	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	126
5.1.2.4	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	127
5.2	การอภิปรายผล	129
5.2.1	บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว.....	129
5.2.1.1	บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	130
5.2.1.2	บทบาทดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	130
5.2.1.3	บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	130

5.2.1.4	บทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้าง เครือข่าย	131
5.2.1.5	บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	132
5.2.1.6	บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	132
5.2.2	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว.....	133
5.2.2.1	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	133
5.2.2.2	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	134
5.2.2.3	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	135
5.2.2.4	บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	136
5.3	ข้อเสนอแนะ.....	138
5.3.1	ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	138
5.3.2	ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้	139
5.3.3	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	139
	รายการอ้างอิง	140
	ภาคผนวก ก รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก	147
	ภาคผนวก ข ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานผู้ให้ข้อมูลหลัก	149
	ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	164
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	188

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย และจำนวนสถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง).....	58
ตารางที่ 2 จำนวนโรงแรมและที่พักที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง).....	58
ตารางที่ 3 จำนวนสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย(หน่วย: แห่ง).....	59
ตารางที่ 4 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง)	59
ตารางที่ 5 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ.....	60
ตารางที่ 6 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ.....	60
ตารางที่ 7 ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังตามศักยภาพของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	67
ตารางที่ 8 ค่าความเชื่อมั่นของบทบาทจริงของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามการรับรู้ของภาคี.....	67
ตารางที่ 9 ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	67
ตารางที่ 10 ค่าความเชื่อมั่นของจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	68
ตารางที่ 11 ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	68
ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา	72
ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีจำแนกตามระดับการศึกษา.....	72
ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม	73
ตารางที่ 15 ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	74
ตารางที่ 16 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาโดยภาพรวม.....	76

ตารางที่ 17 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาใน จังหวัดกรุงเทพมหานคร.....	78
ตารางที่ 18 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาใน จังหวัดเชียงใหม่.....	80
ตารางที่ 19 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาใน จังหวัดภูเก็ต.....	82
ตารางที่ 20 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาใน จังหวัดชลบุรี.....	84
ตารางที่ 21 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบันอาชีวศึกษาใน จังหวัดนครราชสีมา.....	86
ตารางที่ 22 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการพัฒนาองค์ความรู้.....	89
ตารางที่ 23 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการดำเนินกิจกรรมและการ ให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม.....	90
ตารางที่ 24 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการให้คำแนะนำ.....	91
ตารางที่ 25 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่าย.....	92
ตารางที่ 26 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสนับสนุนทรัพยากร.....	93
ตารางที่ 27 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการติดตามและประเมินผล โครงการ.....	94
ตารางที่ 28 ระดับความเข้มแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน.....	96
ตารางที่ 29 การมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	98
ตารางที่ 30 กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	102

สารบัญรูป

รูปที่ 1 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว.....	105
รูปที่ 2 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา.....	150
รูปที่ 3 พื้นที่การปกครองจังหวัดนครราชสีมา.....	152
รูปที่ 4 จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา.....	160

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ใหญ่ที่สุดของโลก ซึ่งได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วในแทบทุกภูมิภาคของโลก (วัลย์พร ธีวตระกูลไพบูลย์, 2551) องค์การสหประชาชาติประกาศว่า "การเดินทางท่องเที่ยวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่รัฐพึงสนับสนุน" อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในเรื่องการผลิต (Limitless Industry) เพราะไม่ต้องพึ่งดินฟ้าอากาศเหมือนภาคการเกษตรอื่นๆ ผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยว คือ ความสวยงามของธรรมชาติ ชายทะเล ป่าไม้ ภูเขา สภาพอากาศและสิ่งที่มีมนุษย์ก่อสร้างขึ้น เช่น พระบรมมหาราชวัง วัดวาอาราม โบราณสถาน อาคารบ้านเรือนในท้องถิ่น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นรูปธรรมที่มีความยั่งยืนไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพฝนฟ้าอากาศดังเช่นการผลิตด้านเกษตรกรรม หรืออุตสาหกรรมอื่น ไม่ต้องลงทุนเป็นจำนวนมาก ดังนั้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงได้รับการสนับสนุน และหันมาใช้อุตสาหกรรมนี้เป็นประโยชน์เพิ่มเติมต่ออาชีพเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่มีอยู่เดิมเป็นผลให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและช่วยกระจายรายได้สู่ภูมิภาค นับเป็นความได้เปรียบอย่างมากของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังช่วยสนับสนุนฟื้นฟู อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณี ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอีกด้วย

สังคมไทยเป็นสังคมของชาติเก่าแก่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีศิลปวัฒนธรรมระเบียบประเพณี นาฏศิลป์ การละเล่น ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นเป็นมรดกตกทอดที่ควรค่าแก่การนำออกเผยแพร่ฟื้นฟู และอนุรักษ์ไว้ อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาคต่างๆ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังอีกภูมิภาคหนึ่ง ช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ อันเป็นมาตรการที่ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวจะเลือกเดินทางไปเที่ยวจะต้องมั่นใจว่าจะมีความปลอดภัย ทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ฉะนั้นแหล่งใดที่นักท่องเที่ยวเข้าไปได้ แหล่งนั้นจะต้องมีความปลอดภัยเพียงพอ จึงกล่าวได้ว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเสริมสร้างสันติภาพ สัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีด้วยเป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จักและเข้าใจกัน เมื่อประชากรในประเทศเดียวกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยการเดินทางไปมาหาสู่กัน ผลก็คือความสามัคคีสมานฉันท์ของคนในชาติ ในทำนองเดียวกันการท่องเที่ยวระหว่างประเทศก็จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันดีที่จะนำไปสู่สัมพันธไมตรีช่วยจรรโลงสันติภาพแก่โลก

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวที่สวยงามและมีคุณค่าทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม ตลอดจนการเติบโตขึ้นของภาคอุตสาหกรรมและธุรกิจส่งผลให้เศรษฐกิจของไทยขยายตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.5 ในปี พ.ศ.2555 โดยเฉพาะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่มีการขยายตัวสูง มีบทบาทความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ มีสัดส่วนเป็นร้อยละ 45 ต่อ GDP

ของประเทศ ในปี พ.ศ.2552 เกิดการสร้างงาน และการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี และยังเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดในการพัฒนาประเทศด้วยเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนี้ประเทศไทยเป็นผู้นำในลำดับต้นๆของอาเซียนและภูมิภาคมาโดยตลอด คาดว่าความต้องการแรงงานในภาคบริการในช่วงปี พ.ศ.2553-2557 จะมีความต้องการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีความต้องการเพิ่มขึ้นในปี 2557 ถึงร้อยละ 11.04 โดยภาคบริการมีแนวโน้มเติบโตมากกว่าภาคการผลิตอื่นๆ สอดคล้องกับโครงสร้างแรงงานของประเทศที่พัฒนาแล้วที่โครงสร้างแรงงานเน้นหนักไปทางด้านบริการ (กองวิจัยตลาดแรงงาน กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, 2552: 7)

ประเทศไทยได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้เป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) และได้ให้การส่งเสริมอย่างจริงจังจนถึงปัจจุบัน ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีอัตราเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ธุรกิจบริการต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวได้เจริญเติบโตตามไปด้วย โดยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหมายรวมถึง (1)ธุรกิจนำเที่ยว (2)ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว (3) ธุรกิจภัตตาคารสถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว (4)ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว (5)ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว (6)การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว (พระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ.2522) หรือจัดตามธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ธุรกิจการขนส่ง 2) ธุรกิจโรงแรมและที่พัก และ 3) ธุรกิจการนำเที่ยว

การสัมผัสวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และวิถีชีวิต รวมทั้งจิตวิญญาณที่มีความเป็นเอกลักษณ์จากแหล่งท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการผสมผสานองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมเข้ากับการพัฒนาทางเทคโนโลยีซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative economy) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 โดยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรจะเป็นสินค้าหรือบริการที่มาจากอัตลักษณ์ของวัฒนธรรมในพื้นที่ ในขณะที่สินค้าหรือบริการดังกล่าวเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ควรจะเป็นสิ่งที่ส่งผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์และวัฒนธรรมโลกที่เข้ามาในประเทศไทย การเปิดการค้าเสรี ก่อให้เกิดการอพยพย้ายถิ่น การเคลื่อนย้ายแรงงาน ส่งผลต่อวิถีชีวิตคนไทย ทั้งระดับครอบครัว ชุมชนและประเทศ เกิดการสูญหายของวัฒนธรรมพื้นถิ่น ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย ซึ่งระบบการศึกษาด้านการท่องเที่ยวเองยังไม่สามารถผลิตบุคลากรที่สามารถตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมได้เท่าที่ควร ทั้งนี้เป็นเพราะหลักสูตรการศึกษาด้านการท่องเที่ยวในปัจจุบันยังไม่มีการคำนึงถึงความต้องการของสาขาบริการนี้โดยมักสอนด้วยการเน้นการให้ความรู้แต่ไม่มีการฝึกทักษะที่จำเป็นแก่ผู้ศึกษาอย่างเพียงพอ (ชาญโชติ ชมพูนุท, 2554)

องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: UNWTO อ้างถึงใน กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554: 5) ได้พยากรณ์ว่าเมื่อถึงปี พ.ศ.2563 จะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศจำนวน 1,600 ล้านคน ภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม คือ ภูมิภาคเอเชีย

ตะวันออก และแปซิฟิก และกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นจุดหมายการท่องเที่ยวแห่งใหม่ที่มีผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีนักท่องเที่ยวเป็น 1 ใน 3 ของนักท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก แต่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยยังคงมีจุดอ่อนในหลายด้านคือ 1) ระบบโลจิสติกส์ 2) ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยว 3) โครงสร้างการบริหารจัดการของรัฐเพื่อจัดการการท่องเที่ยวขาดเอกภาพรวมถึงกฎระเบียบของรัฐที่ตามไม่ทันการพัฒนาในภาคเอกชน ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาคเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4) มีภาพลักษณ์ด้านลบเรื่องความปลอดภัย การเอาัดเอาเปรียบและหลอกลวงนักท่องเที่ยว สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ โสเภณี การค้ามนุษย์ และโรคเอดส์ 5) การลงทุนด้านบุคลากรตามไม่ทันการขยายตัวของการท่องเที่ยว 6) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) และชุมชนขาดความรู้ด้านการจัดการภูมิทัศน์และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับ 7) การทำธุรกรรมผ่าน e-commerce ยังไม่แพร่หลาย 8) แหล่งท่องเที่ยวยังคงกระจุกตัวอยู่เฉพาะในบางพื้นที่ 9) อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมขาดการรวมกลุ่ม และมีข้อจำกัดจากด้านเงินทุนและบุคลากร

การท่องเที่ยวเหมือนดาบสองคมหากจัดการการท่องเที่ยวไม่เหมาะสมแล้วการท่องเที่ยวจะแปรเปลี่ยนเป็นปัญหาใหญ่ที่ต้องแก้ไขในระยะยาว เอกสารทางวิชาการชี้ให้เห็นว่าการเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เล็งผลทางด้านเศรษฐกิจมีผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรอันเป็นฐานทรัพยากรของการท่องเที่ยวอาจส่งผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและก่อปัญหาให้กับพื้นที่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (จตุพร วิศิษฐ์โชติอังกูร, ม.ป.ป.) ดังนั้น การวางแผนพัฒนาและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเติบโตแบบยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ และพฤติกรรมผู้บริโภคของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการกำหนดตลาดเป้าหมาย และจุดขายหรือคุณค่าในการตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในการกำหนดทิศทาง หรือกรอบในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนใน 4 ประเด็นหลัก คือ 1) การสร้างคุณค่าแห่งความพึงพอใจ 2) การดูแลรักษาประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม 3) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว และ 4) การสร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน (ธนธรณ์ ทองหอม, ม.ป.ป.)

แนวความคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรดำเนินการไปตามแนวทางการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและวางแผนรองรับกับอนาคต จึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงสถานการณ์และความจริงของโลกปัจจุบันเพื่อให้ทันการเปลี่ยนแปลง มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหรือหามาตรการต่างๆ การกำหนดความรับผิดชอบและการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งภาคี คือ รัฐบาล เอกชน ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และท้องถิ่น เป็นการศึกษาโครงสร้างองค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อกำหนดบทบาทความรับผิดชอบในการทำงานและการเสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างภาคีอันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพซึ่งการศึกษานี้ว่าเป็นปัจจัยหลัก เพราะมีความสำคัญต่อการพัฒนาคนและประเทศชาติ การเริ่มโครงการทางด้านการศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐกิจเอกชนจะอำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ธุรกิจ โรงเรียนและลูกจ้าง

เพื่อให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนขึ้นการปรับปรุงในระยะยาวซึ่งจะอำนวยความสะดวกแก่ทั้งระบบธุรกิจและโรงเรียน ธุรกิจต่างๆจะต้องใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาความร่วมมือด้านการศึกษาให้อยู่ในระดับเดียวกับกลยุทธ์ที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจให้ได้ผลหรือเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ใหม่ๆเข้าสู่ตลาด (จิล บาราด, แพลโดย วิกัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 3) เหตุนี้เองทำให้ทุกภาคส่วนก็เริ่มมีความตระหนักให้ความสำคัญมากขึ้น และปรากฏภาพความชัดเจนขึ้นเมื่อพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้บัญญัติสาระที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาและการพัฒนาด้านการศึกษา ในส่วนของแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง (พ.ศ.2552 - 2559) ให้ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา คือ การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนการศึกษา การมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการระดมทรัพยากร การมีส่วนร่วมในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก การมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน และการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคม และพ่อแม่ ผู้ปกครองเพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษาสามารถดำเนินตามบทบาทหน้าที่ในการผลิตบุคลากรที่มีประสิทธิภาพป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงาน

เนื่องจากอาชีวศึกษาช่วยพัฒนากำลังคนระดับกลางซึ่งเป็นผู้สร้างผลผลิตส่วนใหญ่ของแต่ละประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักของประเทศไทยในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา มีการดำเนินงานความร่วมมือ ทั้งจากสถานประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยดำเนินการในลักษณะของการจัดการเรียนการสอนร่วมกัน และการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน และได้จัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนในสังกัด สพฐ. ในหลักสูตรระยะสั้นหลักสูตร ปวช. - ปวส. การเทียบโอนประสบการณ์ หลักสูตรแกนมัธยม หลักสูตรคู่ขนาน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553: 16) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีจำนวนสถานศึกษาในสังกัดกระจายตัวอยู่ทั่วประเทศถึง 415 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2553) ทำให้มีจุดเด่นในเรื่องของความเข้าถึงในพื้นที่ มีความเข้าใจสภาพแวดล้อม และบริบทของสังคมในภูมิภาค นอกจากนี้ยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบอาชีวศึกษาในระดับภูมิภาคอาเซียน กอปรกับกฎบัตรอาเซียนได้กำหนดให้ประเทศในภูมิภาคอาเซียนร่วมมือพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงจำเป็นต้องพัฒนาบทบาทของการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐานและเป็นฝ่ายเชื่อมประสานภาคีเครือข่ายในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ด้านโรงแรมและที่พัก สร้างบทบาทในการเป็นผู้นำด้านความร่วมมือ มีบทบาทเป็นศูนย์ผลิตพัฒนากำลังคนสายอาชีพควบคู่ไปกับการพัฒนาครูและผู้บริหาร และการกำหนด School Mapping เพื่อการผลิตและพัฒนากำลังคนสายอาชีพให้สอดคล้องความต้องการของตลาดแรงงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมกับองค์กรวิชาชีพและผู้ประกอบการ ตลอดจนการเป็นศูนย์หรือสถาบันฝึกอบรมให้สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาด้านการพัฒนาอาชีวศึกษาตามกรอบการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554)

การจะเกิดความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ ทุกฝ่ายจะต้องมีความเข้าใจตรงกันในเรื่องความสำคัญของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและถือเป็นบทบาทความรับผิดชอบสำคัญที่สถาบันอาชีวศึกษาควรเข้าไปมีบทบาทสนับสนุนส่งเสริม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการเติบโตแบบยั่งยืน การรักษาวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และวิถีชีวิต รวมทั้งจิตวิญญาณที่มีความเป็นเอกลักษณ์จากแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานความรู้และเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative economy) ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ตลอดจนส่งผลกระทบต่อสังคมหรือชุมชน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากสถาบันอาชีวศึกษาควรที่จะเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความร่วมมืออย่างมีเป้าหมายและทิศทางที่สอดคล้องกัน เพื่อให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของทุกภาคส่วนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งสถานศึกษา ชุมชน ภาคเอกชนและภาครัฐ ทำให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น ตลอดจนส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว
2. เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยทำการศึกษาระบบการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในองค์ประกอบ 5 ด้านของภาคีการท่องเที่ยวคือ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Activities) 5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) โดยผ่านบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษา

1.3.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ องค์กรและบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ ได้แก่

- 1) สถาบันอาชีวศึกษา ได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

- 2) สถานประกอบการ ได้แก่ สถานประกอบการโรงแรมและที่พัก
- 3) องค์กรภาครัฐที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
- 4) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง แนวทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5 ด้าน (5A) หมายถึง การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ในองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)
- 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)
- 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)
- 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Activities)
- 5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary)

โดยตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการจัดการทรัพยากรด้วยวิธีการที่ตอบสนองต่อความต้องการทางด้านเศรษฐกิจสังคมและสุนทรียะคงไว้ซึ่งวัฒนธรรม วิถีชีวิต และระบบนิเวศ

สถาบันอาชีวศึกษา หมายถึงสถาบันอาชีวศึกษาของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551

ภาคีการท่องเที่ยว หมายถึง หน่วยงาน สถาบัน และบุคคล ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจท่องเที่ยว 4 ส่วน คือ สถาบันอาชีวศึกษา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาครัฐ

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 2) แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 3) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

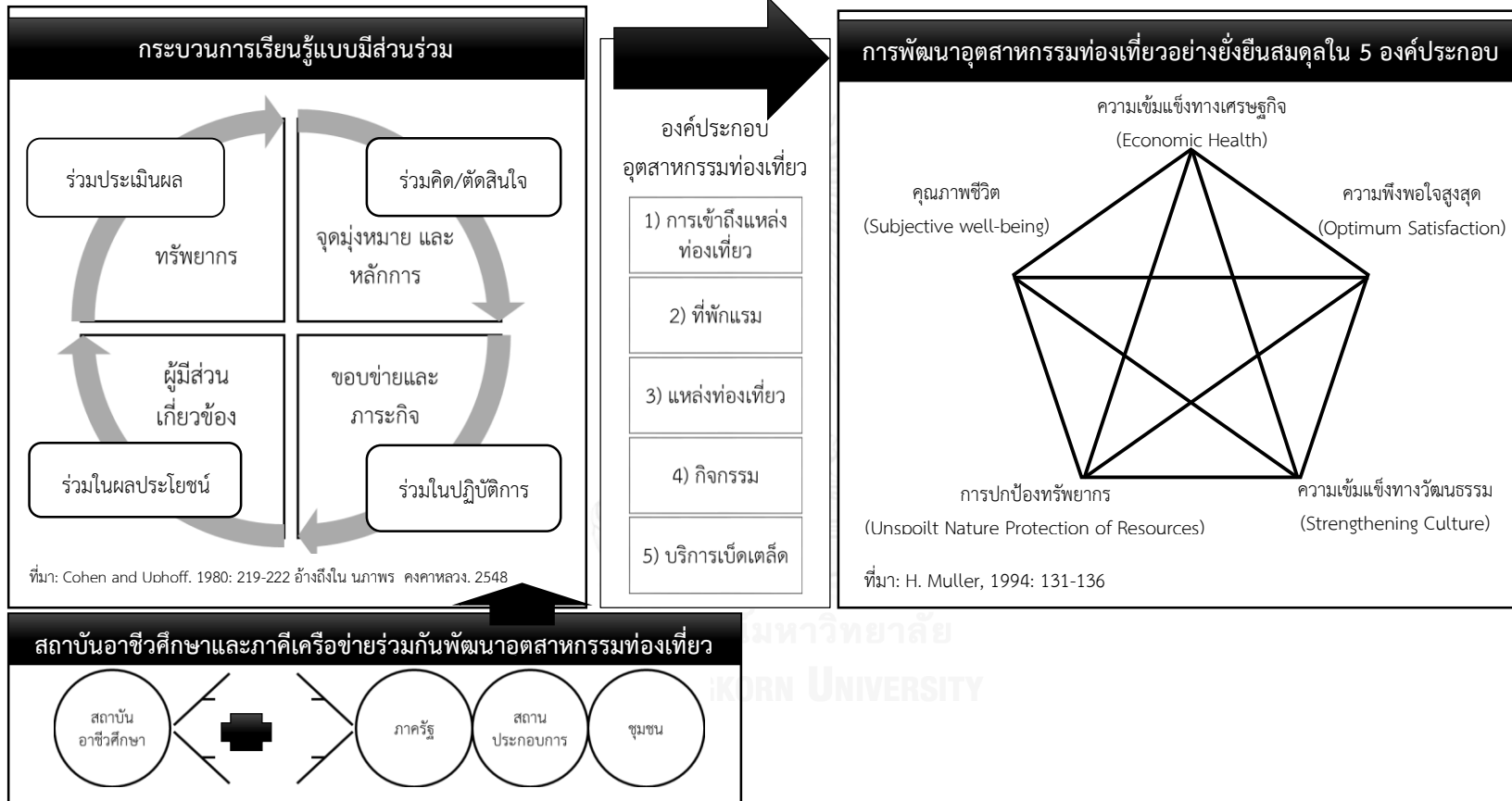
1.6 วิธีดำเนินการวิจัย

- 1) การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2) สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถาม และแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม
- 3) การเก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาตามมุมมองของภาคีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามองค์ประกอบ 5A
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ในการเลือกกรณีศึกษาตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และคัดเลือกพื้นที่เพื่อใช้เป็นตัวแทนของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเชิงคุณภาพ
- 5) การเก็บข้อมูลเชิงลึกโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
- 6) สรุปผลการวิจัย

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ได้ทำการศึกษาโดยพิจารณาตามแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ขั้นตอน ของโคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219 – 222) 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ของบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง 4 ส่วน ได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษา สถานประกอบการ ภาครัฐ และชุมชน โดยการเรียนรู้ร่วมกันผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) นำไปสู่กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตามแนวคิดเชิงระบบผ่านองค์ประกอบ 5 ด้าน คือ 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Activities) 5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนใน 5 มิติ (Hansruedi Müller, 1994) ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (Economic Health) 2) คุณภาพชีวิตของชุมชนจากความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย (Subjective Well-being of The Locals) 3) การปกป้องทรัพยากร (Unspoilt Nature Protection of Resources) 4) การส่งเสริมวัฒนธรรม (Strengthening Culture) และ 5) ความพึงพอใจอันสูงสุด (Optimum Satisfaction)

กรอบแนวคิดการวิจัย “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว”

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 7 ตอน ดังนี้

- 2.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 2.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- 2.3 ความร่วมมือ
- 2.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม
- 2.5 ธุรกิจในการท่องเที่ยว
- 2.6 บทบาทของอาชีวศึกษา
- 2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1 อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1.1 ความสำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวมีบทบาทที่สำคัญเพิ่มขึ้นต่อเศรษฐกิจและสังคมของหลายประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย โดยเป็นแหล่งของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน ตลอดจนการสร้างงานและรายได้ของประเทศและประชาชน แรงงานการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งของการผลิตด้านการท่องเที่ยว ทั้งด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนและการแก้ปัญหาความยากจน ดังนี้ (กองวิชาการ, ม.ป.ป.: 2-3)

1) ขีดความสามารถในการแข่งขัน (Competitiveness) คือ การที่ประเทศสามารถผลิตและจำหน่ายสินค้าและบริการในตลาดโลกได้ ในขณะที่เดียวกันก็สามารถยกระดับมาตรฐานการดำรงชีวิตของประชาชนในประเทศให้สูงขึ้น โดยประเทศไทยมีจุดแข็งในความเป็นไทย (Thainess) ที่มีเอกลักษณ์ด้านความโอบอ้อมอารี น้ำใจงาม (Hospitality) และวิถีการดำรงชีวิตของผู้คน ซึ่งสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเป็นจุดขายได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การสร้างข้อมูลด้านแรงงานการท่องเที่ยวจะทำให้ทราบคุณลักษณะของแรงงานการท่องเที่ยวที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนในการพัฒนาขีดความสามารถของแรงงาน เพื่อใช้เป็นจุดแข็งได้อีกทางหนึ่งด้วย

2) การพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างความสมดุลระหว่างประเด็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งตลาดแรงงานการท่องเที่ยวควรมีบทบาทในด้านเหล่านี้ โดยเฉพาะในด้านการช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวในประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติเพื่อบรรเทาภาวะโลกร้อน

3) ความยากจน เป็นการพิจารณาว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อคนยากจนอย่างไร ซึ่งการท่องเที่ยวสามารถส่งผลกระทบต่อคนยากจนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อจำกัดด้านข้อมูลและระยะเวลาในการศึกษาจึงเน้นการศึกษาผลกระทบทางตรงจากการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่แรงงานในสาขาการท่องเที่ยวที่มีฐานะยากจนทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

4) ความปลอดภัย ปัจจุบันอาจถือได้ว่ามีความสำคัญในตลาดการท่องเที่ยวซึ่งนักท่องเที่ยวมักคำนึงถึงความปลอดภัยของสถานที่ท่องเที่ยวเป็นสำคัญเพราะปัจจุบันนี้มีความไม่ปลอดภัยเกิดขึ้นในหลายรูปแบบ อาทิ ความไม่ปลอดภัยจากธรรมชาติ เช่น น้ำไหลหลาก ดินถล่ม ภัยพิบัติต่างๆที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ความไม่ปลอดภัยจากมนุษย์ เช่น การก่อการร้าย อาชญากรรม และความไม่ปลอดภัยจากสถานการณ์ทางการเมือง เช่น การรัฐประหาร การชุมนุมประท้วง เป็นต้น ตลาดแรงงานจึงมีส่วนช่วยในแผนการรักษาความปลอดภัยและการจัดเตรียมฐานข้อมูลความไม่ปลอดภัยเบื้องต้นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะที่อาจเกิดขึ้นจากธรรมชาติและจากมนุษย์ เพื่อเป็นการแจ้งเตือนแก่นักท่องเที่ยวให้ระมัดระวังในระดับหนึ่งก่อน

กล่าวโดยสรุปอุตสาหกรรมโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยเหตุผล 2 ประการคือ

1) อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งมีความสำคัญเฉกเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมขนาดเล็กอื่นๆ คือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้แล้วความสำคัญของการเป็นอุตสาหกรรมโรงแรมขนาดเล็กๆ เหล่านี้ยังสามารถเทียบได้กับอุตสาหกรรมโรงแรมขนาดใหญ่เช่นกัน เมดลิก (Medlik, 1993: 4-5) ได้กล่าวว่าอุตสาหกรรมโรงแรมนั้นมีความสำคัญในหลายประการ กล่าวคือ

1.1) โรงแรมสามารถใช้เป็นที่ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการพบปะสังสรรค์หรือใช้เป็นสถานที่ประชุม ความสำคัญของโรงแรมสามารถเปรียบได้กับการขนส่งหรือการสื่อสาร เพราะโรงแรมสามารถใช้เป็นสถานที่กระจายสินค้าและบริการได้หลายชนิด รวมทั้งสามารถใช้เป็นสถานที่ผลิตสินค้าและบริการอีกทางหนึ่งด้วย

1.2) ในหลายๆพื้นที่ โรงแรมมีความสำคัญเปรียบเสมือนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ซึ่งนำอำนาจการจ่ายและมีความตั้งใจที่จะจ่ายในราคาที่สูงกว่าที่เคยจ่ายในขณะที่นักท่องเที่ยวเหล่านั้นอยู่ที่บ้านของตนเอง จากการที่นักท่องเที่ยวจ่ายค่าโรงแรมนี้เองมักจะก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่โรงแรมนั้นตั้งอยู่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการกระจายรายได้ผ่านไปยังชุมชน

1.3) ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติผ่านเข้าเยี่ยมเยียน โรงแรมมีบทบาทที่สำคัญในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลไปถึงบุคคลของประเทศนั้นๆด้วย โดยเฉพาะในประเทศที่มีการส่งออกไม่มากนัก

1.4) โรงแรมเป็นกิจการที่สำคัญในการจ้างงาน มีตำแหน่งงานเป็นพัน ๆ ตำแหน่งในกิจการโรงแรม นอกจากนี้โรงแรมยังก่อให้เกิดอาชีพขึ้นมาอีกมากมายหลายสาขาอาชีพ ขณะเดียวกันโรงแรมยังเป็นช่องทางในการประกอบธุรกิจรูปแบบต่างๆอีกด้วย

1.5) โรงแรมเป็นผู้อุปโภคบริโภครายใหญ่ เครื่องมือต่างๆ รวมทั้งเฟอร์นิเจอร์ ถูกจำหน่ายให้แก่โรงแรมโดยผู้ผลิตหลายๆคน อาหารและเครื่องดื่มรวมทั้งสิ่งอุปโภคบริโภคอื่น ๆ มีความสำคัญต่อโรงแรมเป็นอย่างมาก ในแต่ละวันโรงแรมจะต้องซื้อสินค้าเหล่านี้จากชาวสวน ชาวประมง ผู้ขายอาหารและเครื่องดื่ม ซื่อแก๊สจากร้านขายแก๊ส สิ่งเหล่านี้จะถูกจำหน่ายให้แก่โรงแรมโดยตรง เป็นผลทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นมากมาย

1.6) สูดท้ายโรงแรมยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนในท้องถิ่น ห้องอาหาร บาร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ มักจะได้รับความนิยมจากลูกค้าท้องถิ่น และหลายโรงแรมยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนอีกด้วย

2) อุตสาหกรรมโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการบริการ เป็นอุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงานเข้มข้น ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.1.2 ความหมายอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับความหมายของคำว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ได้มีคำจำกัดความกำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ซึ่งให้ความหมาย “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร โดยมีค่าตอบแทน และหมายรวมถึง

- 1) ธุรกิจนำเที่ยว
- 2) ธุรกิจโรงแรมนักท่องเที่ยว
- 3) ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการ และสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
- 4) ธุรกิจการขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
- 5) ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
- 6) การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน โฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใด โดยมีความมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความหมายของคำว่า “อุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ว่าหมายถึง ผลรวมของปรากฏการณ์ต่างๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างธุรกิจท่องเที่ยว และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ภาครัฐ องค์กรเอกชน ตลอดจนประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว อันถูกผนวกอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน

พิทยะ ศรีวัฒนสาร (ม.ป.ป.) ให้ความหมาย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ว่าหมายถึง การประกอบกิจกรรมด้วยการนำปัจจัยการผลิตต่างๆ มาผลิตบริการอย่างใดอย่างหนึ่งด้านการท่องเที่ยว ที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายหรือความพึงพอใจ และขายบริการด้านการท่องเที่ยวนี้ให้แก่ผู้เยี่ยมชม

เสรี วังสไพจิตร และคณะ (2547) ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยว จะครอบคลุมองค์ประกอบอย่างน้อย 6 ประเภท คือ

- 1) ผู้มาเยือน (Visitor) หมายความรวมถึง “นักท่องเที่ยว” (Tourist) ที่เดินทางเข้ามาพักค้างคืน และ “นักท่องเที่ยวจร” (Excursionist) ที่เดินทางเข้ามาแต่ไม่ได้พักค้างคืน
- 2) แหล่งท่องเที่ยวหรือทรัพยากรการท่องเที่ยว ทั้งที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ สถานที่สำคัญทางโบราณคดี ประวัติศาสตร์และศาสนา ลักษณะสถาปัตยกรรม ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชน ตลอดจนกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ขึ้น เป็นต้น ซึ่งเป็นแม่เหล็กดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว
- 3) โครงสร้างพื้นฐานและโครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางและติดต่อสื่อสารระหว่างกันได้โดยสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ประหยัดเวลา และได้รับความสะดวกในเรื่องอาหารการกิน พาหนะในการเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ การรักษาพยาบาล ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น
- 4) องค์กรภาครัฐ ซึ่งมีนโยบาย สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวในขณะเดียวกัน ก็ดูแลระมัดระวังไม่ให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อหรือทำความเสียหายให้แก่สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม ประเพณี และคุณภาพชีวิตของชุมชน
- 5) องค์กรภาคเอกชน ที่ดำเนินธุรกิจหลากหลาย เพื่อให้บริการและความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความพึงพอใจ ประทับใจและสนใจเดินทางกลับมาท่องเที่ยวอีก
- 6) ประชาชนในท้องถิ่น หรือ ในแหล่งท่องเที่ยวซึ่งเป็นเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยว หรือมีส่วนได้ส่วนเสียในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและมีส่วนสร้างความประทับใจ หรือไม่ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุป อุตสาหกรรมท่องเที่ยว หมายถึง อุตสาหกรรมที่จัดให้มีหรือให้บริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างธุรกิจท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว นักธุรกิจที่ให้บริการสินค้าและบริการ รัฐบาลที่เป็นเจ้าภาพ และชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นเจ้าภาพ ในกระบวนการการเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจ และในกระบวนการให้การต้อนรับขับสู้ให้นักท่องเที่ยว หรือผู้มาเยือน

2.1.3 องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมใหญ่ที่ใหญ่ที่สุดที่มีองค์ประกอบเป็นอุตสาหกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อมจำนวนมาก (ทศพล เดชชะ, 2553)

โคลเลียร์ และฮาร์ราเวย์ (Collier and Harraway, 1997: 18-19 อ้างถึงใน ชูสิทธิ์ ชูชาติ, 2546: 8-9) กล่าวว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน คือ

- 1) การขนส่ง (Transportation) การขนส่งทำให้คนสามารถเดินทางจากที่พักไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบายและรวดเร็ว ถ้าปราศจากการขนส่งการท่องเที่ยวไม่สามารถพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็ว การขนส่งประกอบด้วย การขนส่งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ

2) ที่พัก (Accommodation) จำเป็นต้องมีที่พักในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักอาจจัดได้หลายประเภท เช่น โรงแรม รีสอร์ท (Resorts) เรือนแรม (Guest House) ฯลฯ การจัดที่พักอาจแตกต่างกันออกไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประกอบการ ธรรมเนียมของผู้บริโภค และสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

3) สิ่งดึงดูดใจ กิจกรรมและสิ่งอำนวยความสะดวกในบริการต่างๆ (Attractions, Activities and Ancillary Services) นักท่องเที่ยวส่วนมากต้องการความเพลิดเพลินบันเทิงใจ และ ความสนุกสนานในการเดินทางท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมต่างๆให้นักท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความต้องการดังกล่าวแล้วจำเป็นอย่างยิ่ง ความประทับใจอาจเกิดขึ้นได้จาก มนุษย์สร้างขึ้นในลักษณะ พิธีกรรม การจัดงานรื่นเริงตลอดกิจกรรมอื่นๆ เช่น ประเพณีลอยกระทง การก่อเจดีย์ทราย การฟ้อนรำ ฯลฯ ความประทับใจอีกอย่างหนึ่งเกิดจากสถานที่ซึ่งธรรมชาติสร้างหรือมนุษย์ดัดแปลง หรือสร้างใหม่เพื่อให้เกิดความประทับใจ

4) การขาย (Sales) การขายทำให้เกิดการกระจายผลผลิตด้านการท่องเที่ยวจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคหรือนักท่องเที่ยว หน่วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการขาย เช่น ผู้ขายส่งบริการด้านการท่องเที่ยว (Tour Operator) ตัวแทนจัดการเดินทาง (Retain Travel Agents) ซึ่งเป็นพ่อค้าปลีกในการขายบริการด้านการท่องเที่ยว

พยอม ธรรมบุตร (2549: 1-3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่างๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสต์เฮาส์ โฮมสเตย์ ที่พักแรม ประเภทต่างๆจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่างๆกันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร สรวายน้ำ บาร์ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ชาน้ำ ศูนย์กลางธุรกิจ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ

3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวอาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้งซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม ตลอดจนการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้านเรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และกิจกรรมนันทนาการ (Tourist Activities and Recreational Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยวมิได้หมายเพียงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้นแต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาธรรมชาติ เส้นทางศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำที่ตื้น การปีนหน้าผา การดำน้ำในรูปแบบ Scuba

Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนูในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจนการร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไพรชณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ องค์ประกอบทั้ง 5 ประการควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination Management System: DMS)

2.1.4 ลักษณะของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

- 1) เป็นอุตสาหกรรมบริการ สินค้าคือ บริการ ได้แก่ ความสะดวกในด้านต่าง ๆ เป็นสินค้าที่ไม่มีตัวตน ไม่สามารถจับต้องได้
- 2) เป็นอุตสาหกรรมที่สินค้าไม่อาจจัดส่งให้แก่ผู้ซื้อได้ ผู้ซื้อต้องเดินทางมาซื้อสินค้าหรือใช้บริการด้วยตนเองไม่ว่าจะเป็นการขนส่ง ที่พักรวม หรือแหล่งท่องเที่ยว
- 3) เป็นอุตสาหกรรมที่ไม่มีขีดจำกัดในการผลิตและจำหน่าย เพราะไม่ต้องใช้วัตถุดิบในการผลิต ผลผลิตคือทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่แล้ว ต้องการเพียงการจัดระบบ การอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างถูกวิธี ก็จะเป็นอุตสาหกรรมที่ให้ผลผลิตไม่มีวันสิ้นสุด
- 4) เป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอื่น ๆ แทบทุกประเภทก่อให้เกิดการลงทุน ทางอุตสาหกรรม การนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงสุดทั้งทางด้านแรงงาน และวัตถุดิบ
- 5) เป็นอุตสาหกรรมที่สร้างความเจริญและเสริมความมั่นคงปลอดภัยให้แก่ท้องถิ่น โดยเฉพาะท้องถิ่นที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- 6) เป็นอุตสาหกรรมที่มุ่งสร้างความจรรโลงใจ มีผลต่อสันติภาพ สัมพันธไมตรี และความเข้าใจอันดีระหว่างมนุษยชาติ

2.1.5 ผลกระทบที่เกิดจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งในด้านบวกและด้านลบ ซึ่งผลกระทบดังกล่าวของการท่องเที่ยวมีดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540)

2.1.5.1 ผลกระทบในด้านบวก

- 1) มาตรฐานการครองชีพดีขึ้น อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทำให้มาตรฐานการครองชีพของคนในท้องถิ่นดีขึ้น สืบเนื่องจากการก่อให้เกิดการกระจายรายได้ การกระจายโอกาส การจ้างงานไปสู่คนในท้องถิ่นมากขึ้นทั้งทางตรง เช่น การจ้างงานบุคลากรของธุรกิจต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว คือ พนักงานโรงแรม พนักงานขนส่ง พนักงานบริการนำเที่ยว พนักงาน

บริการให้เช่าสินค้าและบริการต่างๆ และทางอ้อม เช่น คนส่งหนังสือพิมพ์ให้กับโรงแรม คนงานทอผ้า พนักงานเก็บค่ากระแสไฟฟ้า เกษตรกรผู้ผลิตอาหาร พนักงานธนาคาร ฯลฯ

2) ความสะดวกรวดสบายจากการพัฒนาสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอันเกิดจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลพลอยได้ที่สำคัญต่อคนในท้องถิ่นที่สามารถจะได้ใช้ความสะดวกสบายเหล่านั้นพร้อม ๆ กับแหล่งท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ จุดตรวจของ ตำรวจ รถยนต์โดยสาร ฯลฯ

3) การเดินทางท่องเที่ยวช่วยลดปัญหาการอพยพพลัดถิ่นของประชากรสู่เมืองหลวงซึ่งโดยธรรมชาติของคนทั่วไปหากสามารถสร้างรายได้จากการประกอบอาชีพใน ถิ่นฐานบ้านเกิดของตนก็จะไม่ย้ายถิ่นฐาน และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสในการประกอบอาชีพ รายย่อยให้กับคนในท้องถิ่น ซึ่งอาจจะเป็นการประกอบอาชีพโดยอิสระ เช่น การขายอาหาร ของที่ระลึก หรือเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น ร้านขนมไทยแม่กิมไล้ จังหวัดเพชรบุรี เป็นต้น

4) การนำทรัพยากรที่เหลือใช้มาแปรรูปและการส่งเสริมฟื้นฟูภูมิปัญญาชาวบ้าน เช่นการนำเศษวัสดุประเภทไม้มาใช้ในการทำของที่ระลึก หรือการประกอบสิ่งประดิษฐ์เพื่อใช้ตกแต่งอาคารสถานที่ และการนำผลิตภัณฑ์พื้นเมืองในท้องถิ่นต่าง ๆ มาพัฒนาและจำหน่ายให้เป็นสิ่งของที่ระลึก

2.1.5.2 ผลกระทบในด้านลบ

1) การบุกรุกพื้นที่อนุรักษ์/พื้นที่สาธารณะ การพัฒนาการท่องเที่ยวทางธรรมชาติก่อให้เกิดการบุกรุกพื้นที่เขตสงวนและเขตอนุรักษ์ รวมไปถึงพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ของร้านอาหาร โรงแรม สถานที่ประกอบการ เพื่อนำพื้นที่มาเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว

2) ปัญหาน้ำทิ้ง น้ำทิ้งจากการท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาจากสถานที่พักแรม รongลงมาเป็นน้ำทิ้งจากร้านอาหาร และสถานบริการในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งปล่อยน้ำทิ้งลงสู่แหล่งน้ำใกล้เคียง หรือแม้กระทั่งมีการต่อท่อน้ำเสียจากห้องสุขาลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยตรง โดยไม่มีการบำบัดเสียก่อน

3) ขยะมูลฝอย แหล่งท่องเที่ยวทุกที่มีปัญหาในเรื่องขยะมูลฝอยในระดับแตกต่างกัน ทั้งในเรื่องการจัดเก็บที่ไม่ทั่วถึง หรือไม่มีการจัดเก็บทำให้มีขยะตกค้าง หรือการทิ้งขยะไม่เป็นที่ของนักท่องเที่ยว หรือผู้ประกอบการที่ไม่มีจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งนักท่องเที่ยวชาวไทยมีพฤติกรรมทิ้งขยะไม่เป็นที่มากกว่านักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยจะสังเกตได้จากการทิ้งเศษภาชนะพลาสติก เช่น ขวดน้ำ กล่องโฟม ถูขนมขบเคี้ยวตามข้างทาง หรือแม้กระทั่งในเส้นทางเดิน เช่น เส้นทางเดินชมธรรมชาติบริเวณน้ำตกห้วยแก้วและวังบัวบาน ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยสุเทพที่มีทั้งขยะพลาสติกและเศษแก้วจากขวดเครื่องดื่มต่าง ๆ

4) มลภาวะทางเสียง ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้รถยนต์พาหนะ หรือเกิดจากการใช้เครื่องกำเนิดไฟฟ้า การเล่นเครื่องดนตรีของสถานบริการ หรือจากเรือโดยสารและกีฬาทางน้ำ เช่น เรือยนต์

5) ด้านเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากชาวไร่ ชาวนา มาทำงานด้านการท่องเที่ยว จะทำให้เกิดปัญหาผลิตผลการเกษตรลดลงในขณะที่ความต้องการเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีนักท่องเที่ยวมาร่วมกันร่วมใช้ ราคาสินค้าที่จำเป็นในชีวิตประจำวันเพิ่มขึ้น ทำให้ค่าครองชีพสูงขึ้น

6) ด้านสังคม

6.1) ความรู้สึกที่นักท่องเที่ยวมีอิทธิพล ก่อให้เกิดความรู้สึกต่อต้านที่เป็นต้นเหตุของการเปลี่ยนแปลงอุปนิสัยที่เคยโอ้อวมอารี มีความเป็นมิตรไมตรีต่อนักท่องเที่ยว

6.2) เกิดปัญหาอาชญากรรมเนื่องจากค่าครองชีพที่สูงขึ้น

6.3) นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมีส่วนในการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นปัญหาของสังคม เช่น การบริการทางเพศ การเสพยาเสพติด ฯลฯ

2.1.6 สภาพปัจจุบันของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นแหล่งที่มาของเงินตราต่างประเทศและแหล่งที่มาของการจ้างงานที่สำคัญในประเทศต่างๆ ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกเกือบ 700 ล้านคน ขณะที่ในส่วนของภูมิภาคอาเซียนนั้นมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือนโดยเฉลี่ย 44 ล้านคนต่อปี (ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548) ภาพรวมปี 2554 ประเมินการณ์นักท่องเที่ยว 98 ล้านคน ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ 104.5 ล้านคน สร้างรายได้ประมาณ 407,600 ล้านบาท ต่ำกว่าเป้าหมายที่วางไว้ 421,100 ล้านบาท จากผลของเหตุอุทกภัย ในปี 2555 หากสถานการณ์ในการเดินทางท่องเที่ยวมีการขยายตัวเป็นไปตามแนวโน้มปกติคาดว่าจะมีทิศทางที่สดใส โดยมีเป้าหมายตลาดนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้าประเทศไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 9 (คิดเป็นรายได้ประมาณ 766,000 ล้านบาท) และจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7 (คิดเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 19.55 ล้านคน) แต่ยังคงมีปัจจัยที่ต้องคำนึงหลายปัจจัย อาทิ ความไม่แน่นอนของภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคยุโรปและอเมริกา การให้ความสำคัญกับตลาดในกลุ่มอาเซียนมากขึ้น และวิกฤตภัยธรรมชาติ (กองกลยุทธ์การตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2555) แนวโน้มการได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลก ปัญหาของระบบโลจิสติกส์ไทยยังคงมีปัญหา ด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ยังขาดการลงทุนที่เพียงพอต่อการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว รูปแบบในการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งระหว่างเมืองท่องเที่ยวหลักเมืองท่องเที่ยวรอง การเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน จุดอ่อนในด้านความปลอดภัย กฎระเบียบด้านสิ่งแวดล้อม สุขอนามัย และนโยบายรัฐบาล โดย ปี 2552 องค์กรการท่องเที่ยวโลกจัดลำดับด้านการจัดการกฎหมาย ระเบียบ บริการพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยว (Regulatory Framework) ของประเทศไทยไว้ในอันดับที่ 70 ของโลก ซึ่งอยู่ในระดับต่ำกว่าปี 2551 และ 2552 และหากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าประเทศไทยมีจุดอ่อนในด้านความมั่นคงปลอดภัย (Safety & Security) อยู่ในอันดับที่ 118 และความยั่งยืนในทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอยู่ในลำดับที่ 90 ของโลก นอกจากนี้โครงสร้างการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยว ยังขาดเสถียรภาพ ขาดองค์กรกลางที่มีอำนาจในการบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระทำตามแผนรวม และบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และชุมชน ขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยว

ขาดความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่น จังหวัด กลุ่มจังหวัดและประเทศ (World Economic Forum, 2009 อ้างถึงใน แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555 – 2559: 13)

2.1.7 สภาพปัญหาของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สภาพปัญหาที่สำคัญของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอาจสรุปได้ 4 ประการ (เสรี วังส์ไพจิตร และคณะ, 2547) คือ

2.1.7.1 ปัญหาความรู้ความเข้าใจของบุคลากรในโครงสร้างอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ความรู้ความเข้าใจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ส่วนใหญ่มีระดับความรู้ปานกลางและระดับความรู้ต่ำจึงเป็นปัญหาสำคัญและกระทบต่อการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในองค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความสลับซับซ้อนมองได้หลายมิติ

2.1.7.2 ปัญหาการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ในการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีภาคส่วนต่างๆ เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก อาทิ องค์กรภาครัฐในระบบราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชน ทั้งที่เป็นโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้ดำเนินการกิจการด้านการท่องเที่ยวโดยตรงและโครงสร้างที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้ดำเนินการกิจการด้านอื่นๆ ที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยวแต่การดำเนินการตามภารกิจนั้น มีผลกระทบและมีความเกี่ยวข้องข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบการบริหารแบบกระจายอำนาจไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่างๆ และรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีองค์กรที่เกี่ยวข้องและมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการด้านการท่องเที่ยวอยู่ไม่น้อยกว่า 7,950 หน่วย เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล สภาตำบล เทศบาล การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ คือ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา เป็นต้น ในโครงสร้างดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดปัญหาความไม่คล่องตัวเนื่องจากระบบราชการทั้งระบบมีความใหญ่โต เทอะทะ มีความหลากหลายของลักษณะองค์กร ทั้งในรูปแบบรวมอำนาจ แบ่งอำนาจและแบบกระจายอำนาจทางพื้นที่และทางภารกิจ จึงมีความสับสนในบทบาทอำนาจหน้าที่และมีปัญหาการประสานการดำเนินงานให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

ในขณะเดียวกันภาคส่วนที่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว คือองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง หรือที่มีส่วนช่วยสนับสนุน ซึ่งภาคส่วนนี้ยังคงมีปัญหายุ่งยากเช่นเดียวกัน กล่าวคือ ยังไม่สามารถร่วมมือและประสานงานกันอย่างมีบูรณาการ โดยที่การประสานประโยชน์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผลประโยชน์ร่วมกันและไม่ได้มีการร่วมมือกันเพื่อมุ่งไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพและมีความยั่งยืน นอกจากนี้ ยังมีลักษณะการแข่งขันในเชิงธุรกิจที่ไม่เป็นผลดีต่อภาพรวมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินธุรกิจที่ขัดต่อศีลธรรม วัฒนธรรมประเพณี ขาดจริยธรรมและ

จรรยาบรรณทางธุรกิจ และไม่ให้ความสำคัญต่อมาตรฐานและคุณภาพในการให้บริการของผู้ประกอบการบางกลุ่มบางราย สำหรับในส่วนของสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ก็ยังคงมีปัญหายู่ว่า จะเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย แผน หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวให้กับรัฐบาลได้ในลักษณะใด และจะมีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรภาครัฐอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อมได้อย่างไร รวมทั้งปฏิสัมพันธ์ที่จะมีต่อภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนด้วยตนเอง และโครงสร้างของการบริหารที่ยังไม่มีความชัดเจนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับอนุภาค ระดับจังหวัด และระดับท้องถิ่น

ในภาคส่วนที่เกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น พบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวกระทบต่อวิถีชุมชนอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ และเป็นที่น่าใจได้ว่า ถ้าประชาชนหรือคนในท้องถิ่นไม่ให้การต้อนรับหรือไม่ให้ความร่วมมือ ก็อาจเกิดปรากฏการณ์บางอย่าง เช่น การคัดค้าน การต่อต้าน หรือการวางเฉย ภาคประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นในนานาอารยประเทศได้รับการยอมรับในสถานะภาพ บทบาท ความสำคัญและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติ ซึ่งสถานะภาพ บทบาท และความสำคัญดังกล่าวนี้ ยังขาดความสมบูรณ์และยังไม่สอดคล้องกับสิทธิประชาชนหรือสิทธิชุมชนดังที่ได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ชัดเจนว่า ภาคส่วนของประชาชนและชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้รับการยอมรับและให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกำหนดนโยบาย วางแผน และการพัฒนา

2.1.7.3 ปัญหาการบูรณาการการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีปัจจัยหลากหลายที่เข้ามาขับเคลื่อนทั้งในเชิงองค์กรและในเชิงการบริการและอำนวยความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยว ซึ่งมีโครงสร้างพื้นฐาน โครงสร้างสิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรการท่องเที่ยวทุกประเภท ซึ่งการท่องเที่ยวต้องพึ่งพา รวมทั้งบุคลากรทุกประเภททุกระดับที่เข้ามาทำงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รัฐบาลจึงต้องบริหารงานด้านการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความสลับซับซ้อนและความหลากหลายขององค์ประกอบต่างๆดังกล่าว ลักษณะความหลากหลายและความสลับซับซ้อนขององค์กรตลอดจนบทบาทอำนาจหน้าที่ที่ทับซ้อนกัน ระบบและวิธีการบริหารที่แตกต่างกัน วัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เหมือนกัน การขาดความรู้ความเข้าใจของบุคลากรที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวล้วนก่อให้เกิดปัญหาด้านการประสานงานและบูรณาภาพในการบริหารงานโดยรวม นอกจากนี้ การสะท้อนปัญหาและความต้องการของภาคธุรกิจท่องเที่ยวเอกชนและชุมชนในท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการตอบสนองเท่าที่ควร บทบาทในการนโนบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาของรัฐบาลไปสู่การปฏิบัติในระดับจังหวัดและในระดับพื้นที่ต่างๆถูกดำเนินการโดยส่วนกลาง เนื่องจากในแต่ละจังหวัดเองก็มีหน่วยราชการส่วนกลางไปตั้งอยู่ที่ส่วนภูมิภาคเป็นจำนวนมาก รวมทั้งระดับราชการส่วนท้องถิ่นที่ยอมมอบหมายหรือโอนอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดตามความกระบวนกรทางกฎหมายหรือตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดิน ข้อจำกัดดังกล่าวนี้เป็นอุปสรรคบั่นทอนพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและโอกาสสร้างบูรณาการในการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1.7.4 ปัญหาด้านกฎหมาย

การดำเนินงานของรัฐเพื่อผลักดันนโยบายพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้สำเร็จลุล่วงไปนั้นต้องอาศัยกลไกและเครื่องมือต่างๆเพื่อให้นโยบายและภารกิจที่กำหนดไว้ได้รับการนำไปปฏิบัติจึงได้มีการจัดตั้งองค์กรรับผิดชอบ กำหนดตัวบทกฎหมายและบทบัญญัติ ภายใต้หลักความชอบด้วยกฎหมายเพื่อให้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยกรนั้นๆในปัจจุบันมีกฎหมายอยู่เป็นจำนวนมากที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทอำนาจหน้าที่ของภาครัฐที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารการท่องเที่ยวและการควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว

แม้ว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจะนำรายได้มหาศาลมาสู่ประเทศ สร้างอาชีพและยกระดับเศรษฐกิจให้แก่คนจำนวนมาก แต่อุตสาหกรรมเดียวกันนี้เองก็นำมาซึ่งผลเสียซึ่งไม่อาจจะคำนวณออกมาเป็นตัวเลขได้ในรูปของสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม แบบแผนการดำรงชีวิตและศีลธรรมจรรยาของผู้คนที่เปลี่ยนไป ตลอดจนปัญหาอาชญากรรม โสเภณีและธุรกิจผิดกฎหมายอื่นๆที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นทุกที ทิศทางใหม่ในการจัดการทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยวที่สนับสนุนการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) เป็นการยอมรับว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่ผ่านมามีปัญหาบางประการและไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เหมาะสม (มณีวรรณ ผิวนิม และคณะ, 2546)

ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จึงมีเจตนารมณ์ในการเร่งสร้างภูมิคุ้มกันในประเทศให้เข้มแข็งขึ้น เพื่อเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมียุทธศาสตร์ในการปรับโครงสร้างภาคบริการ ให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มกับสาขาบริการที่มีศักยภาพและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมบนฐานความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ดังนี้

- 1) เสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพสู่ธุรกิจเชิงสร้างสรรค์ โดยสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมให้กับธุรกิจ ส่งเสริมการใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีใหม่ๆ ในการพัฒนาสินค้าและบริการ และส่งเสริมการลงทุนในธุรกิจบริการที่มีศักยภาพ โดยอาศัยความได้เปรียบของทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของประเทศ ความหลากหลายทางชีวภาพและวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนสามารถรองรับการเปิดเสรีทางการค้าและกระแสนความต้องการของตลาดโลก ได้แก่ ธุรกิจการท่องเที่ยว ธุรกิจบริการสุขภาพ ธุรกิจบริการโลจิสติกส์ ธุรกิจภาพยนตร์ ธุรกิจการจัดประชุมและแสดงนิทรรศการนานาชาติ เป็นต้น

2) ขยายฐานการผลิตและการตลาดของภาคธุรกิจบริการที่มีศักยภาพออกสู่ตลาดต่างประเทศ โดยพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการตลอดห่วงโซ่การผลิตและบริการ สนับสนุนมาตรการด้านการเงินและภาษีให้ทัดเทียมกับประเทศคู่แข่ง ส่งเสริมการค้าและบุกเบิกตลาดใหม่ๆ ที่มีศักยภาพ เสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือของธุรกิจที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการลงทุนในตลาดต่างประเทศเพื่อสนับสนุนการขยายตลาดของธุรกิจบริการที่มีศักยภาพของไทย พัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีทักษะการบริหารและความเชี่ยวชาญในสายอาชีพ และพัฒนามาตรฐานธุรกิจและวิชาชีพให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

3) พัฒนาปัจจัยแวดล้อมให้เอื้อต่อการลงทุนในภาคบริการทั้งในประเทศและดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศในภาคบริการ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของโครงสร้างพื้นฐาน พัฒนาระบบฐานข้อมูลภาคบริการโดยรวมของประเทศและข้อมูลเชิงลึกในสาขาบริการที่มีศักยภาพ ปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบ และสิทธิประโยชน์ให้เอื้อต่อการลงทุน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการประกอบธุรกิจ ส่งเสริมธุรกิจบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพสอดคล้องกับความต้องการของธุรกิจ

4) พัฒนาและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดโดยการฟื้นฟูพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหลักที่เสื่อมโทรม พัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจของธุรกิจท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพสูง ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ และกระแสด้านความต้องการของตลาดโลก เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และสัมผัสวิถีชีวิตชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการตลาดรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าและขยายไปยังตลาดใหม่ๆที่มีศักยภาพ

5) บริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม คำนึงถึงความสมดุลและความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว พัฒนาระดับมาตรฐานสินค้าและบริการ พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มีคุณภาพและเพียงพอ และบูรณาการการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติรวมทั้งสาขาการผลิตและบริการอื่นๆ

6) เสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย วิสาหกิจชุมชนและบุคลากรภาครัฐ เพื่อร่วมกันพัฒนาและเชื่อมโยงกับสาขาการผลิตและบริการที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ตามแนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจ พัฒนาทักษะและองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน รวมทั้งเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้สามารถปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขตามกฎระเบียบใหม่ของโลก

2.2 การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวก็เป็นภาคส่วนหนึ่งที่ต้องมีการกำหนดทิศทางการพัฒนา เนื่องจาก การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรม (Murphy,

1994: 274 - 290) โดยการท่องเที่ยวได้ใช้ทรัพยากรเหล่านี้เป็นแหล่งประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว และในขณะเดียวกันก็ต้องแบ่งปันทรัพยากรเหล่านี้ให้แก่หน่วยอื่น ๆ ในสังคม รวมทั้งผู้ที่พำนักอาศัยในท้องถิ่นด้วย (นครินทร์ ชัยแก้ว, 2545:23 - 24) ฉะนั้น การพัฒนาการท่องเที่ยวควรมีแผนหรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินการ และมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจะร่วมมือกันเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหรือมาตรการต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการพัฒนา

2.2.1 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559 เสนอว่าหากต้องการกำหนดแผนพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและแนวโน้มด้านการท่องเที่ยว สามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานการท่องเที่ยว วางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะยาวสู่ความยั่งยืน และนำมาซึ่งรายได้และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศประเด็นที่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจำเป็นต้องให้ความสำคัญมี 5 ประการ คือ

1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว การสร้างโครงข่ายเส้นทางคมนาคมและระบบเชื่อมโยงการเดินทางท่องเที่ยวกับประเทศเพื่อนบ้านและในภูมิภาค เพื่อเตรียมความพร้อมประเทศให้มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งให้อำนาจความสะดวกแก่คนทุกกลุ่ม (Tourism for All)

2) การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยงให้มีความสมบูรณ์ดั้งเดิม การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มการท่องเที่ยวเพื่อเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง และยกระดับคุณภาพและมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในระดับสากล และสอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาท่องเที่ยวเพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ มีคุณภาพ มาตรฐาน และสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยวได้

3) การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ กิจกรรม นวัตกรรมและมูลค่าเพิ่มด้านการท่องเที่ยว การป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้มีขีดความสามารถในการแข่งขัน เพื่อเสริมสร้างโอกาสและแรงจูงใจเพื่อพัฒนาการค้าการลงทุนด้านการท่องเที่ยว ให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้

4) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นเผยแพร่ภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยว สร้างสภาพแวดล้อมและพัฒนากระบวนการตลาดท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวรับรู้และเข้าใจในภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ สร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ สร้างกระแสการรับรู้ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าการท่องเที่ยว การดำเนินการตลาดเชิงรุกเพื่อประมุขสิทธิ์ ดึงงาน และจัดงานแสดงต่างๆ (Event) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวใน

ประเทศไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมากขึ้นมีการใช้จ่ายมากขึ้น และสร้างกระแส การท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น โดยมุ่งเน้นการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

5) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ภาคประชาชน และองค์กรปกครอง ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยมุ่งเน้นการสร้างและพัฒนากลไกในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เพื่อให้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวมีเอกภาพ มีการบูรณาการร่วมกัน ลดความซ้ำซ้อนของภารกิจ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมการบริหารจัดการในทุกระดับ

หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วยหลักการที่สำคัญ 10 ประการ ดังนี้ (รำไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2547)

1) อนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี (Using Resource Sustainable) หมายถึง การที่ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวและผู้ที่มีบทบาทด้านการท่องเที่ยว ต้องมีวิธีการจัดการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เดิมทั้งมรดกทางธรรมชาติ และมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอยู่อย่างเพียงพอหรือใช้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างประหยัด โดยคำนึงถึงต้นทุนอันเป็นคุณค่าคุณภาพของธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

2) ลดการบริโภคและใช้ทรัพยากรที่เกินความจำเป็นกับการลดของเสีย (Reducing Over-consumption and Waste)

3) รักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม (Maintain Diversity)

4) ประสานการพัฒนาการท่องเที่ยว (Integrating Tourism into Planning)

5) นำการท่องเที่ยวขยายฐานเศรษฐกิจในท้องถิ่น (Supporting Local Economy)

6) การมีส่วนร่วม โดยการสร้างเครือข่ายพัฒนาการท่องเที่ยวกับท้องถิ่น (Involving Local Communities)

7) มีการประชุมกับผู้เกี่ยวข้องที่มีผลประโยชน์ร่วมกัน (Consulting Stakeholders and the Public)

8) การพัฒนาบุคลากร (Training Staff)

9) การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือในการบริการข่าวสารการท่องเที่ยว (Marketing Tourism Responsibly)

10) ประเมินผล ตรวจสอบและวิจัย (Undertaking Research)

แนวความคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป จากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัย สังคมเป็นใหญ่ ดังนั้น ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน

เนื่องจากผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อส่วนรวมทั้งในระดับของบุคคล ชุมชน องค์กรเอกชน และภาครัฐ จึงควรทำการศึกษาการมีส่วนร่วม ซึ่งแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมเป็น ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.3 การมีส่วนร่วม

2.3.1 หลักการและความสำคัญของความร่วมมือ

ความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันโดยมี จุดมุ่งหมายเดียวกัน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อ องค์กร บุคคลหรือ ผู้รับบริการ องค์กรประกอบของความร่วมมือประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือการสร้าง เครือข่ายการทำงานร่วมกันเพื่อให้มีแหล่งประโยชน์เพิ่มขึ้น การมีภาวะผู้นำที่ สามารถส่งเสริมให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องเกิดพลังที่จะทุ่มเทการทำงานหรือนำแหล่งประโยชน์ที่มีอยู่มาใช้ใน การดำเนินงานให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด การกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน (Chitty, 2001 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และ ศิริพร ชุตเจื้อจิ้น, 2551)

รุ่งอรุณ ฌุณทวุฒิ (2553) ให้ความหมายของ ความร่วมมือ (Cooperation) ว่าเป็น พฤติกรรมของผู้ที่อยู่ในองค์กรเดียวกัน ประสานงานกัน ระดมความคิด เห็นพ้องต้องกัน เห็น ประโยชน์ร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรร่วมกัน

กอร์ดอน (Gordon, 1996) ได้อธิบายถึงความร่วมมือร่วมใจว่า เป็นความร่วมมือที่ เน้นในการแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความพึงพอใจที่สุดของทั้งสองฝ่าย ความร่วมมือร่วมใจจะประสบ ความสำเร็จได้ เมื่อทุกฝ่ายถือว่า ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ต้องแสดงให้เห็นถึงความ ซื่อสัตย์และความไว้วางใจต่อผู้ร่วมงานและพยายามกระตุ้นความรู้สึก เจตคติของผู้ร่วมงานถึง ความสำคัญของสิทธิและความร่วมมือของผู้ร่วมงานและให้ผู้ร่วมงานได้เรียนและใช้ข้อมูลอย่าง กว้างขวางเพื่อนำไปสู่ข้อยุติร่วมกัน

ยั้งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์ (2545) ให้ความหมายของ ความร่วมมือ (Collaboration) หมายถึง การที่สถาบันประสานกับผู้ประกอบการ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานร่วมกันในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงกับการฝึกงานในสถานประกอบการนั้น ๆ ทั้งนี้ การ ทำงานร่วมกันเป็นไปใน 4 รูปแบบ คือ

- 1) การให้คำปรึกษา (Consultative)
- 2) การลงมือปฏิบัติตามหน้าที่ (Functional)
- 3) การบูรณาการ (Integrative)
- 4) การปฏิบัติการ (Operational)

ฟูลแลนและฮาร์กรีฟส์ (Fullan and Hargreaves, 1991 อ้างถึงใน พรชัย ทองเจื้อ, 2550) อธิบายเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือร่วมใจไว้ว่า ส่วนใหญ่วัฒนธรรมความร่วมมือร่วมใจมักไม่เป็น ทางการ การประชุมหรือการสั่งการใดที่เป็นทางการจะไม่มีการทำงานแบบเฉพาะกิจหรือชั่วคราว แต่ เป็นการดำเนินงานอย่างประสานสัมพันธ์ของบุคลากรโดยมุ่งหวังให้เกิดคุณภาพอย่างกว้างขวาง มีทัศนคติ

ที่ดีและมีพฤติกรรมที่ดีงามประพฤติปฏิบัติเป็นประจำทุกวัน ซึ่งประกอบด้วย ความช่วยเหลือ สนับสนุนความเชื่อถือว่าไว้วางใจและความเปิดเผย เป็นความร่วมมือภายใต้ข้อผูกพันที่มีคุณค่าของแต่ละบุคคล และต่อกลุ่มของคนเหล่านั้นด้วย

ฟูลแลนและฮาร์กรีฟส์ ยังได้ กำหนดองค์ประกอบของความร่วมมือร่วมใจไว้ คือ

1) กรอบโครงสร้าง ประกอบด้วย ขบวนการประชาธิปไตย ความเข้มของผู้นำ ทิศทางและวิสัยทัศน์ จุดหมายร่วม ความรับผิดชอบร่วมกัน บทบาท ขบวนการและขั้นตอนการพัฒนานโยบาย การประสานงาน การวางแผน การรับฟังความคิดเห็น ความจริงใจ ความเปิดเผยและการสื่อสารสม่ำเสมอ

2) กรอบทรัพยากรบุคคล ประกอบด้วย ศูนย์กลางการเรียนการสอน ความเข้มของการสื่อสาร คุณค่าของความเกี่ยวข้องเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูฐานะผู้นำด้านหลักสูตร บิดา มารดาในฐานะหุ้นส่วนร่วมกัน ทีมงาน คณะครูอาจารย์ ความซื่อสัตย์ทางวิชาชีพ การสนับสนุน ยกย่องไว้วางใจ การยอมรับ การเรียนสม่ำเสมอ การปรับปรุงต่อเนื่อง ทักษะทางบวก และการฝึกกำลัง

3) กรอบทางการเมือง ประกอบด้วย ระบบเจ้าขุนมูลนาย อำนาจร่วม การเปิดเผย เอกฉันท์ เสี่ยงส่วนใหญ่ อำนาจ อิทธิพล การกระจายความขัดแย้ง เห็นด้วยกับพฤติกรรมทางการเมือง ส่วนร่วมในการตัดสินใจ ความไม่เห็นด้วยไม่ใช่การทำลาย การเจรจา เครือข่าย

4) กรอบทางสัญลักษณ์ ประกอบด้วย ความเชื่อ ค่านิยม เจตคติ พฤติกรรมโดยรวมร่วมตีความสัญลักษณ์ ประเพณี พิธีการ

ปริยา นวรัตน์ (2544: 12 อ้างถึงใน ประเสริฐ จินดา, 2550) ให้ความหมายไว้ว่า ความร่วมมือ หมายถึง การร่วมกำลังกันไปทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้อีกฝ่ายหนึ่งกระทำร่วมกันโดยพร้อมเพรียงกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน ควรยึดหลักการปฏิบัติที่สำคัญๆ คือ

1) รู้คุณลักษณะและอุปนิสัยของผู้ที่จะร่วมมือ การที่จะให้งานสามารถดำเนินการไปด้วยดีได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่ง จะต้องรู้คุณลักษณะของผู้ที่จะร่วมมือว่าเป็นอย่างไร มีนิสัยอย่างไรบ้าง เมื่อรู้จักคุณลักษณะและนิสัยที่ดีแล้ว ก็เป็นการง่ายที่จะปรับตัวเข้าหากันเพื่อร่วมกันทำงาน

2) รู้ความรับผิดชอบของผู้ที่จะร่วมมือกันทำงาน ซึ่งหมายถึงรู้จักบทบาทหน้าที่ของผู้จะมาร่วมมือว่าเขามีหน้าที่อะไร ทำงานอะไรบ้าง ความรับผิดชอบของเขามากน้อยเพียงใดพอจะมีโอกาสร่วมมือกับเราโดยที่เขาไม่เสียหายเพียงใด

3) รู้ความสามารถของผู้ที่จะมาร่วมมือกันทำงาน การที่จะร่วมมือกันทำงานอะไรนั้น ควรที่จะศึกษาเพื่อรู้ถึงความสามารถของผู้ที่จะมาร่วมมือ ทั้งนี้เพื่อนงานจะบรรลุผลดียิ่งขึ้น หากไม่รู้ถึงความสามารถของเขาแล้ว เมื่อลงมือปฏิบัติงานอาจจะทำให้งานประสบอุปสรรค หรือผลสำเร็จแต่เสียเวลานานหรือบางทีก็เสียงานของเราไปเลย

4) รู้กำลังความเสียสละของผู้ที่จะมาร่วมงาน ความร่วมมือนั้น หมายถึงการร่วมกำลังกันไปทำงานอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนั้นผู้ไปร่วมกันทำงานนั้นเป็นผู้สมัครใจ เสียสละแรงใจ ความคิด แรงงาน และทุนทรัพย์ เพื่อทำงานนั้นให้สำเร็จ การรู้กำลังความเสียสละของผู้มาร่วมงานทำให้สามารถกำหนดลักษณะของงานให้พอดี

กล่าวโดยสรุป ความร่วมมือ หมายถึง การสนับสนุนหรือการช่วยเหลือใดๆที่ทุกภาคส่วนพึงมีให้แก่กันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นการเติมเต็มหรือเสริมการดำเนินงานตามจุดหมาย นโยบาย และทรัพยากร

2.3.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความร่วมมือ พบว่ามีทั้งปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะของคน (Personal Characteristics) ปัจจัยที่เป็นคุณลักษณะของงาน (Job Characteristics) และปัจจัยทางด้านสถานการณ์ (Situational Characteristics) ดังนี้

ถวิล ธาราโกชน์ (2532 : 132) อธิบาย สาเหตุที่ทำให้เกิดความร่วมมือกันว่ามีอยู่ 4 ประการ คือ

- 1) การเรียนรู้ (Learning) หมายความว่า ประสบการณ์ที่คนได้เรียนรู้มาทำให้เขาเกิดความคิด และการรับรู้ว่าเขาจะต้องกระทำในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมืออย่างไร เช่น ประสบการณ์ในการทำงานที่ผ่านมา ทำให้บุคคลทราบว่า เขาจะต้องให้ความร่วมมือกับคนในหน่วยงาน หรือภายนอกอย่างไร เป็นต้น
- 2) รางวัลหรือเครื่องล่อ (Reward or Incentive) หมายความว่า มีรางวัลหรือเครื่องล่อ ทำให้คนเกิดพฤติกรรมความร่วมมือขึ้นมา เนื่องจากความต้องการต่อรางวัลหรือเครื่องล่อ นั้น เช่น อยากรได้ 2 ชั้น คำชมเชย เป็นต้น
- 3) สถานการณ์ (Situation) หมายความว่า มีสถานการณ์บังคับที่ทำให้คนต้องร่วมมือกัน เช่น ตกอยู่ในเรืออัปปาง เผชิญอันตรายหรือการทำงานที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
- 4) ลักษณะนิสัย (Characteristics) เช่น การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความมีน้ำใจ ทำให้คนมีจิตใจดีและเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดความร่วมมือกัน ในทางกลับกัน คนที่เห็นแก่ตัว มองคนในแง่ร้าย คำนึงเฉพาะผลประโยชน์เฉพาะหน้า ลักษณะนิสัยในทางลบเช่นนี้จะทำให้คนขาดความจริงใจที่จะรวมกลุ่ม ให้ความช่วยเหลือ หรือร่วมมือกับผู้อื่นอย่างเต็มใจ

2.3.3 องค์ประกอบของความร่วมมือ

วอร์เนอร์ และ พาลเฟรแมน (Warner and Palfreyman , 1996) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบสำคัญของความร่วมมือในการพัฒนาไว้ดังนี้

- 1) เน้นทรัพยากรมนุษย์และการพัฒนาบุคลากร
- 2) ทบทวนกระบวนการจัดหลักสูตรและการสอนร่วมกัน
- 3) การให้บริการเกี่ยวกับสารสนเทศ
- 4) คำนึงถึงระบบการเรียกข้อมูลย้อนกลับ
- 5) การพิจารณาการให้บริการต่อผู้เรียนอย่างกว้างขวาง
- 6) มีการบูรณาการในระบบสารสนเทศ

2.3.4 กระบวนการความร่วมมือ

กอร์ดอน (Gordon, 1996) ได้เสนอกระบวนการความร่วมมือร่วมใจที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนเพื่อให้ผู้ที่อยู่ในความร่วมมือร่วมใจได้เรียนรู้และใช้ข้อมูลอย่างกว้างขวาง

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดปัญหา เพื่อพิจารณาถึงทรัพยากรที่จะใช้และผูกพันกับสัดส่วนต่างๆ ร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดทิศทาง กฎแห่งพื้นฐานที่จะกำหนดขึ้นก็คือ กำหนดขั้นตอนและกลุ่มย่อยที่จะทำงาน เพื่อแสวงหาข้อมูลร่วมกัน แสวงหาทางเลือกและกำหนดข้อตกลงร่วมกัน

ขั้นตอนที่ 3 ปฏิบัติการ เป็นหลักการที่จะทำงานร่วมกันของหน่วยสนับสนุนภายนอก จะต้องกำหนดขึ้น รวมทั้งการจัดองค์ประกอบในการที่จะตรวจสอบการปฏิบัติ

2.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2.4.1 การมีส่วนร่วม

ฟูลแลนและฮาร์กรีฟส์ (Fullan and Hargreaves, 1999 อ้างถึงใน ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์, 2545) กล่าวว่าความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ร่วมพิจารณา ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ซึ่ง ปฏิสัมพันธ์ของทุกฝ่ายในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมกันในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนิน กิจกรรม จึงทำให้เกิดการเรียนรู้ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นทั้งหมดนี้เป็นกระบวนการทางสังคมของสมาชิกในชุมชนที่เกิดขึ้น โดยสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกระบวนการให้ประชาชน สามารถเข้ามาร่วมกำหนดอุดมการณ์ และนโยบายในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สัมพันธ ซะอริก และคณะ (2547) ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมตั้งแต่คิดโครงการ กิจกรรมโดยเริ่มต้นปัญหา สาเหตุ วางแผน ตัดสินใจ ดำเนินการ ระดมทรัพยากรการกำหนดเป้าหมาย สรุป ติดตามและประเมินผล

ชูวิทย์ พิทักษ์พรพลลภ (2546: 29) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วม หมายถึง การทำงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในช่วงเวลาและลำดับการที่มีประสิทธิภาพ คือ ถูกจังหวะและเหมาะสม กับทั้งกระทำการงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่า เชื่อถือไว้วางใจ การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการเสริมสร้างและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมเข้าใจสถานการณ์ และอุทิศตนมากยิ่งขึ้นเพื่อการเปลี่ยนแปลงหรือการพัฒนา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183 อ้างถึงใน นภาพร คงคาหลวง, 2548) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ (Mental and Emotional Involvement) ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม (Group situation) ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุุ้ทำให้กระทำ (Contribution) บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิด

ความรู้สึกร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นอกจากความหมายข้างต้นนี้แล้ว นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ ยังได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมไว้อีกหนึ่งหนึ่งในรูปของสมการว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

Participation = Cooperation + Coordination + Responsibility

โดยให้ความหมายของความร่วมมือร่วมใจว่า หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม ส่วนการประสานงาน หมายถึง ห่วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรมหรือการงาน สำหรับความรับผิดชอบหมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงานและการกระทำให้เชื่อถือไว้วางใจ สรุปได้ว่าความหมายโดยทั่วไปของการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนตัดสินใจในกิจการใด ๆ ที่มีผลกระทบถึงตัวประชาชน

2.4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การศึกษาทางด้านการท่องเที่ยวในมิติหรือมุมมองทางด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างมากสำหรับการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน เนื่องจากการท่องเที่ยวที่มีอยู่มากเกิดขึ้นจากบุคคลภายนอกเป็นผู้สร้างกิจกรรม และนำนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปในพื้นที่ เหมือนกับชุมชนเป็นวัตถุชิ้นหนึ่งของการบริโภคการท่องเที่ยว (สดใส สร้างสรรค์ และคณะ, 2546: 10) คนที่ได้รับผลประโยชน์ส่วนใหญ่คือ ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับไป ผลของการท่องเที่ยวอาจสร้างความเสียหายให้กับคนในท้องถิ่น ในรูปของขยะ สภาพแวดล้อมธรรมชาติที่ถูกทำลาย น้ำขาดแคลน น้ำเสีย เป็นต้น ผลของความเสียหายเหล่านี้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับ แต่คนในท้องถิ่นต้องได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้น และต้องเผชิญกับปัญหาเหล่านั้น จึงต้องให้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ดีกว่าผู้อื่น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งกิจกรรมทางการท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่นทั้งทางบวกและทางลบ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548: 157 - 160) และผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อชุมชนท้องถิ่นมี 4 ด้าน คือ

1) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านเศรษฐกิจ อาจพิจารณาได้เป็นทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบในทางบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจของชุมชน การสร้างงาน การเพิ่มรายได้ การกระตุ้นการผลิต และการแก้ปัญหาดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ ส่วนผลกระทบในทางลบ ได้แก่ ปัญหารายได้ไม่ต่อเนื่อง เพราะฤดูกาลของการท่องเที่ยว คุณภาพแรงงานไม่เหมาะสมกับระบบการผลิตผลิตภัณฑ์ ราคา และการบริการ อาจมีการแย่งชิงผลประโยชน์ในชุมชน ทำให้เกิดปัญหาด้านทุนอื่นๆ เช่น แรงงาน ที่ดิน เงิน การใช้วัตถุดิบจากต่างประเทศ เป็นต้น

2) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสังคม อาจพิจารณาได้เป็นทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบในทางบวก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแผนการประกอบอาชีพ ช่วยยกมาตรฐานการครองชีพ สร้างความสามัคคี ป้องกันการอพยพย้ายถิ่น เสริมสร้างการศึกษา สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น ส่วนผลกระทบในแง่ลบ ได้แก่ เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและค่านิยมท้องถิ่น ปัญหาการหลอกลวงนักท่องเที่ยว มีการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนอื่นเข้ามา ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการขัดแย้งระหว่างนักท่องเที่ยวกับชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

3) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านวัฒนธรรม อาจพิจารณาได้เป็นทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบในทางบวก ได้แก่ การใช้วัฒนธรรมของท้องถิ่นเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจที่ดีต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น เกิดความรัก ความหวงแหนภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง เกิดความร่วมมือร่วมใจในการช่วยฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และอนุรักษ์วัฒนธรรม ส่วนผลกระทบในแง่ลบ ได้แก่ การเกิดปัญหาการขัดแย้งทางวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น การเปลี่ยนแปลงค่านิยม รูปแบบของวัฒนธรรมท้องถิ่น การลดคุณค่าของ วัฒนธรรมและศิลปวัตถุ การทำลายศิลปวัตถุของชุมชนท้องถิ่น การทำวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น

4) ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นด้านสิ่งแวดล้อม อาจพิจารณาได้เป็นทั้งทางบวกและทางลบ ซึ่งผลกระทบในทางบวก ได้แก่ สร้างความตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น ช่วยรักษา พัฒนา ปรับปรุงและฟื้นฟูสิ่งแวดล้อมของชุมชน และค้นคว้าหาแนวทางรักษาสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่น ส่วนผลกระทบในทางลบได้แก่ เกิดปัญหาการทำลายทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ของชุมชนท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรทางชีวภาพ เกิดปัญหามลภาวะ ปัญหาการทรุดตัวของดิน การทำลายภูมิทัศน์ของชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น

สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้ให้ความหมายและแนวคิดการมีส่วนร่วม ไว้ในมุมมองที่กว้างว่า เป็นการเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการดำเนินการตัดสินใจในทุกๆระดับ และทุกรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองโดยเฉพาะในบริบทของกระบวนการวางแผนที่มีการกำหนดรูปแบบแนวคิดการมีส่วนร่วม สัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างขวางในการเลือก การบริการ และประเมินผลของแผนงานและโครงการต่าง ๆ ที่จะนำมาซึ่งการยกระดับความเป็นอยู่ให้สูงขึ้น ซึ่งการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยลักษณะ 3 ประการ คือ

- 1) การมีส่วนร่วมเป็นอิทธิพลของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบาย ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรและการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรเพื่อการผลิต
- 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนและการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ จะสร้างโอกาสด้านสังคม และเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับรายได้ การจ้างงาน และเพิ่มการกินดีอยู่ดี
- 3) การมีส่วนร่วมเป็นการตัดสินใจของประชาชนที่สองต่อความต้องการในการที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านเศรษฐกิจและสังคม เพราะการมีส่วนร่วมทางการเมืองนำมาซึ่งการกระจายอำนาจทางการบริหาร และทรัพยากรสู่ท้องถิ่น

2.4.3 ปัจจัยการมีส่วนร่วม

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2545, หน้า 235) กล่าวถึง แนวคิดหลักการมี ส่วนร่วมมี องค์ประกอบสำคัญ คือจะต้องมีบุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้อง (Involvement) การให้อำนาจ (Autonomy) ซึ่งเกี่ยวข้องทางจิตใจและอารมณ์มากกว่าเป็นกิจกรรมทางร่างกาย

Herzberg, Mausner and Snyderman (n.d.: unpagged อ้างถึงใน ปิยะมาศ รัชส์ัจ, 2551) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่จูงใจบุคคลในการทำงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสถาน ประกอบการได้นั้น คือ

- 1) การได้รับความสำเร็จ
- 2) ได้รับการยกย่อง
- 3) มีความก้าวหน้าในงาน
- 4) ลักษณะงาน
- 5) ความรับผิดชอบ
- 6) ความเจริญเติบโตส่วนบุคคล

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ ปัจจัยภายใน คือ ความเชื่อ ความศรัทธาที่เกิดจากประสบการณ์และการ เรียนรู้ และปัจจัยภายนอก คือ การถูกชักจูง หรือถูกบังคับจากคนอื่น ทั้งนี้รวมถึงประโยชน์ที่จะรับ จากการร่วมมือ

2.4.4 กระบวนการมีส่วนร่วม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552: 29) ได้ทำรายงานการประเมินสถานภาพ การมีส่วนร่วมของสถาบันพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมการจัดการศึกษา และกล่าวถึง กระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน ว่าแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-making) ซึ่งอาจเป็นการตัดสินใจ ตั้งแต่ระยะเริ่มตัดสินใจในช่วงของกิจกรรม และการตัดสินใจในการดำเนินกิจกรรม
- 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม (Implementation)
- 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
- 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

โคเฮนและอัฟฮอฟฟ์ (Cohen and Uphoff, 1980: 219 – 222 อ้างถึงใน นภาพร คงคาหลวง, 2548) ได้แบ่งขั้นตอนของการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

- 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ
 - 1.1) การริเริ่มตัดสินใจ (Initial Decisions)
 - 1.2) การดำเนินการตัดสินใจ (Ongoing Decisions)
 - 1.3) ตัดสินใจปฏิบัติการ (Operational Decisions)

2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย

2.1) สนับสนุนด้านทรัพยากร (Resource Contribution)

2.2) การบริหารและการประสานขอความร่วมมือ

(Administration and Co-ordination)

2.3) การให้ความช่วยเหลือสนับสนุน (Enlistment)

3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ประกอบด้วย

3.1) ผลประโยชน์ในด้านวัตถุ (Material)

3.2) ผลประโยชน์ทางด้านสังคม (Social)

3.3) ผลประโยชน์ส่วนบุคคล (Personal)

4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

พรชัย ทองเจือ (2550) เสนอรูปแบบความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน จากการสังเคราะห์และพัฒนา โดยมีขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นร่วมตระหนักและเรียนรู้

2) ขั้นร่วมสร้างและพัฒนา

3) ขั้นร่วมแก้ปัญหา

4) ขั้นร่วมประเมินผล

วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์ (2540) ทำการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานครได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้ประชาชนไม่ว่าเป็นปัจเจกบุคคลหรือกลุ่ม ที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติการร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ และร่วมในการติดตามประเมินผลนอกจากนี้ยังได้กำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ลักษณะดังนี้ คือ

1) ร่วมคิด

2) ร่วมวางแผน

3) ร่วมปฏิบัติการ

4) ร่วมติดตามประเมินผล

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2547:10) ได้กล่าวถึงแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ขั้นตอนด้วยกัน คือ (1) การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา (2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม (3) การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติงาน และ (4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

จากแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมตั้งที่นักการศึกษาหลายท่านที่กล่าวมาข้างต้น ส่วนใหญ่จะมีลักษณะรูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมคล้ายกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดเกี่ยวกับ รูปแบบและขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวมาใช้เป็นแนวทางในการแบ่งขั้นตอนของกระบวนการมีส่วนร่วมในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ คือ 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของโคเฮนและอ็พฮอฟฟ์

2.4.5 ทฤษฎีการเรียนรู้

การเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ละเอียดอ่อนและซับซ้อน นักการศึกษาและนักจิตวิทยา ชาติต่างๆ ได้พยายามศึกษาสภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร มีกระบวนการอะไรบ้างที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการถ่ายโยงความรู้ไปสู่สถานการณ์ใหม่ได้อย่างไร ทำให้เกิดทฤษฎีการเรียนรู้ขึ้น

พรธณี ชูทัย (2522 : 135-136) ได้แบ่งทฤษฎีการเรียนรู้ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1) กลุ่มเชื่อมโยงนิยม หรือกลุ่มทฤษฎีการสร้างสัมพันธ์ต่อเนื่อง พฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นผลจากการที่เอ้กัตบุคคลได้รับสิ่งเร้า หรือตัวเหยยแล้วเกิดการตอบสนอง มีปฏิริยาระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนองแบบลูกโซ่ โดยมีการเสริมแรงอย่างต่อเนื่องจนผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ เมื่อมนุษย์ได้เลือกปฏิริยาตอบสนองที่ถูกต้องเชื่อมต่อกับสิ่งเร้า การเรียนรู้คือ การสร้างความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้ากับการตอบสนอง

2) กลุ่มประสบการณ์นิยม หรือกลุ่มทฤษฎีสนาม กลุ่มประสบการณ์นิยม หรือกลุ่มทฤษฎีสนามเชื่อว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากความจำที่ผู้เรียนจะต้องแก้ปัญหาเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เมื่อได้แสวงหาประสบการณ์แล้วการเรียนรู้จะเกิดขึ้น ทฤษฎีนี้สนับสนุนให้ผู้เรียนปฏิบัติและประกอบกิจกรรมเอง ส่วนประสบการณ์เดิมนับเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อินทรีย์เกิดการหยั่งเห็นวิธีการแก้ปัญหา

2.4.6 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

กรมสุขภาพจิต (2545) ได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมไว้ว่า เป็นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นกระบวนการสร้างความรู้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง โดยมีผู้สอนจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยให้เกิดการสร้างความรู้มากกว่าการถ่ายทอดความรู้ ดังนั้นกระบวนการสร้างความรู้จึงต้องอ้างอิงจากประสบการณ์ของผู้เรียน เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายกระทำ อันจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่การเรียนรู้ใหม่ๆอย่างต่อเนื่อง เป็นสังคมของการเรียนรู้ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง โดยอาศัยการแสดงออก ได้แก่ การพูดและการเขียนเป็นเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ความรู้

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากการการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by Doing) เพื่อดึงความสามารถของผู้เรียนออกมาในรูปของการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสลงมือกระทำเอง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย ประสบการณ์

(Experience) การสะท้อนความคิด (Reflection) ความคิดรวบยอด (Concept) และการประยุกต์ใช้ (Application) เหล่านี้จะช่วยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผู้เรียนจะมีส่วนร่วมทางด้านจิตใจ ได้รับประสบการณ์ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แสวงหาความรู้ การคิด การจัดการความรู้ การแสดงออก การสร้างความรู้ใหม่ และการทำงานร่วมกัน (กรองไต่ อุณหสูติ, 2555)

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning) เป็นการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะคิด และทักษะได้เป็นอย่างดี ผ่านการสังเคราะห์จากผลวิเคราะห์ของการศึกษาวิจัยรูปแบบการเรียนรู้หลายรูปแบบ (Meta-analysis) จนได้โครงสร้างพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วย วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning) ผสมผสานกับกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพราะในแต่ละองค์ประกอบของวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์นั้น ผู้เรียนแต่ละคนซึ่งมีประสบการณ์ติดตัวมา จะสามารถใช้ประสบการณ์ของตนเองให้เกิดประโยชน์สูงสุด หรือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนทดลองใช้ความรู้ที่เรียนมาไปสู่การปฏิบัติได้ดั่งนั้น ต้องผ่านกระบวนการกลุ่ม ฉะนั้นการให้ผู้เรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน และช่วยกันทำงานให้บรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี (สุภณิดา ปุสุรินทร์คำ, 2551: ออนไลน์)

2.4.7 ปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้

นายแพทย์ประเวศ วะสี และคณะ (2543: 20) ได้เสนอปัจจัยสำคัญในการสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดี ถ้าผู้เรียนมีโอกาสคิด ทำ สร้างสรรค์ โดยที่ครูช่วยจัดบรรยากาศการเรียนรู้ จัดสื่อ และสรุปสาระการเรียนรู้ร่วมกัน
- 2) คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ สังคม ความพร้อมของร่างกาย และจิตใจ และสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายและต่อเนื่อง
- 3) สาระการเรียนรู้มีความสอดคล้องเหมาะสมกับวัย ความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และความคาดหวังของสังคม ทั้งนี้ผลการเรียนรู้จากสาระและกระบวนการ จะต้องทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดี และมีความสุขในการเรียน
- 4) แหล่งเรียนรู้มีหลากหลายและเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้ใช้เป็นแหล่งค้นคว้าหาความรู้ ตามความถนัด ความสนใจ
- 5) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับครู และระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตรที่ช่วยเหลือเกื้อกูล ห่วงใย มีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ คือ แลกเปลี่ยนความรู้ ถักทอความคิด พิชิตปัญหาร่วมกัน
- 6) ศิษย์มีความศรัทธาต่อครูผู้สอน สาระที่เรียนรวมทั้งกระบวนการที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนใฝ่รู้ มีใจรักที่จะเรียนรู้ ทั้งนี้ครูต้องมีความเชื่อว่าศิษย์ทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ และมีวิธีการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

7) สาระและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัวของผู้เรียน จนผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตจริง

8) กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น ชุมชน ครอบครัวยุทธศาสตร์ต่างๆ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และได้รับประโยชน์จากการเรียนรู้สูงสุด

2.4.8 ปัจจัยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

ปัจจัยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participative Learning) โดยทั่วไปการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participative Learning) เป็นการทำหน้าที่ของวิทยากรกระบวนการ (Facilitator) ถือว่าเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับสังคมไทย ในการให้ความรู้กับผู้ใหญ่ โดยเฉพาะสำหรับชุมชนหรือผู้ที่ต้องเข้าร่วมทำงานกับชุมชน ต้องคำนึงถึงลักษณะสำคัญบางประการ อยู่เสมอ องค์ประกอบสำคัญของการเรียนรู้ลักษณะดังกล่าวคือ กระบวนทัศน์ (Paradigm) ชุมชน (Community) วิทยากรกระบวนการ (Facilitator) และเทคโนโลยีสำหรับการสื่อสารข้อมูล (Media Technologies) โดยกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ควรคำนึงถึง ได้แก่

1) กระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มวัยต่างๆ เช่น การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ซึ่งแตกต่างไปจากเด็กนักเรียน ทั้งในด้านวัย กายภาพ และความคิด จิตใจ รวมทั้งบริบทในชีวิตของผู้เรียนมีมากมาย หลากหลาย

2) การมีส่วนร่วม นั่นคือ ร่วมกันเรียนรู้และเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

3) การเรียนรู้ที่ถูกพัฒนาจากการทดลองปฏิบัติจริง การมีประสบการณ์จริง การผสมผสานความรู้ของปัจเจกเข้าไปในกระบวนการ

4) บรรยากาศที่ผ่อนคลาย ยืดหยุ่น ไม่เคร่งครัด อึดอัด เกินไป

5) การใช้เทคโนโลยี เครื่องมือและเทคนิคที่เหมาะสม เพื่อสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

6) แบบแผน และวิธีคิด (กระบวนทัศน์) ของผู้ที่เป็นวิทยากรกระบวนการ

2.4.9 หลักการสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ (Participatory Learning)

กระบวนการเรียนรู้ = การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ + การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม

2.4.9.1 การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experiential Learning)

เป็นการเรียนรู้ที่ผู้สอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้จากประสบการณ์เดิม มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

(1) เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์ของผู้เรียน

(2) ทำให้เกิดการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่ท้าทายอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ ผู้เรียนต้องทำกิจกรรมตลอดเวลา ไม่ได้นั่งฟังการบรรยายอย่างเดียว

- ผู้สอน
- (3) มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง และระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน
- (4) ปฏิสัมพันธ์ที่มีทำให้เกิดการขยายตัวของเครือข่ายความรู้ที่ทุกคนมีอยู่ออกไปอย่างกว้างขวาง
- (5) อาศัยการสื่อสารทุกรูปแบบ เช่น การพูด หรือการเขียน การวาดรูป การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเอื้ออำนวยให้เกิดการแลกเปลี่ยน การวิเคราะห์ และสังเคราะห์การเรียนรู้

องค์ประกอบของการเรียนรู้เชิงประสบการณ์

Kolb (1984 อ้างถึงในกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2544: 14 -16) ได้กล่าวถึง วงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผู้เรียนควรมีทักษะการเรียนรู้ ทั้ง 4 องค์ประกอบ แม้บางคนจะชอบ/ถนัด หรือ มีบางองค์ประกอบมากกว่า เช่น เคยมีประสบการณ์จริง แต่ถ้าไม่ชอบแสดงความคิดเห็นหรือไม่นำประสบการณ์มาร่วมอภิปราย ผู้เรียนนั้นจะขาดการมีทักษะในองค์ประกอบอื่น ฉะนั้น ผู้เรียนควรมีทิศทางการเรียนรู้ทุกด้าน และควรมีพัฒนาการเรียนรู้ให้ครบทั้งวงจร หรือทั้ง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

(1) ประสบการณ์ (Experience)

ในการฝึกอบรมเนื้อหาที่ใช้ในการให้ความรู้ หรือนำไปสู่การสอนทักษะต่างๆส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง que ผู้เรียนมีประสบการณ์มาก่อนแล้ว เช่น ฝึกอบรมเกี่ยวกับการประเมินโครงการให้แก่ นักวิชาการ จะเห็นได้ว่าผู้เรียน คือ นักวิชาการ จะมีประสบการณ์เกี่ยวกับการประเมินในกิจกรรมอื่นๆมาก่อน ซึ่งนำมาใช้ในการอบรมครั้งนี้ได้ องค์ประกอบที่เป็นประสบการณ์นี้ ผู้สอนจะพยายามกระตุ้นให้ผู้เรียนซึ่งมีประสบการณ์ดังที่กล่าวแล้ว ได้ดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และสามารถแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองที่มีให้แก่เพื่อนๆที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือน หรือต่างไปจากตนเองได้ ซึ่งขึ้นอยู่กับการใช้กระบวนการกลุ่มของผู้สอน การที่ผู้สอนพยายามให้ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์มาใช้ในการอบรมจะทำให้เกิดประโยชน์ทั้งผู้สอน และผู้เรียน ดังนี้

- ผู้เรียน การที่ผู้เรียนได้ดึงประสบการณ์ของตัวเองออกมา นำเสนอร่วมกับเพื่อนๆจะทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตัวเองได้มีส่วนร่วมในฐานะสมาชิกคนหนึ่ง มีความสำคัญที่มีคนฟังเรื่องราวของตนเอง และได้มีโอกาสรับรู้เรื่องของคนอื่น ซึ่งจะทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้น ทำให้สัมพันธภาพในกลุ่มผู้เรียนเป็นไปด้วยดี
- ผู้สอน ไม่ต้องเสียเวลาในการอธิบาย หรือยกตัวอย่างให้ผู้เรียนฟัง เพียงแต่ใช้เวลาเล็กน้อยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เล่าประสบการณ์ของตนเอง ผู้สอนอาจใช้ใบชี้แจงกำหนดกิจกรรมของผู้เรียนในการนำเสนอประสบการณ์ ในกรณีที่ผู้เรียนไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่จะสอนหรือมีน้อย ผู้สอนอาจจะยกกรณีตัวอย่าง หรือสถานการณ์ก็ได้

(2) การสะท้อน/อภิปราย (Reflection/Discussion)

การสะท้อน และอภิปราย เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้เรียนจะได้แสดงความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเองแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งผู้สอนจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการ วิเคราะห์ วิวิจารณ์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงความคิด ความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเองจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็น หรือการอภิปรายจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย หรือมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ขณะทำกลุ่มผู้เรียนจะได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้งานสำเร็จ การควบคุมตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น องค์ประกอบนี้ จะช่วยทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งด้านความรู้ และเจตคติในเรื่องที่อภิปราย การที่ผู้เรียนจะอภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นได้มากน้อยแค่ไหน เป็นไปตามเนื้อหาที่จะสอนหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับใบงานที่ผู้สอนจัดเตรียม ซึ่งประกอบไปด้วยประเด็นอภิปรายหรือตารางการวิเคราะห์เพื่อให้ผู้เรียนทำได้สำเร็จ

(3) ความคิดรวบยอด (Concept)

ความคิดรวบยอดเป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา หรือเป็นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Knowledge) เกิดได้หลายทาง เช่น จากการบรรยายของผู้สอน การมอบหมายงานให้อ่านจากเอกสาร ตำรา หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็น และอภิปรายในองค์ประกอบที่ 2 โดยผู้สอนอาจจะสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปราย และการนำเสนอของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม ผู้เรียนจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เรียนปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

(4) การทดลอง/ประยุกต์แนวคิด

(Experimentation/Application)

เป็นองค์ประกอบที่ผู้เรียนได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดหรือผลิตขึ้นความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา สร้างคำขวัญ ทำแผนภูมิ เล่นบทบาทสมมุติ ฯลฯ หรือเป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ในองค์ประกอบที่ 1 ถึง 3 ผู้สอนสามารถใช้กิจกรรมในองค์ประกอบนี้ ในการประเมินผลการเรียนการสอนได้ เช่น ถ้าวัตถุประสงค์ของการอบรม ตั้งไว้ว่าให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถวางแผนประเมินโครงการได้ กิจกรรมในการเรียนรู้ขององค์ประกอบนี้ ผู้สอนต้องเตรียมใบงานให้ผู้เข้ารับการอบรมได้ทดลองทำแผนการประเมินโครงการ ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมจะต้องนำความรู้เกี่ยวกับการประเมินโครงการจากการเรียนรู้ในองค์ประกอบความคิดรวบยอดมาใช้ การเรียนการสอนหรือการอบรมส่วนใหญ่ มักจะขาดองค์ประกอบทดลอง/ประยุกต์แนวคิด ซึ่งถ้าพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่า เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้สอนจะได้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รู้จักการประยุกต์ใช้ความรู้ ไม่ใช่เรียนแค่รู้ แต่ควรนำไปใช้ได้จริง

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการอบรมแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 4 องค์ประกอบ องค์ประกอบทั้ง 4 มีความสัมพันธ์เป็นไปอย่างมีพลวัต (Dynamic) เกี่ยวข้องมีผลถึงกัน ผู้สอนจะเริ่มจากจุดใดก่อนก็ได้ ส่วนใหญ่จะเริ่มจากประสบการณ์ (Experience) หรือความคิดรวบยอด (Concept) ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบจะช่วยให้

ผู้เรียนได้ตั้งข้อมูลเก่าหรือรู้ข้อมูลใหม่บางส่วนก่อนเพื่อนำไปสู่การอภิปราย และการประยุกต์ใช้ระยะเวลาแต่ละองค์ประกอบ ไม่จำเป็นต้องเท่ากัน ผู้สอนจัดได้ตามความเหมาะสมของกิจกรรมในแต่ละองค์ประกอบ เช่น ถ้าเนื้อหาที่สำคัญมากก็อาจใช้เวลานาน หรือถ้าผู้สอนมีประเด็นในการอภิปรายที่สำคัญและมาก ก็อาจใช้เวลาในการอภิปรายมากกว่าส่วนขององค์ประกอบความคิดรวบยอด

2.1.9.2 การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

การเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นการเรียนรู้พื้นฐานที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งเมื่อประกอบไปกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ (Experimental Learning) กระบวนการกลุ่มจะช่วยทำให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมสูงสุด และทำให้บรรลุงานสูงสุดการมีส่วนร่วมสูงสุด (Maximum Participation) ขึ้นอยู่กับวิธีการออกแบบกลุ่ม ซึ่งมีตั้งแต่กลุ่มเล็กที่สุด คือ 2 คน จนกระทั่งกลุ่มใหญ่ กลุ่มแต่ละประเภทมีข้อดี และข้อจำกัดต่างกัน ทุกคนควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของแต่ละองค์ประกอบ ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาตามจำนวนผู้เรียน

การบรรลุงานสูงสุด (Maximum Performance) ถึงแม้จะออกแบบกลุ่มให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมแล้วก็ตาม แต่สิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะทำให้กลุ่มบรรลุงานสูงสุดได้ คือ การออกแบบงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะต้องจัดทำเป็นใบงานที่กำหนดให้กลุ่มทำกิจกรรมให้บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญของการบรรลุงานสูงสุด ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญของการกำหนดงาน 3 ประการ ดังนี้

- 1) การกำหนดกิจกรรมที่ชัดเจนว่าจะให้ผู้เรียนแบ่งกลุ่มกันอย่างไร เพื่อทำอะไร ใช้เวลานานแค่ไหน เมื่อบรรลุแล้วจะให้ทำอะไรต่อ เช่น การเสนอผลงานหน้าชั้น
 - 2) การกำหนดบทบาทของกลุ่มหรือสมาชิกให้ชัดเจน โดยทั่วไปกำหนดบทบาทในกลุ่มย่อยควรให้แต่ละกลุ่มมีบทบาทที่แตกต่างกัน เมื่อนำมารวมในกลุ่มใหญ่ จะเกิดการขยายการเรียนรู้ทำให้ใช้นาน้อยในการเรียนรู้และไม่น่าเบื่อ การกำหนดบทบาทในแต่ละกลุ่มให้ทำกิจกรรมยังรวมถึงการกำหนดบทบาทของสมาชิกในกลุ่มด้วย
 - 3) การกำหนดโครงสร้างของงานที่ชัดเจน บอกรายละเอียดของกิจกรรมและบทบาทโดยทำเป็นกำหนดงานที่แจ้งให้ทราบหรือทำเป็นใบงานมอบให้กับกลุ่ม โดยจัดทำเป็นใบงานหรือใบชี้แจง ซึ่งการออกแบบใบงานหรือใบชี้แจงมีวัตถุประสงค์เพื่อให้กลุ่มทำงานสำเร็จ โดยมีกรอบการทำงานที่ชัดเจนหรือสร้างเป็นตารางการวิเคราะห์ให้กลุ่ม
- 3) ใบงานและใบชี้แจง เป็นข้อความกำหนดงานที่มีรายละเอียด เพื่อให้การทำงานในกลุ่มเล็ก หรือกลุ่มย่อยระดมสมองทำงานกลุ่มได้สำเร็จ ผลงานที่ได้จากการทำงานตามที่กำหนดในใบงานจะเป็นข้อสรุปที่มีความลึกซึ้งซึ่งนำไปตามประเด็นที่ต้องการ ใบชี้แจง เป็นคำชี้แจงในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีรายละเอียดไม่มากนัก จึงไม่จำเป็นต้องจัดทำเป็นใบงาน ใช้มากในกิจกรรมขององค์ประกอบประสบการณ์ หรือการประยุกต์แนวคิด

กล่าวโดยสรุป การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ และทักษะได้ดีที่สุด ซึ่งได้โครงสร้างพื้นฐานของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมที่ประกอบด้วยวงจรการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ผสมผสานกับ

กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เพราะผู้ร่วมในการเรียนรู้ต่างมีประสบการณ์จึงทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.4.10 การเรียนรู้เพื่อการมีส่วนร่วม

เชอร์มาฮอร์น ฮันส์และออสบอร์น (Shermahorn, Hunts and Osborn,1994 อ้างถึงใน พรชัย ทองเจือ, 2550) ได้ให้หลักในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพไว้ 5 ประการ คือ

- 1) ตระหนักถึงปัญหาและโอกาส
- 2) รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) วางแผนปฏิบัติการ
- 4) ปฏิบัติตามแผน
- 5) ประเมินผล

รุ่งอรุณ ฅณทวุฒิ (2553) ทำการศึกษา แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติในการพัฒนาการบริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอต่างอย จังหวัดสกลนคร พบว่า สภาพและลักษณะความร่วมมือในการบริหารงานของทั้งสองฝ่ายมีทั้งการให้ความร่วมมือมาก และให้ความร่วมมือน้อย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์เป็นสำคัญ ส่วนปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความร่วมมือในการบริหารงานคือความแตกต่างทั้งด้านบุคลิกภาพ ทักษะ ทักษะ ความคิดเห็น เป้าหมายและวัตถุประสงค์ต่างกัน ข้อเสนอแนะแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการบริหารงานบุคคลระหว่างผู้บริหารและปฏิบัติคือควรยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน และควรปรับทัศนคติให้มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน ต้องยอมพบบันคนละครึ่งทาง แนวทางเหล่านี้จะเป็นการสร้างความร่วมมือได้เป็นอย่างดี

เพียรศักดิ์ สายยุทธ (2548) ทำการศึกษา การพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ พบว่า สถานประกอบการยังไม่เข้าใจถึงนโยบายการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย ขาดการให้ความร่วมมือ และขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้แก่นักเรียน นักศึกษา เจ้าของสถานประกอบการบางส่วนไม่ได้ให้ความรู้ด้านประสบการณ์ที่เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนความรู้ในระดับสูงให้แก่ นักเรียนได้ เนื่องจากธุรกิจของตนเองมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการทำงานให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า จึงไม่มีเวลาที่จะมาสอนประสบการณ์ให้กับนักเรียนมากนักนอกจากให้นักเรียนให้ทำงานทุกๆไปมากกว่าวิชาซีพีที่นักเรียน นักศึกษาต้องการมาฝึกประสบการณ์ ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่มีคุณภาพ แต่เมื่อให้ความรู้ ประสบการณ์ และรูปแบบการพัฒนาความร่วมมือ ทำการนิเทศและประสานงานทำให้เกิดความร่วมมือมากขึ้น สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น เกิดผลดีต่อนักเรียน นักศึกษา และสถานประกอบการอย่างแท้จริง

Portter, Lynman. et. al. (1975 อ้างถึงใน รวีวรรณ ชินะตระกูล, 2535: 67) กล่าวถึงการทำงานร่วมกันไว้ว่า ในการพัฒนาองค์การนั้น บุคคลในองค์การควรส่งเสริมองค์การให้บรรลุเป้าประสงค์ 5 ประการ คือ

- 1) ความไว้วางใจกัน (Trust)
- 2) มีการสื่อสารกันในระบบเปิด (Open Communication)
- 3) สามารถเผชิญกับข้อขัดแย้งต่างๆได้ (Confrontation of Conflict)
- 4) มีความร่วมมือร่วมใจกันและทำงานเป็นทีม (Maximization of Collaboration And Teamwork)
- 5) มีสมรรถภาพในการดำรงรักษาและพัฒนาองค์การ (Capacity for Revitalization of the Organization)

จะเห็นว่าความไว้วางใจกันจะเป็นประตูแรกที่จะนำไปสู่ขั้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกันอยู่ (Overlap) กล่าวคือ การที่จะร่วมใจกันทำงานเป็นทีมได้ ควรจะมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนมาก่อน คือมีความไว้วางใจกัน แล้วจึงจะสื่อสารกันในระบบเปิดได้ และสามารถเผชิญกับข้อขัดแย้งต่างๆได้ด้วยดี จึงจะทำให้การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดสมรรถภาพในการดำรงรักษาและพัฒนาองค์การ

ปิยะมาศ รัถย์สัจ (2551) แนวคิดพื้นฐานของการมีส่วนร่วม (Concept Participation) เกิดจากแนวคิดที่สำคัญ 3 ประการ ดังนี้ คือ

- 1) ความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกัน ซึ่งเกิดจากความสนใจและความห่วงกังวลส่วนบุคคลซึ่งบังเกิดพ้องต้องกันกลายเป็นความสนใจและความห่วงกังวลร่วมกันของส่วนรวม
- 2) การเดือดร้อนและความไม่พึงพอใจร่วมกันที่มีต่อสภาพการณ์ที่เป็นอยู่นั้น ผลักดันให้มุ่งไปสู่การรวมกลุ่มวางแผนและลงมือกระทำร่วมกัน
- 3) การตกลงร่วมกันที่จะต้องรุนแรงมากพอที่จะทำให้เกิดความริเริ่มกระทำการที่ตอบสนองความเห็นชอบของคนส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมนั้น

Chitty (2001 อ้างถึงใน ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และ ศิริพร ชุตเจื้อจัน, 2551) ให้ความหมายของความร่วมมือ (collaboration) ว่าเป็นกระบวนการการทำงานร่วมกันโดยมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน มุ่งเน้นการทำงานเป็นทีมเพื่อส่งเสริมให้เกิดผลการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร บุคคลหรือ ผู้รับบริการ องค์ประกอบของความร่วมมือประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ 3 ประการคือการสร้าง เครือข่ายการทำงานร่วมกันเพื่อให้มีแหล่งประโยชน์เพิ่มขึ้น การมีภาวะผู้นำที่สามารถส่งเสริมให้ผู้ที่ เกี่ยวข้องเกิดพลังที่จะทุ่มเทการทำงานหรือนำแหล่งประโยชน์ที่มีอยู่มาใช้ในการดำเนินงานให้เกิด ประสิทธิภาพสูงสุด การกำหนดวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายที่ชัดเจน

รวีวรรณ ชินะตระกูล (2535: 60) ได้กล่าวถึงการประสานงานไว้ว่า การประสานงาน (Coordination) หมายถึง บุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงาน ทำงานร่วมกันโดยจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ทุกคนมีความเข้าใจในการปฏิบัติงาน

ขจัดปัญหาในการทำงานก้าวท้าวซับซ้อน และลดความขัดแย้ง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเสริมขวัญในการทำงานให้ดีขึ้น

ลักษณะของการประสานงานมีดังนี้

- 1) กำหนดวิธีการทำงานของแต่ละคนให้ชัดเจน
- 2) นำวิธีการดังกล่าวมาอธิบายให้ทุกคนเข้าใจอย่างทั่วถึง
- 3) แนะนำและให้ความเห็นชอบ สนับสนุนให้ทุกคนเต็มใจทำงานร่วมกัน

ประเภทของการประสานงาน แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

- 1) การประสานงานภายในองค์กร (Internal Coordination)
- 2) การประสานงานภายนอกองค์กร (External Coordination)

การประสานงานภายในองค์กร หมายถึง การประสานงานภายในหน่วยงานเดียวกัน เช่น ภายในสถานศึกษาเดียวกัน หรือภายในสถานประกอบการเดียวกัน เป็นต้น

การประสานงานภายนอกองค์กร หมายถึง การประสานงานภายนอกหน่วยงานที่ต่างกัน เช่น สถานศึกษากับสถานประกอบการ

หากพิจารณาการแบ่งระดับการประสานงาน อาจแบ่งออกได้ดังนี้

1) การประสานงานในแนวตั้ง แนวตั้ง (Vertical) อันได้แก่ การประสานงานของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา (Top Down) และการประสานงานระหว่างผู้ใต้บังคับบัญชากับผู้บังคับบัญชา (Bottom Up)

2) การประสานงานในแนวนอน แนวราบ (Horizontal) ได้แก่ การประสานงานในระดับผู้ที่มีตำแหน่งหน้าที่การทำงานที่มีระดับเดียวกันหรือเท่ากันใกล้เคียงกัน เช่น การประสานงานระหว่างหัวหน้าแผนก ผู้อำนวยการสถานศึกษากับผู้อำนวยการสถานศึกษา ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษากับผู้ช่วยผู้อำนวยการสถานศึกษา

การประสานงานแบ่งออกเป็น 3 วิธี

วิธีที่ 1 การประสานงานอย่างเป็นทางการ (Formal) หมายถึง การประสานงานที่ทำเป็นหนังสือ คำสั่งที่ขอความร่วมมืออย่างเป็นทางการ

วิธีที่ 2 การประสานอย่างไม่เป็นทางการ (Informal) เป็นการประสานงานที่ใช้ความสัมพันธ์ชอบพอกันเป็นส่วนตัว

วิธีที่ 3 วิธีการผสมผสาน ในบางครั้งจำเป็นต้องใช้วิธีการประสานเป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมกันเพื่อให้งานลุล่วงไปด้วยดี

การประสานที่จะประสบความสำเร็จได้นั้น ควรทำการประสานงานในเรื่องต่อไปนี้คือ

1) การประสานนโยบายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาหรือสถานประกอบการเพื่อให้ทุกคนดำเนินงานไปตามนโยบายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

- 2) การประสานงานเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบาย และวัตถุประสงค์ (Co-ordination of Processes with Purpose) ที่ตั้งไว้
- 3) การประสานผู้ร่วมงานด้วยกัน เพื่อให้ทุกคนทำงานร่วมกันที่มีลักษณะ เป็นทีม
- 4) การประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ เพื่อให้งานสำเร็จ ด้วยดี
- 5) การประสานเทคนิคการบริหาร เป็นการประสานงานเพื่อให้มี ประสิทธิภาพในการทำงาน โดยคำนึงถึงสิ่งที่ลงทุนไปกับรายได้ว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ซึ่งเป็นการประสานทรัพยากรทางการบริหาร ได้แก่ คน (Man) เงิน (Money) วัสดุสิ่งของ (Materials) การจัดการ (Management) เครื่องมืออำนวยความสะดวก (Facilities) การวางแผนงาน (Planning) รวมถึงการประสานในเรื่องเวลา (Timing)
- 6) การประสานงาน เนื่องจากผู้ร่วมงานอาจจะขาดความรู้ความเข้าใจใน เรื่องต่างๆ หรือเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น ความไม่รู้ ความเข้าใจผิด ดังนั้น การประสานงานช่วยงานทำ ให้ทุกคนเข้าใจตรงกัน
- 7) การประสานความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ เป็นการรวบรวมความคิด ให้สอดคล้องกัน และตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้
- 8) การประสานกับการควบคุมงานการควบคุมงานมีส่วนและบทบาทอัน สำคัญในการประสานงานเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการประสานงานย่อมมีอยู่ทุกระดับของการ ดำเนินงาน
- 9) การประสานงานกับสภาวะแวดล้อม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะอำนวยความสะดวก ให้การประสานงานได้ผลมากหรือน้อยเพียงใด อาจมีผลกระทบทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้น ผู้ ประสานควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกไวต่อการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

อคิน รพีพัฒน์ (2532 : 20) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการใน กระบวนการพัฒนาว่า สถานประกอบการจะต้องมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และจัดลำดับ ความสำคัญของปัญหา การวิเคราะห์หาสาเหตุที่มาของปัญหา การเลือกวิธีการและการวางแผนใน การแก้ปัญหาการดำเนินงานตามแผน สุดท้ายคือการประเมินผลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคและ ปัจจัยที่มีส่วนทำให้เกิดความสำคัญในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการพัฒนา สามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) ร่วมทำการศึกษาค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสถาน ประกอบการตลอดจนความต้องการของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา
- 2) ร่วมพัฒนาและสร้างรูปแบบการพัฒนาเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ สนองความต้องการมากยิ่งขึ้น
- 3) ร่วมวางแผนนโยบาย แผนงาน โครงการ หรือกิจกรรม

- 4) ร่วมตัดสินใจใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชน โดยการมีส่วนร่วม
- 5) ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารให้มีประสิทธิภาพ
- 6) ร่วมลงทุนในกิจกรรมตามขีดความสามารถของตนเอง และหน่วยงาน
- 7) ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ทำไว้ทั้งหมดโดยเอกชนและรัฐบาลให้ได้ประโยชน์ตลอดไป

โดยสรุป การเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั้น ต้องสร้างการเรียนรู้ในหลายด้านตามบริบทที่แตกต่างกันไป โดยในบริบทของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านบทบาทสถาบันอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือจากภาคีท่องเที่ยว นั้นผู้วิจัยใช้การเรียนรู้ใน 4 ส่วน คือ การเรียนรู้เพื่อสร้างทัศนคติและเป้าหมายร่วมกัน การเรียนรู้เพื่อสร้างความตระหนัก การเรียนรู้เพื่อการประสานความร่วมมือการเรียนรู้เพื่อการทำงานร่วมกัน

2.5 ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ประเทศไทยได้ส่งเสริมอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ให้เป็นอุตสาหกรรมหลักของประเทศ ตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519) และได้ให้การส่งเสริมอย่างจริงจังเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน ทำให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีอัตราเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมท่องเที่ยวประกอบด้วยธุรกิจที่หลากหลายและก่อบรรจุในปัจจุบันการเดินทางเพื่อการประกอบอาชีพและการท่องเที่ยวขยายตัวขึ้น เพราะความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาด้านเทคโนโลยีเกี่ยวกับการขนส่งจึงทำให้การเดินทางกระทำได้รวดเร็ว ปลอดภัย สะดวกสบาย

ธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความหลากหลายแตกต่างกันไป ธุรกิจเหล่านี้ส่วนใหญ่จะใช้ทรัพยากรมนุษย์ในการขับเคลื่อน เนื่องจากเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการและธุรกิจแต่ละประเภทสามารถเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในธุรกิจแต่ละประเภท ซึ่งธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2550)

2.5.1 ธุรกิจโรงแรมที่พัก

ธุรกิจที่พักแรมนับเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวโดยตรง เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักจะเดินทางไปท่องเที่ยวในสถานที่ที่ไม่สามารถเดินทางถึงจุดหมายปลายทางได้ในวันเดียว หรือมักจะท่องเที่ยวเป็นระยะเวลาที่นานกว่าหนึ่งวัน จำเป็นที่จะต้องพักแรมเพื่อพักผ่อน หลับนอนในระหว่างการเดินทาง ธุรกิจที่พักแรมจึงเกิดขึ้นเพื่อให้บริการที่พักแก่คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวที่ต้องการหาที่พักค้างคืน

ธุรกิจโรงแรมที่มักเป็นธุรกิจที่ส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถเติบโตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน เป็นเหมือนส่วนผสมของประสบการณ์ทางวัฒนธรรม เป็นองค์ประกอบซึ่งขาดไม่ได้ในการเดินทาง

ธุรกิจโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ

1) อุตสาหกรรมโรงแรมในประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ซึ่งมีความสำคัญเฉกเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมขนาดเล็กอื่นๆ คือเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ นอกจากนี้แล้วความสำคัญของการเป็นอุตสาหกรรมโรงแรมขนาดเล็กๆ เหล่านี้ยังสามารถเทียบได้กับอุตสาหกรรมโรงแรมขนาดใหญ่เช่นกัน เมดลิก (Medlik, 1993, pp.4-5) ได้กล่าวว่าอุตสาหกรรมโรงแรมนั้นมีความสำคัญในหลายประการ กล่าวคือ

1.1) โรงแรมสามารถใช้เป็นที่ดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ไม่ว่าจะเป็นการพบปะสังสรรค์หรือใช้เป็นสถานที่ประชุม ความสำคัญของโรงแรมสามารถเปรียบได้กับการขนส่งหรือการสื่อสาร เพราะโรงแรมสามารถใช้เป็นสถานที่กระจายสินค้าและบริการได้หลายชนิด รวมทั้งสามารถใช้เป็นสถานที่ผลิตสินค้าและบริการอีกทางหนึ่งด้วย

1.2) ในหลายๆพื้นที่ โรงแรมมีความสำคัญเปรียบเสมือนสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและน่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้ซึ่งนำอำนาจการจ่ายและมีความตั้งใจที่จะจ่ายในราคาที่สูงกว่าที่เคยจ่ายในขณะที่นักท่องเที่ยวเหล่านั้นอยู่ที่บ้านของตนเอง จากการที่นักท่องเที่ยวจ่ายค่าโรงแรมนี้เองมักจะก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจของท้องถิ่นที่โรงแรมนั้นตั้งอยู่ ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยการกระจายรายได้ผ่านไปยังชุมชน

1.3) ในพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวต่างชาติผ่านเข้าเยี่ยมชมเยือน โรงแรมมีบทบาทที่สำคัญในการดึงดูดเงินตราต่างประเทศ ซึ่งจะส่งผลไปถึงงบบุคลากรของประเทศนั้นๆ ด้วย โดยเฉพาะในประเทศที่มีการส่งออกไม่มากนัก

1.4) โรงแรมเป็นกิจการที่สำคัญในการจ้างงาน มีตำแหน่งงานเป็นพันๆ ตำแหน่งในกิจการโรงแรม นอกจากนี้โรงแรมยังก่อให้เกิดอาชีพขึ้นมาอีกมากมายหลายสาขาอาชีพ ขณะเดียวกันโรงแรมยังเป็นช่องทางในการประกอบธุรกิจรูปแบบต่างๆ อีกด้วย

1.5) โรงแรมเป็นผู้อุปโภคบริโภคขนาดใหญ่ เครื่องมือต่างๆ รวมทั้งเฟอร์นิเจอร์ถูกจำหน่ายให้แก่โรงแรมโดยผู้ผลิตหลายๆคน อาหารและเครื่องดื่มรวมทั้งสิ่งอุปโภคบริโภคอื่น ๆ มีความสำคัญต่อโรงแรมเป็นอย่างมาก ในแต่ละวันโรงแรมจะต้องซื้อสินค้าเหล่านี้จากชาวสวน ชาวประมง ผู้ขายอาหารและเครื่องดื่ม ซื้อแก๊สจากร้านขายแก๊ส สิ่งเหล่านี้จะถูกจำหน่ายให้แก่โรงแรมโดยตรง เป็นผลทำให้เกิดการจ้างงานขึ้นมากมาย

1.6) สุดท้ายโรงแรมยังเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนในท้องถิ่น ห้องอาหาร บาร์ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ มักจะได้รับความนิยมจากลูกค้าท้องถิ่น และหลายโรงแรมยังเป็นศูนย์กลางของชุมชนอีกด้วย

2) อุตสาหกรรมโรงแรมเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการบริการ เป็นอุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงานเข้มข้น ดังนั้นการจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงต้องเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.5.2 ธุรกิจนำเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ ต่างถิ่นหรือต่างเมืองที่อยู่ห่างไกล อาจรู้สึกกังวลใจ หรือประสบปัญหาในการท่องเที่ยว เนื่องจากความแตกต่างของวัฒนธรรมและภาษาของแต่ละประเทศ หรือแต่ละท้องถิ่น ธุรกิจนำเที่ยวจึงเกิดขึ้นเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการวางแผนหรือจัดการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ธุรกิจนำเที่ยว (Tour Operator) หรืออาจเรียกว่าการจัดนำเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจเกี่ยวกับการจัดหรือการให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทาง ที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม ทักษนาจร หรือการให้บริการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจนำเที่ยวอาจขายบริการแก่นักท่องเที่ยวโดยตรงได้ หรือขายผ่านตัวแทนธุรกิจท่องเที่ยว (travel agent) ก็ได้และอาจดำเนินการโดยการนำเอาบริการอำนวยความสะดวกด้านยานพาหนะ ที่พัก อาหาร และทัศนอากรมารวมกันและขายในลักษณะเหมารวมที่เรียกว่าทัวร์เหมารวม (package tour) ก็ได้การนำเที่ยวแบบเหมารวมเป็นการท่องเที่ยวแบบประหยัด เนื่องจากนำเอาบริการอำนวยความสะดวกต่างๆ มารวมกันแทนที่จะแยกขายบริการ จึงทำให้ราคาโดยรวมถูกลงช่วยให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ระยะทางไกลมากขึ้นและขยายเวลาท่องเที่ยวได้มากขึ้นตลอดจนเกิดความมั่นใจและปลอดภัยระหว่างการเดินทาง เพราะมีผู้คอยช่วยเหลือแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้ร่วมเดินทาง การนำเที่ยวแบบเหมารวมสามารถจัดได้หลากหลายตามความต้องการไม่ว่าจะเป็นเรื่องของระยะเวลา จุดประสงค์ของการท่องเที่ยวตลอดจนราคา

อาจกล่าวได้ว่าธุรกิจนำเที่ยว คำ นิยมบทบาทที่แตกต่างจากธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากการซื้อบริการอื่นๆ มาประกอบกันเป็นการนำเที่ยวแบบเหมารวม ทำให้ธุรกิจนำเที่ยวเปรียบเสมือนเป็นตัวกลางระหว่างผู้ผลิต (suppliers) หรือคู่สัญญา เช่น โรงแรม บริษัทเดินรถ ภัตตาคาร กับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว

2.5.3 ธุรกิจคมนาคมขนส่ง

การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีการขนส่งก่อให้เกิดผลต่อการเดินทางอย่างกว้างขวาง ปริมาณการเดินทางจึงมีความเจริญเติบโตควบคู่ไปกับเทคโนโลยีการขนส่ง การเดินทางหรือการขนส่งเป็นองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยว เพราะหากปราศจากการเดินทางแล้ว การท่องเที่ยวก็ย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าการคมนาคมขนส่งเป็นธุรกิจที่มีผลกระทบโดยตรงต่อผลสำเร็จของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ธุรกิจขนส่งผู้โดยสารเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง การประกอบธุรกิจการเคลื่อนย้ายโดยสารและสิ่งของจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งด้วยพาหนะขนส่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการท่องเที่ยว ธุรกิจคมนาคมขนส่ง อาจแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบใหญ่ๆ คือ ธุรกิจขนส่งทางบก ธุรกิจขนส่งทางน้ำ

และธุรกิจขนส่งทางอากาศ ปัจจุบันการคมนาคมขนส่งเพื่อการท่องเที่ยวมักนิยมใช้การขนส่งในหลายรูปแบบประกอบกันเพื่อให้สามารถได้ท่องเที่ยวอย่างทั่วถึง

2.6 บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาดำเนินการในการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อสนองตอบความต้องการกำลังคนในการพัฒนาประเทศ ในขณะเดียวกันได้ใช้กิจกรรมการบริการสังคมในโครงการและวาระพิเศษต่างๆ นอกจากนี้ได้นำนวัตกรรมความร่วมมือกับทุกภาคส่วน มีพันธกิจหลักในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐาน ขยายโอกาสทางการศึกษา วิชาชีพอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ตลอดจนวิจัย สร้างนวัตกรรม พัฒนาองค์ความรู้ เพื่อการพัฒนาอาชีพ

2.6.1 บทบาทอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551

สถาบันอาชีวศึกษา เป็นสถาบันการอาชีวศึกษาของรัฐที่จัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการ จัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 มีสถานที่ในการดำเนินการตั้งอยู่ในพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

บทบาทอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ได้ระบุไว้ใน มาตรา 11 นอกจากอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติและกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ ให้คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- 1) พิจารณาเสนอแนะนโยบาย เป้าหมายการผลิตและแผนการพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพต่อรัฐมนตรี
- 2) กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้ง การรวม และการแยกสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน ตามมาตรา 13 และมาตรา 14
- 3) กำหนดหลักเกณฑ์ในการรับเข้าสอบ การยกเลิกการสอบและการควบคุมดูแลสถานศึกษาอื่นหรือสถานประกอบการ
- 4) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของสถานประกอบการที่จะเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ หลักสูตรการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในสถานประกอบการ ตลอดจนหลักเกณฑ์การฝึกงาน และการเทียบโอนผลการเรียนหรือประสบการณ์ทำงานในสถานประกอบการ เพื่อขอรับคุณวุฒิการศึกษาจากสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน
- 5) กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำกับดูแลและการให้การรับรองมาตรฐานสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบัน และสถานประกอบการให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ

6) กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการได้รับสิทธิประโยชน์และการเชิดชูเกียรติแก่สถานประกอบการ สมาคมวิชาชีพ หรือองค์กรอื่น ตลอดจนการส่งเสริมความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบัน และสถานประกอบการ

7) กำหนดหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้ง การทดสอบ การฝึกอบรมและการออกใบรับรองการเป็นครูฝึกในสถานประกอบการตามมาตรา 55

8) เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดสรรงบประมาณและการกำหนดนโยบายในการระดมทุนทรัพยากร รายได้ หรือการจัดตั้งกองทุนอื่นต่อรัฐมนตรี

9) ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และดูแลระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอาชีวศึกษา สถาบันหรือสถานประกอบการเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษา

10) แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดเพื่อกระทำการใดอันอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

11) ออกข้อบังคับ ระเบียบ และประกาศคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

12) ปฏิบัติการอื่นตามพระราชบัญญัตินี้หรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

2.6.1 นโยบายและยุทธศาสตร์

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีการวางแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานภายใต้กรอบนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2554)

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้มีคุณภาพมาตรฐาน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงคุณธรรมและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ จะเน้นการผลิตกำลังคนให้มีคุณภาพมาตรฐาน มีเส้นทางอาชีพที่ชัดเจน เพื่อสนับสนุนขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ตลอดจนให้มีการรับรองสมรรถนะของบุคคลในการประกอบอาชีพ เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ และสร้างค่านิยมที่ดีต่อการอาชีวศึกษา โดยมีเป้าประสงค์ให้ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพมีคุณภาพ มาตรฐาน มีงานทำและดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในสังคม โดยมีกลยุทธ์หลักคือ

- 1) พัฒนาครูและบุคลากรอาชีวศึกษา
- 2) เร่งรัดพัฒนาคุณภาพและสมรรถนะผู้เรียน
- 3) สร้างมาตรฐานและพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน และการวัด

และประเมินผล

- 4) ส่งเสริมการประกันคุณภาพสถานศึกษา
- 5) ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพ

- 6) พัฒนาสถานศึกษาและสถาบันการอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีความเป็นเลิศทางวิชาชีพ
- 7) สร้างเสริมประสบการณ์วิชาชีพ ปลูกจิตอาสา ด้วยการบริการสังคม
- 8) ส่งเสริมให้นำเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อ นวัตกรรม มาใช้ในการเรียนการสอน
- 9) เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการ
- 10) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการอาชีวศึกษา

ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างเครือข่ายและส่งเสริมความร่วมมือ

การผลิตและพัฒนากำลังคนให้ตรงตามความต้องการของประเทศ ต้องได้รับร่วมมือกับองค์กรที่ต้องการใช้กำลังคน ตั้งแต่ภาคการผลิต เอกชน รัฐวิสาหกิจ และชุมชน เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาทั้งในและต่างประเทศ นำไปสู่การกำหนดหลักสูตร กระบวนการจัดการเรียนการสอนในการผลิตกำลังคนได้ตรงตามความต้องการภาคการผลิตและความต้องการของผู้ใช้ โดยมีเป้าประสงค์ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและท้องถิ่น และมีกลยุทธ์ คือ

- 1) ส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ
- 2) สร้างความเข้มแข็งในการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือในการจัดอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ
- 3) พัฒนารฐานข้อมูลความร่วมมือ
- 4) พัฒนาศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา
- 5) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุน การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของสถานศึกษาเอกชน สถานประกอบการและเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 พัฒนาระบบบริหารจัดการอาชีวศึกษา

คุณภาพของการอาชีวศึกษา มีระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดที่จะส่งผลต่อคุณภาพ การปฏิรูประบบราชการ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และนำแนวทางการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award : PMQA) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กรไปสู่ความเป็นเลิศ ในขณะที่กฎหมายการอาชีวศึกษาได้ระบุถึงการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารและจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษาควบคู่ไปด้วย อีกทั้งจากการประกาศใช้กฎหมายการอาชีวศึกษาดังกล่าว มีผลให้ต้องสร้างกฎหมาย กฎระเบียบ ต่างๆเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ

ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาระบบบริหารและจัดการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงได้กำหนดกลยุทธ์ไว้ดังนี้

- 1) จัดและพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานให้เป็นไปตาม กฎหมายการอาชีวศึกษา และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
- 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการตามหลักเกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ และธรรมาภิบาล
- 3) พัฒนากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ
- 4) กระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่สถานศึกษาและสถาบัน
- 5) ผลักดันการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา
- 6) พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพ
- 7) พัฒนาระบบการตรวจสอบภายในให้มีประสิทธิภาพ
- 8) ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการให้บริการ เสริมสร้างสวัสดิการและขวัญกำลังใจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

มุ่งเน้นการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาวิชาชีพให้ประชาชนทุกคนมีโอกาสเข้าถึง การศึกษาด้านวิชาชีพที่มีคุณภาพมาตรฐานอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีจุดมุ่งหมายให้ครอบคลุมประชาชนทุกเพศทุก วัย และกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็ก เยาวชน วัยแรงงาน สตรี ผู้สูงอายุ โดยเฉพาะผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสคน พิการ ผู้ห่างไกลทุรกันดารและชนกลุ่มน้อย มีกลยุทธ์ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ด้วยรูปแบบที่ หลากหลาย
- 2) ทั้งในระบบ นอกระบบ และทวิภาคี
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้ประชาชนในการสร้างงานสร้างรายได้
- 4) จัดการศึกษาวิชาชีพแก่ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ผู้สูงอายุ
- 5) ส่งเสริมให้มีการสร้างรายได้ระหว่างเรียน

ยุทธศาสตร์ที่ 5 จัดอาชีวศึกษาเพื่อสร้างเสริมความมั่นคงของรัฐ

ส่งเสริมการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดน ให้เป็นกลไกเสริมสร้างความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย บนพื้นฐานความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความเป็นอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ มีความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาวิชาการ/วิชาชีพ เตรียมความพร้อมรองรับการเปิดเสรีการค้าในอนาคต โดยหวังผลให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง การศึกษาวิชาชีพในภูมิภาค โดยเฉพาะสาขาที่มีศักยภาพและความพร้อม ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมและพัฒนากิจการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในเขตชายแดน ภาคใต้

- 2) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพในพื้นที่ชายแดนและเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ
- 3) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพตามโครงการพระราชดำริ
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสร้างความเข้าใจอันดี

ยุทธศาสตร์ ที่ 6 สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยี

เพื่อให้การอาชีวศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ตั้งแต่การพัฒนากระบวนการบริหารจัดการให้เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรมทางวิชาชีพ การเชื่อมโยงการวิจัยกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ มีกลไกนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ได้จริง มีกลยุทธ์ ดังนี้ ส่งเสริมพัฒนาการวิจัย สร้างนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ และการวิจัยเชิงนโยบาย การวิจัย

- 1) เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการ
- 2) ส่งเสริมการนำองค์ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ไปใช้พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการเรียนการสอน
- 3) ส่งเสริมให้นำความรู้ เทคโนโลยี สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรม ไปใช้พัฒนาอาชีพ จดสิทธิบัตร และพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์
- 4) พัฒนาระบบบริหารจัดการ เครือข่ายงานวิจัย และการจัดการความรู้ อาชีวศึกษา ทั้งในประเทศและระดับนานาชาติ

แนวทางการปฏิรูประบบบริหารการศึกษา เพื่อกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาจากส่วนกลางไปยังสถานศึกษา ไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน โดยมุ่งหวังให้การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ปรากฏตามมาตรา 39 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่ระบุว่า “ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง...”

2.6.3 บทบาทอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หากพิจารณาบทบาทตามยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่วางแผนตามนโยบายรัฐบาล ทั้งแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษา 2552-2561 ที่เป็นแผนระยะยาว และแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานระหว่างปี 2553-2555 พบว่าบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาตามยุทธศาสตร์นั้นมีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1) บทบาทพัฒนาองค์ความรู้ สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในการพัฒนาองค์ความรู้ให้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้อง มีการจัดการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นที่ได้มาตรฐาน ตลอดจนนำเทคนิคและความรู้ใหม่ๆ มาช่วยพัฒนาอาชีพ อาทิ การอบรมด้านคุณภาพการให้บริการ การอบรมการทำอาหารหรือขนมคุณภาพและรสชาติอาหาร เป็นต้น

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เช่น โครงการศูนย์ซ่อมสร้างเพื่อชุมชน โครงการอาชีวะร่วมด้วยช่วยประชาชน โครงการอาชีวะบริการ

3) บทบาทในการให้คำแนะนำ สถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่ในการให้คำแนะนำแก่ ผู้ประกอบอาชีพ ในการพัฒนาอาชีพส่งเสริมเผยแพร่ความรู้ตลอดจนข่าวสารและเสนอแนะแนวทางในการประกอบอาชีพ อาทิ โครงการพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาความยากจนและ 108 อาชีพ ของวิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา เป็นต้น

4) บทบาทในการสร้างเครือข่าย สถาบันอาชีวศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งสถานประกอบการ ชุมชน และภาครัฐ ทั้งในส่วนเป็นผู้เสริมสร้างเครือข่ายความเชื่อมโยง และดำเนินงานร่วมกันในหลายกิจกรรม อาทิ ประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ ประสานงานและสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับสถานประกอบการในการแลกเปลี่ยนความรู้ และประสานประโยชน์ระหว่างสถาบันกับสถานประกอบการ จัดอบรมให้ความรู้กับชุมชนโดยประสานงานร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ตลอดจนประสานกับชุมชนในการให้องค์ความรู้กับนักศึกษาด้านวิชาชีพจากภูมิปัญญาท้องถิ่น

5) บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร สถาบันอาชีวศึกษามีกรอบความร่วมมือในการยกระดับมาตรฐานวิชาชีพด้านการท่องเที่ยวก้าวสู่อาเซียน ซึ่งหนึ่งในแนวทางคือร่วมให้การสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นต่างๆ ได้แก่ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เทคโนโลยี และปัจจัยอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนา (ประดิษฐ์ ระสิตานนท์, 2555: ออนไลน์)

6) บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการ สถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่ในการวางแผนติดตามและประเมินผลการดำเนินการโครงการ เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมและโครงการเป็นไปโดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการจัด ตลอดจนทำรายงานสรุปผลเพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะในการดำเนินงานครั้งต่อไป

สถาบันอาชีวศึกษามีความใกล้ชิดกับชุมชนและหน่วยงานในท้องถิ่น ดังนั้น หากเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนย่อมได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากหน้าที่ในการจัดการศึกษาเพื่อผลิตแรงงานระดับปฏิบัติการที่มีคุณภาพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแล้ว สถาบันอาชีวศึกษายังมีการกระจายตัวในพื้นที่ต่างๆ ของประเทศอย่างทั่วถึง ความใกล้ชิดและความเข้าใจในบริบทท้องถิ่นจึงมีความลึกซึ้ง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาบทบาทของอาชีวศึกษาในเสริมสร้างความร่วมมือในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.7 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสรี วังสีไพจิตร และคณะ (2547) วิจัยเรื่อง โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย จากการศึกษาวิจัยโครงสร้างการบริหารอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย สรุปผลการวิเคราะห์ได้ 4 เรื่อง คือ 1) การจัดทำแผนและยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวในระดับต่างๆ พบว่า องค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ในการจัดทำแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นองค์กรภาครัฐในส่วนกลางทั้งสิ้นและขาดการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่างๆ ยิ่งขาดความเป็นเอกภาพและขาดความเชื่อมโยงและขาดแผนการบริหารที่ชัดเจน 2) การวิเคราะห์สถานะและบทบาทขององค์กรภาครัฐในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เมื่อพิจารณาอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในภาพรวมขององค์กรภาครัฐทั้งในระบบหลักและระบบรอง พบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความซ้ำซ้อนของอำนาจหน้าที่ ความไม่ชัดเจนของอำนาจหน้าที่ และอำนาจหน้าที่ของภาครัฐในระบบรอง ระบบและวิธีการการบริหารที่แตกต่างหลากหลายทำให้การประสานงานภายในองค์กรภาครัฐผ่านกลไกระบบราชการต่างๆ ค่อนข้างมีปัญหาและมีความยุ่งยาก 3) การวิเคราะห์สถานะและบทบาทขององค์กรภาคเอกชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า สภาพทั่วไป องค์กรภาคเอกชนมีลักษณะการทำงานและมีความมุ่งหมายใน การแสวงหากำไรสูงสุด 4) การวิเคราะห์สถานะและบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนค่อนข้างจำกัด ลักษณะการก่อตัวของสิทธิชุมชนมีความหลากหลายแตกต่างไปตามสภาพชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ จึงมีความยากลำบากต่อการบริหารตามแนวยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบใหม่ๆ และจำเป็นต้องแสวงหาวิธีการวางระบบการบริหารให้สามารถสอดคล้องกับลักษณะอันเป็นธรรมชาติของภาคส่วนนี้ให้ได้

มณฑาวดี พูลเกิด (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า องค์กรประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชนมี 9 ด้าน คือ 1. ด้านการบริหารจัดการ 11 ตัวแปร 2. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 9 ตัวแปร 3. ด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว 9 ตัวแปร 4. ด้านการจัดองค์การ 11 ตัวแปร 5. ด้านการควบคุม 9 ตัวแปร 6. ด้านการมีส่วนร่วม 10 ตัวแปร 7. ด้านความสามารถของชุมชน 4 ตัวแปร 8. ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน 3 ตัวแปร 9. ด้านศักยภาพของชุมชน 5 ตัวแปร รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความสามารถของชุมชน ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ด้านศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการลงทุน ด้านกระบวนการแปรสภาพประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม/ปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านผลผลิต ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ด้านการควบคุม 3 ตัวแปรที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ด้านการป้อนกลับ ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการควบคุม 6 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ กติกา ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์

ปิยวรรณ คงประเสริฐ (2551) ศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาพบว่า แนวทางการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่เน้นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อปลูกจิตสำนึกด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยพัฒนาเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลที่มีมาตรฐานระดับโลกเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็ง และสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนโดยยึดหลักการพัฒนาตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ เกษตรยั่งยืน และเกษตรแบบเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน

สุรวดี อินสุวรรโณ (2544) ศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการเกี่ยวกับการเข้าร่วมการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาการโรงแรมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา พบว่า ผู้บริหารและครูฝึกเห็นด้วยกับนโยบายของกรมอาชีวศึกษาที่กำหนดให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แต่การเข้าร่วมจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานประกอบการยังไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เต็มรูปแบบเพราะมีข้อจำกัดในเรื่องของเวลา บุคลากร และการจัดทำพัฒนาหลักสูตรควรเริ่มจัดให้มีตั้งแต่ในระดับ ปวช. ในส่วนของการสอนเห็นด้วยกับการสอนให้นักศึกษามีความรู้พื้นฐานสามารถที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการได้ ควรสอนให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจในเรื่องภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์ การเขียนรายงาน ตลอดจนปลูกฝังความมีคุณธรรม จริยธรรมอื่น ๆ ในการปฏิบัติงานให้ด้วย และควรจัดระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติงานให้พบนักศึกษาในแต่ละภาคเรียนอย่างเป็นระบบ เป็นไปตามเกณฑ์ข้อตกลงร่วมกัน ด้านการนิเทศติดตามผล วิทยาลัยควรให้ความสำคัญในการนิเทศติดตามผลให้มากโดยกระทำอย่างต่อเนื่อง อาจารย์นิเทศควรเอาใจใส่ ให้คำแนะนำพร้อมทั้งตรวจเยี่ยมการปฏิบัติงานของนักศึกษาในแต่ละแผนกงานอย่างทั่วถึง เป็นระยะอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง ในด้านการกำหนดหัวข้อเนื้อหาในการวัดและประเมินของวิทยาลัยผู้บริหารและครูฝึกไม่เห็นด้วยกับการกำหนดหัวข้อ เพราะเนื้อหาไม่ครอบคลุมกับงานในสถานประกอบการ ควรเน้นถึงสภาพการฝึกปฏิบัติงานจริงของนักศึกษา และวิทยาลัยควรมีวิธีการวัดและการประเมินแยกในแต่ละแผนกงานออกเป็นสัดส่วน

ประกอบศิริ ภักดีพินิจ (2550) ศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวทางน้ำชุมชนริมคลองเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร จากการศึกษาพบว่า ชุมชนริมคลองมีศักยภาพที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เนื่องจากมีทรัพยากรทางท่องเที่ยวที่หลากหลาย การเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงได้ทั้งทางบกและทางน้ำ มีความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากการเป็นสังคมแบบเครือญาติทำให้มีการระงับภัยของคนในชุมชนเอง ส่วนในแหล่งท่องเที่ยวมีการเฝ้าระวังความปลอดภัยโดยเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เป็นชุมชนที่มีความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวได้สูง เพราะมีลักษณะการท่องเที่ยวแบบหมุนเวียน ใช้เวลาในการท่องเที่ยวไม่นาน และปริมาณนักท่องเที่ยวถูกจำกัดโดยจำนวนที่นั่งของเรือ ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงต่อไป และควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันมีลักษณะของการมีส่วนร่วมเป็นไปใน 2 ลักษณะ คือ การร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมรับผลประโยชน์ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนริม

คลองควรมีการดำเนินการใน 5 แนวทางคือ การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายทั้งเส้นทางและกิจกรรม การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยวในชุมชน และการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

ดำรง ชื่อสัตย์ (2546) ศึกษา การจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถาบัน การอาชีวศึกษากับสถานประกอบการในภาคตะวันออก พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารสถานประกอบการเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถาบัน การอาชีวศึกษากับสถานประกอบการ 3 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุดสามด้านตามลำดับ คือ ด้านคุณภาพและมาตรฐาน จำแนกรายข้อ 3 ลำดับแรก คือ ติดตามรวบรวมข้อมูลเพื่อประกอบการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถาบัน การอาชีวศึกษากับสถานประกอบการในสถาบัน การอาชีวศึกษาภาคตะวันออก ติดตามตรวจสอบและควบคุมมาตรฐานอาชีวศึกษาของสถาบัน และเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินภายนอกขององค์กรอิสระ ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน จำแนกรายข้อ 3 ลำดับแรก คือ ครูอาจารย์ ผู้ควบคุมการฝึกต้องเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ แสวงหาความรู้เพื่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา จัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาในลักษณะของการบูรณาการความรู้และทักษะวิชาชีพทั้งในประเภทวิชาหรือสาขาวิชา และร่วมมือกับสถานประกอบการและสถาบันการอาชีวศึกษาในการกำหนดจำนวนนักเรียน ครูฝึกให้มีความเหมาะสม ด้านการบริหารจัดการ จำแนกรายข้อ 3 ลำดับแรก คือ การจัดการอาชีวศึกษาเพื่อการผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในท้องถิ่น การบริหารสถาบันอาชีวศึกษาให้ดำเนินการในรูปของคณะกรรมการสถาบันอาชีวศึกษา และกำหนดนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศ

เพียรศักดิ์ สายยุทธ์ (2548) ศึกษา การพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบ ทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคพาสินธุ์ พบว่า ปัญหาก่อนการดำเนินการพัฒนา คือ สถานประกอบการ ยังไม่เข้าใจถึงนโยบายการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัย ขาดการให้ความร่วมมือ และขาดการถ่ายทอดประสบการณ์ที่สามารถเพิ่มพูนความรู้ให้แก่ นักเรียน นักศึกษา เจ้าของสถานประกอบการ บางส่วนไม่ได้ให้ความรู้ด้านประสบการณ์ที่เป็นสิ่งที่เพิ่มพูนความรู้ในระดับสูงให้แก่ นักเรียนได้ เนื่องจากธุรกิจของตนเองมีความจำเป็นต้องใช้เวลาในการทำงานให้ทันต่อความต้องการของลูกค้า จึงไม่มีเวลาที่จะมาสอนประสบการณ์ให้กับนักเรียนมากนักนอกจากใช้นักเรียนให้ทำงานทุกๆ ไปมากกว่า วิชาชีพที่นักเรียนนักศึกษาต้องการมาฝึกประสบการณ์ ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีไม่มีคุณภาพ เมื่อดำเนินการพัฒนาในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การศึกษาดูงานจากนั้นจึงดำเนินกลยุทธ์ มอบหมายงานตามความรู้ความสามารถ แล้วจึงดำเนินกลยุทธ์ การนิเทศประสานงาน ส่งผลให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีมากขึ้น ส่วนด้านนิเทศติดตามผล พบว่าสถานศึกษาออกนิเทศและติดตามผลน้อยครั้งทำให้ไม่รับทราบปัญหาต่างๆ ส่งผลให้การจัดการศึกษาระบบทวิภาคีจึงยังไม่มีคุณภาพทั้งระบบ จึงดำเนินการในวงรอบที่ 2 โดยใช้กลยุทธ์การ นิเทศติดตาม และประเมินผล ส่งผลให้การร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคีอยู่ในระดับดี การ

ดำเนินการพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ในครั้งนี้ ประสบผลสำเร็จ

ภัทรา ชมชื่น (2548) ได้ศึกษาเรื่อง ความเจริญเติบโตของผลิตภาพปัจจัยการผลิตและการมีส่วนร่วมของการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีต่อความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทย ผลการศึกษาเรื่องระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคของสถาบันอาชีวศึกษาโดยแบ่งพิจารณาเป็นรายสังกัดได้แก่ รัฐและเอกชน พบว่า สถาบันการศึกษาที่สังกัดในภาครัฐและเอกชนในแต่ละภาคทั่วประเทศ มีระดับประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยในการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกันและอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยที่ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง (ไม่รวมกรุงเทพฯและปริมณฑล) นั้นมีเกณฑ์ต่ำกว่าภาคอื่น ๆ ระดับความเจริญเติบโตของผลิตภาพปัจจัยการผลิตใน พ.ศ. 2520-2546 ทั้งในส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาภาคเอกชนและภาครัฐนั้นมียอดการเจริญเติบโตของผลิตภาพปัจจัยการผลิตมีค่าดัชนีที่อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการอาชีวศึกษาของไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านเทคโนโลยี และประสิทธิภาพทางเทคนิคเท่าที่ควร บทบาทของการมีส่วนร่วมของการจัดการอาชีวศึกษาที่มีต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจพบว่า การจัดการศึกษาภาคอาชีวศึกษามีบทบาทต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศถึงแม้ว่าจะไม่สามารถนำอธิบายความเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างมีนัยสำคัญแต่แสดงให้เห็นโดยนัยว่าตัวแปรดังกล่าวนี้มีผลกระทบเชิงบวกต่อความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ จากการศึกษาดังกล่าวทำให้ได้มาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบายมี 4 ประการ ได้แก่ นโยบายประการแรกทำได้โดยให้สถาบันการศึกษาจัดให้มีการพัฒนา เพิ่มเติมความรู้จัดการอบรม และประเมินผลการสอนสำหรับครูและอาจารย์อย่างสม่ำเสมอ ส่วนในด้านผู้ประกอบการควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร และให้ความร่วมมือให้นักเรียนและนักศึกษาได้ฝึกงาน รวมทั้งรัฐบาลควรมีนโยบายในด้านการยกเว้นภาษี ให้แก่ผู้ประกอบการที่ให้นักเรียนและนักศึกษาฝึกงานและมีหน้าที่ในการประสานงานเพื่อพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนการสอน ประการที่สอง ทำได้โดยให้สถาบันอาชีวศึกษาลงทุนเพิ่มเติมในสัดส่วนที่มากขึ้น และมีการซ่อมแซม ปรับปรุงเครื่องมือเหล่านั้นให้ทันสมัยอยู่เสมอ ส่วนผู้ประกอบการก็ควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาได้ทำงานได้ตรงตามความรู้และความสามารถให้มากขึ้น ทั้งนี้ รัฐควรจัดตั้งงบประมาณเพิ่มเติมในด้านการพัฒนาเทคโนโลยี และมีนโยบายแก่องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่นให้มีลดหย่อนภาษีโรงเรือนสำหรับสถาบันอาชีวศึกษาเอกชนที่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาเทคโนโลยี ประการที่สาม ให้สถาบันอาชีวศึกษาเพิ่มการลงทุนทั้งในด้านบุคลากร ด้านอุปกรณ์ ให้มากขึ้น ในขณะที่เดียวกันรัฐบาลก็ควรมุ่งเน้นให้มีการปรับปรุงโครงสร้างในการจัดการศึกษา โดยสร้างความรู้และความเข้าใจให้เน้นการผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าที่จะเน้นให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาในระดับที่สูง

อร่ามศรี อากาศ (2549) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการจัดการการศึกษาและการฝึกอบรมของศูนย์การเรียนในสถานประกอบการเพื่อเข้าสู่คุณวุฒิทางการศึกษาและคุณวุฒิวิชาชีพ พบว่าการพัฒนาพนักงานของสถานประกอบการที่ใช้บริการจากศูนย์เรียนรู้นำร่องมีองค์ประกอบที่ต้องเรียนรู้ในการดำเนินงาน คือ การวิเคราะห์ความต้องการในการจัดศูนย์การเรียนรู้อ การจัดการทรัพยากร การพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้อ การประสานงาน การติดตามผลการดำเนินงาน

การประเมินสมรรถนะที่ต้องปฏิบัติได้ตามหน้าที่กับมาตรฐานรายวิชา การรายงานผลและเชื่อมโยงการเรียนรู้ หลักสูตรที่ใช้ควรมีความยืดหยุ่น ครู/อาจารย์ควรมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ในการเรียนการสอนอาชีพ

ปิยะมาศ รัชส์ัจ (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการและสถานศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ก่อนดำเนินการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการและสถานศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์ ของสถานประกอบการยังดำเนินการไม่บรรลุผล บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเข้าไปมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษา การช่วยเหลือร่วมมือกัน ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสถานประกอบการในการจัดการศึกษากับสถาบันการศึกษาต่างๆไม่ร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ที่พึงจะต้องปฏิบัติ และไม่สามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาได้ ซึ่งปัญหาที่สำคัญประกอบด้วยผู้จัดการ หัวหน้าแผนก และผู้เกี่ยวข้องไม่ทราบวิธีการและแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการจัดการศึกษา โดยใช้การประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยเฉพาะพฤติกรรมการเรียนการสอนพบว่าบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจสามารถจัดกิจกรรมการพัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาได้ตามขั้นตอน การพัฒนาการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำแหล่งการเรียนรู้ในสถานประกอบการมาใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

พรชัย ทองเจือ (2550) ได้ศึกษาเพื่อการพัฒนา รูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนเพิ่มขึ้นจากการมีวิสัยทัศน์ มีความเอื้ออาทรของผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาเป็นหลักอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการพัฒนาการเรียนการสอนของโรงเรียน คือการขาดความตระหนักและขาดการประสานงานที่ดีอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบความร่วมมือ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ร่วมตระหนักและเรียนรู้ ขั้นที่ 2 ร่วมสร้างและพัฒนา ขั้นที่ 3 ร่วมแก้ปัญหา ขั้นที่ 4 ร่วมประเมินผล โดยมียุทธศาสตร์สู่ความสำเร็จ 3 ระดับ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ระดับองค์กร ยุทธศาสตร์ระดับทีม และยุทธศาสตร์ระดับบุคคล

ปทีป เมธาคณวุฒิ (2546) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การพัฒนารูปแบบและกลไกการจัดการศึกษาเชิงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเอกชนกับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ จากการศึกษาได้เสนอรูปแบบความร่วมมือ 5 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับหน่วยงานเอกชนในภาพรวม รูปแบบที่ 2 ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับหน่วยงานเอกชนเชิงนโยบาย รูปแบบที่ 3 ความร่วมมือด้านวิจัยระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับหน่วยงานเอกชน รูปแบบที่ 4 ความร่วมมือด้านหลักสูตรและการเรียนการสอนระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับหน่วยงานเอกชน รูปแบบที่ 5 ความร่วมมือด้านบริการวิชาการระหว่างมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐกับหน่วยงานเอกชน กลไกการจัดการตามรูปแบบความร่วมมือด้านวิจัย ได้แก่ 1) การกำหนดวาระแห่งชาติหรือยุทธศาสตร์ของรัฐบาล 2) การรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายของ

มหาวิทยาลัยให้มีความพร้อมในการทำวิจัย 3) นโยบายที่ชัดเจนของหน่วยงานสนับสนุนวิจัยระดับชาติ 4) ความเข้าใจบทบาทเสริมของสภาอุตสาหกรรม 5) การมีจิตสำนึกของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศของภาคธุรกิจเอกชน 6) การที่มหาวิทยาลัยประชาสัมพันธ์ความเชี่ยวชาญของตนเอง 7) สร้างความตระหนักในการทำบทบาทนักวิจัยให้แก่อาจารย์ 8) การสนับสนุนบทบาทระบบทำงานคู่ของอาจารย์ 9) การเตรียมความพร้อมด้านบุคลากรของภาคธุรกิจอุตสาหกรรม 10) การสร้างองค์กรลิขสิทธิ์ทางเทคโนโลยีของมหาวิทยาลัย 11) การก่อตั้งบริษัทใหม่ของมหาวิทยาลัยร่วมกับเอกชน 12) การจัดการด้านวัฒนธรรมที่แตกต่างกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับภาคอุตสาหกรรม

พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา (2553) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงอาชีวศึกษาในประเทศไทย พบว่าประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลงอาชีวศึกษา ประกอบด้วย 8 องค์ประกอบ คือ (1) ทิศทางการเปลี่ยนแปลง (2) กระบวนการเปลี่ยนแปลง (3) กลยุทธ์การเปลี่ยนแปลง (4) กลวิธีการเปลี่ยนแปลง (5) บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (6) หน้าที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (7) การลดการต่อต้านการเปลี่ยนแปลง (8) ปัจจัยสนับสนุนให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จ 2) กลยุทธ์การขับเคลื่อนอาชีวศึกษาประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ คือ (1) ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษาวิชาชีพ (2) หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (3) การพัฒนาผู้เรียน (4) การบริการวิชาชีพสู่สังคม (5) นวัตกรรมและการวิจัย (6) ภาวะผู้นำและการจัดการ และ 3) กลยุทธ์การใช้ นวัตกรรมบริหารจัดการอาชีวศึกษาโดยใช้วงจร P-D-C-A ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ (1) การวางแผน(Plan) (2) การดำเนินงาน(Do) (3) การประเมินผล(Check) (4) การปรับปรุง(Action)

ธนธรณ์ ทองหอม (ม.ป.ป.) ให้ความเห็นว่า การวางแผนพัฒนาและส่งเสริมให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการเติบโตแบบยั่งยืนอย่างมีประสิทธิภาพ จะต้องเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงทางด้านอุปสงค์ และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยว ตลอดจนการกำหนดตลาดเป้าหมาย และจุดขายหรือคุณค่าในการตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม เพื่อสร้างองค์ความรู้พื้นฐานในการกำหนดทิศทาง หรือกรอบในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืนใน 4 ประเด็นหลัก คือ

- 1) การสร้างคุณค่าแห่งความพึงพอใจ
- 2) การดูแลรักษาประโยชน์เชิงเศรษฐกิจและสังคม
- 3) การกำหนดแนวทางการปฏิบัติสู่มาตรฐานการท่องเที่ยว
- 4) การสร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

แนวความคิดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนมุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยรวม ปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป จากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมนิยมใหญ่ ดังนั้น ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการท่องเที่ยว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน

ศรีพร สมบุญธรรม (2536 อ้างถึงใน รัฐติดยา หิรัญยหาต, 2544: 19) กล่าวว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(Sustainable Tourism Development) เป็นทางออกที่ดีทางหนึ่งของการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงทรัพยากรธรรมชาติ โบราณวัตถุ

โบราณสถาน วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น แต่อุปสรรคที่สำคัญในการนำเอาความคิดมาลงมือปฏิบัติอยู่ที่ความสามารถในการสร้างสมดุลให้เกิดขึ้นระหว่างกระแสการพัฒนาและกระแสอนุรักษ์ ซึ่งจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ คนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนนักท่องเที่ยว ในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดและรอบคอบ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งสำหรับปัจจุบันและอนาคต โดยลักษณะ 6 ประการที่ประกอบขึ้นเป็นแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นและระดับภูมิภาค ควรส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในประเทศอย่างจริงจัง ก่อนการพัฒนาสู่การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ เพื่อเป็นหลักประกันถึงความสัมพันธ์ที่เหมาะสมระหว่างจำนวนนักท่องเที่ยวกับระบบสาธารณสุขปภคที่มีอยู่
- 2) ควรส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่างๆที่จะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในพื้นที่
- 3) ควรมีการพิจารณาอย่างรอบคอบถึงขอบเขตที่เหมาะสมของการพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับขีดความสามารถในการรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยว (Carrying Capacity) ทั้งนี้ควรผลักดันให้การท่องเที่ยวได้รวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจของพื้นที่นั้นๆ
- 4) ควรสนับสนุนให้มีการใช้วัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากผลผลิตต่างๆ ของคนในท้องถิ่น ซึ่งจะช่วยลดดุลการค้ากับต่างประเทศได้ทางหนึ่งและเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นนั้นๆด้วย
- 5) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรเป็นรูปแบบที่สามารถนำรายได้เข้าสู่ท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของชุมชน
- 6) ควรมุ่งส่งเสริมรูปแบบของงานที่มีความน่าสนใจและได้รับผลตอบแทนสูงสุดให้กับคนในท้องถิ่น

ทศพล เตชะ (2553) วิจัยเรื่อง ผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยว การรับรู้ต่อการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติในเขตอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง คือ 1) พัฒนาการบริหารจัดการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว 2) พัฒนาระบบสาธารณสุขปภคและการคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศสมาชิกให้มีประสิทธิภาพเพื่อเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงโดยมีกรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลาง 3) พัฒนาระบบการตรวจคนเข้าเมืองให้มีประสิทธิภาพ รวดเร็ว รวมถึงศึกษาความเป็นไปได้ในการใช้ระบบวีซ่าเดียว สำหรับ 6 ประเทศ 4) พัฒนาและส่งเสริมการขายผลผลิตภัณฑการท่องเที่ยวแบบองค์รวมภายใต้แนวคิด 6 ประเทศ 1 จุดหมายปลายทาง โดยเน้นจุดแข็งทางด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและประเพณีสำคัญของอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 5) มุ่งเน้นให้ประสบการณ์ที่ดีแก่นักท่องเที่ยวควบคู่การปลูกจิตสำนึกให้พวกเขาตระหนักและรับผิดชอบต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวอันจะเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมและชุมชนท้องถิ่น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methodology Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว (2) เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยววิธีการดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 3.1 ขั้นเตรียมการวิจัย
- 3.2 ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)
- 3.3 ขั้นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
- 3.4 ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

3.1 ขั้นเตรียมการวิจัย

สำหรับเตรียมการวิจัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

3.1.1 กำหนดขอบเขตพื้นที่ในการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่จะศึกษาทั้งในส่วนของการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

การพิจารณาคัดเลือกพื้นที่ที่ใช้การวัดความนิยมจากตัวเลขนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าพื้นที่จำนวนข้อมูลของนักท่องเที่ยวที่โทรเข้ามายังคอลล์เซ็นเตอร์ (เบอร์ 1672) ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ข้อมูลของภาคเอกชนและสมาคมด้านการท่องเที่ยว (กรมการท่องเที่ยว, 2555) ได้ขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา ดังนี้

- 1) ภาคกลาง ได้แก่ กรุงเทพมหานคร
- 2) ภาคตะวันออก ได้แก่ เมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
- 3) ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดภูเก็ต
- 4) ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่
- 5) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา

3.1.2 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ บุคลากรในองค์กร/หน่วยงานที่เป็นภาคีการท่องเที่ยว โดยในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 4 หน่วยงาน คือ

1) สถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรการจัดการท่องเที่ยว และ/หรือการโรงแรม บุคคลผู้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาได้แก่ ผู้บริหาร และบุคลากรในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทั่วประเทศมีจำนวน 421 แห่ง ซึ่งในพื้นที่ของแต่ละจังหวัดที่ผู้วิจัยเลือกมาทำการศึกษามีจำนวนสถาบันอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนสถาบันอาชีวศึกษาทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย และจำนวนสถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง)

จังหวัด	สถาบันอาชีวศึกษา	สถาบันอาชีวศึกษาที่เปิดสอนหลักสูตรประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
กรุงเทพมหานคร	20	7
ชลบุรี	8	2
ภูเก็ต	4	2
เชียงใหม่	8	4
นครราชสีมา	12	3
รวม	52	18

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556 (ออนไลน์) ข้อมูล ณ วันที่ 11 มีนาคม 2556

2) สถานประกอบการ บุคคลผู้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลส่วนของสถานประกอบการ ได้แก่ ผู้จัดการทั่วไปผู้จัดการฝ่ายบุคคล และ หัวหน้าแผนก/เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิจัยนี้กำหนดให้สถานประกอบการโรงแรมเป็นตัวแทนสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยเก็บข้อมูลจากสถานประกอบการโรงแรมของทั้ง 5 จังหวัด ดังนี้

ตารางที่ 2 จำนวนโรงแรมและที่พักที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง)

จังหวัด	ธุรกิจโรงแรมและที่พัก
กรุงเทพมหานคร	685
ชลบุรี	412
ภูเก็ต	739
เชียงใหม่	683
นครราชสีมา	434
รวม	2,953

ที่มา:สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ กลุ่มฐานข้อมูลการตลาด ฐานข้อมูลท่องเที่ยวเชิงการตลาด การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557 (ออนไลน์) ข้อมูล ณ วันที่ 18 มีนาคม 2557

3) ภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยบุคคลผู้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลส่วนของภาครัฐ ได้แก่ผู้อำนวยการสำนักงาน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้มีสำนักงานการท่องเที่ยวจำนวนทั้งสิ้น 9 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 3 จำนวนสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง)

จังหวัด	จำนวนสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร	1
ชลบุรี	2
ภูเก็ต	2
เชียงใหม่	2
นครราชสีมา	2
รวม	9

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2557 (ออนไลน์) ข้อมูล ณ วันที่ 3 กุมภาพันธ์ 2557

4) ชุมชน ได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนซึ่งมาจากการเลือกตั้งและมีบทบาทในดำเนินงานร่วมกับภาคีตั้งแต่ระดับนโยบาย เช่น สำนักงานเขตในกรุงเทพมหานคร หรือ องค์กรบริหารส่วนจังหวัด องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือ เทศบาลตำบล เป็นต้นบุคคลผู้เป็นตัวแทนในการให้ข้อมูลส่วนของชุมชน ได้แก่ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในขอบเขตพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งสิ้น 687 แห่ง ดังนี้

ตารางที่ 4 จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย (หน่วย: แห่ง)

จังหวัด	จำนวนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
กรุงเทพมหานคร	50
ชลบุรี	86
ภูเก็ต	16
เชียงใหม่	206
นครราชสีมา	329
รวม	687

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2556 (ออนไลน์) ข้อมูล ณ วันที่ 27 กรกฎาคม 2556

3.1.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนประชากร ได้มาจากการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) โดยใช้การสอบถามข้อมูลของภาคีการท่องเที่ยวที่สถาบันอาชีวศึกษาเคยร่วมงานด้วย จำนวน 3 หน่วยงาน ต่อ 1 ภาคีเครือข่าย และกำหนดผู้ให้ข้อมูลจำนวน 3 ท่าน ต่อ 1 หน่วยงาน ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างดังนี้

ตารางที่ 5 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

จังหวัด	สถาบัน อาชีวศึกษา	โรงแรม	ภาครัฐ	อปท.	รวม หน่วยงาน	จำนวนผู้ให้ ข้อมูล
กรุงเทพมหานคร	7	21	21	21	70	210
ชลบุรี	2	6	6	6	20	60
ภูเก็ต	2	6	6	6	20	60
เชียงใหม่	4	12	12	12	40	120
นครราชสีมา	3	9	9	9	30	90
รวม	18	54	9	54	180	540

ที่มา : จากการวิจัย

แต่จากจำนวนของ สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัย มีจำนวนน้อยกว่า จำนวนของกลุ่มตัวอย่าง ในการวิจัยครั้งนี้จึงเก็บข้อมูลจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ทั้งหมดที่ตั้งอยู่ในขอบเขตพื้นที่การวิจัยทำให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นดังนี้

ตารางที่ 6 แสดงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ

จังหวัด	สถาบัน อาชีวศึกษา	โรงแรม	ภาครัฐ	ชุมชน	รวม หน่วยงาน	จำนวนผู้ให้ ข้อมูล
กรุงเทพมหานคร	7	21	1	21	50	150
ชลบุรี	2	6	2	6	16	48
ภูเก็ต	2	6	2	6	16	48
เชียงใหม่	4	12	2	12	30	90
นครราชสีมา	3	9	2	9	23	69
รวม	18	54	9	54	135	405

ที่มา : จากการวิจัย

3.2 ชั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ผู้วิจัยได้ออกแบบเครื่องมือที่จะใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจโดยการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามตามขั้นตอนดังนี้

3.2.1 การวิจัยเอกสาร

วิเคราะห์เอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5 ด้าน (5A) คือ

- 1) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility)
- 2) การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation)
- 3) แหล่งท่องเที่ยว (Attractions)
- 4) กิจกรรมการท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (Activities)
- 5) บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary)

3.2.2 สร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นนี้คือแบบสอบถามปลายปิด (Closed Questionnaire) เพื่อศึกษาสภาพบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5A และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5A ตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยวจำนวน 2 ชุดดังนี้ แบ่งเป็น แบบสอบถามสำหรับสถาบันอาชีวศึกษา และ แบบสอบถามสำหรับภาคีการท่องเที่ยว โดยแบบสอบถามทั้ง 2 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษาตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว ทั้งบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1) ลักษณะเครื่องมือ

แบบสอบถามส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เพื่อสอบถามสถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม คือ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการดำรงตำแหน่งระยะเวลาการทำงาน เป็นต้น

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งให้คะแนนสำหรับการประมาณค่าดังนี้

ตอนที่ 2 ข้อ 2.1 ให้ผู้ตอบเลือกระดับความเห็นเกี่ยวกับบทบาทต่างๆจากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุดซึ่งมีคำตอบให้เลือก 6 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับบทบาทนั้น

เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภท Interval ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของชั้น ดังนี้ (มัลลิกา บุณนาค, 2537: 29)

$$\begin{aligned} \text{Interval (I)} &= \frac{\text{Range (R)}}{\text{Class (C)}} \\ &= \frac{6-1}{6} = 0.83 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการเทียบระดับความคิดเห็นในการแปรความหมายค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามสภาพบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5A ใช้วิธีการกำหนดจำนวนชั้นและคำนวณอัตราภาคชั้นดังนี้

4.15 – 5.00	หมายถึง	มีบทบาทมากที่สุด
3.32 – 4.14	หมายถึง	มีบทบาทมาก
2.49 – 3.31	หมายถึง	มีบทบาทปานกลาง
1.66 – 2.48	หมายถึง	มีบทบาทน้อย
0.83 – 1.65	หมายถึง	มีบทบาทน้อยที่สุด
0 – 0.82	หมายถึง	แทบจะไม่มีบทบาท

ตอนที่ 2 ข้อ 2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันของสถาบันอาชีวศึกษา โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความเห็นเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังจากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุดซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยกับบทบาทนั้นในระดับน้อยที่สุด
0	หมายถึง	ไม่เห็นด้วยกับบทบาทนั้น

เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภท Interval ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของชั้น ดังนี้ (มัลลิกา บุณนาค, 2537: 29)

$$\begin{aligned} \text{Interval (I)} &= \frac{\text{Range (R)}}{\text{Class (C)}} \\ &= \frac{6-1}{6} = 0.83 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการเทียบระดับความคิดเห็นในการแปรความหมาย ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามบทบาทที่คาดหวังของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5A ใช้วิธีการกำหนดจำนวนชั้นและจำนวนอัตราภาคชั้นดังนี้

4.15 – 5.00	หมายถึง	มีบทบาทมากที่สุด
3.32 – 4.14	หมายถึง	มีบทบาทมาก
2.49 – 3.31	หมายถึง	มีบทบาทปานกลาง
1.66 – 2.48	หมายถึง	มีบทบาทน้อย
0.83 – 1.65	หมายถึง	มีบทบาทน้อยที่สุด
0 – 0.82	หมายถึง	แทบไม่มีบทบาทในด้านนี้เลย

ตอนที่ 2 ข้อ 2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5A โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความเห็นเกี่ยวกับบทบาทการมีส่วนร่วมในเรื่องนั้นๆจากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุดซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมนี้ระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมนี้ระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมนี้ระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมนี้ระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมนี้ระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภท Interval ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของชั้น ดังนี้ (มัลลิกา บุณนาค, 2537: 29)

$$\begin{aligned} \text{Interval (I)} &= \frac{\text{Range (R)}}{\text{Class (C)}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการเทียบระดับความคิดเห็นในการแปรความหมาย
ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามความต้องการมีส่วนร่วมของภาคีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยว 5A ใช้วิธีการกำหนดจำนวนชั้นและคำนวณอัตราภาคชั้นดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยให้ผู้ตอบเลือกระดับความเห็นเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมต่างๆจาก
ระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุดซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในระดับมาก
3	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในระดับน้อย
1	หมายถึง	เห็นด้วยกับการมีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์การประเมินค่าคะแนนที่ได้จากการวัดข้อมูลประเภท
Interval ผู้วิจัยใช้สูตรคำนวณช่วงกว้างของชั้น ดังนี้ (มัลลิกา บุณนาค, 2537: 29)

$$\begin{aligned} \text{Interval (I)} &= \frac{\text{Range (R)}}{\text{Class (C)}} \\ &= \frac{5-1}{5} = 0.8 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการเทียบระดับความคิดเห็นในการแปรความหมาย
ค่าเฉลี่ยจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ทศนคติต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวใช้วิธีการกำหนดจำนวนชั้นและคำนวณอัตราภาคชั้นดังนี้

4.21 – 5.00	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมากที่สุด
3.41 – 4.20	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับมาก
2.61 – 3.40	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับปานกลาง
1.81 – 2.60	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อย
1.00 – 1.80	หมายถึง	มีความเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

2) ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

(แบบสอบถาม) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1

นำแบบสอบถามที่ได้ เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ เพื่อตรวจสอบด้านความเที่ยงตรง (Validity) คือ ความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content) ความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) และความเหมาะสมในด้านภาษา (Wording) โดยใช้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ 3 ท่านดังนี้

- (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ
 - ตำแหน่งอาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยการศึกษา และรองคณบดี คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- (2) อาจารย์ ดร.ศิริพรรณ ชุมนุม
 - กรรมการพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพการศึกษาด้านการอาชีวศึกษา (กพศ.) สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)
 - ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการวุฒิสภาด้านการอาชีวศึกษา สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
- (3) อาจารย์ ดร.จำเนียร ชุณหโสภาค
 - ตำแหน่งนักวิจัยชำนาญการ ระดับ 8 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ในการพิจารณาให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านพิจารณาลงความเห็นว่า ข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดหรือไม่โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นไว้ดังนี้

+	=	เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์
0	=	เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องตามวัตถุประสงค์
-	=	เมื่อแน่ใจว่าคำถามนั้นไม่สอดคล้องตามวัตถุประสงค์

จากนั้นนำคะแนนผลการพิจารณามาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence : IOC) จากสูตร

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	$\sum R$	หมายถึงผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ
	N	หมายถึงจำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

นำคะแนนที่ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละคนลงความคิดเห็นในแต่ละข้อมาวิเคราะห์ดัชนีความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้

- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 - 1.00 คัดเลือกไว้ได้
- ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิหรือตัดทิ้ง

ในการตรวจสอบ เครื่องมือมีค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) มีค่า 0.94 แสดงว่ามีค่าความเที่ยงสมบูรณ์ ไม่ว่าจะนำไปใช้ในช่วงเวลาใดก็ตามภายใต้สภาพแวดล้อมที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนักจะให้ผลคงเดิม แต่การใช้ภาษายังพบความไม่เหมาะสมของภาษาในบางข้อคำถาม ผู้วิจัยจึงทำการปรับภาษาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นตอนที่ 2

นำแบบสอบถามฉบับร่างที่ปรับปรุงและเพิ่มเติมตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มเป้าหมาย ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เสร็จแล้วนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟาของ คอนบารซ์ (Cronbach's Alpha Coefficient) จากสูตร

$$\alpha = \left[\frac{n}{n-1} \right] \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ	α	หมายถึงสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของเครื่องมือ
	S_i^2	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนคำถามแต่ละข้อ
	S_t^2	หมายถึง ความแปรปรวนของคะแนนรวมของผู้ตอบทั้งหมด
	n	หมายถึงจำนวนข้อ

โดยพิจารณาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) จากเกณฑ์สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามที่ Jump (1978) ได้เสนอแนะเป็นเกณฑ์การยอมรับไว้ดังนี้

- ค่า α มากกว่าและเท่ากับ 0.9 สำหรับการตัดสินใจ (Important Research) จึงจะสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือสูง

ตารางที่ 7 ค่าความเชื่อมั่นของข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทที่คาดหวังตามศักยภาพของสถาบัน
อาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทที่คาดหวัง	Cronbach's Alpha
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้	0.92
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อ ชุมชนและสังคมตามนโยบาย	0.91
บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	0.92
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย	0.92
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร	0.92
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	0.92

ตารางที่ 8 ค่าความเชื่อมั่นของบทบาทจริงของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวตามการรับรู้ของภาคี

บทบาทจริงตามการรับรู้	Cronbach's Alpha
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้	0.92
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อ ชุมชนและสังคมตามนโยบาย	0.91
บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	0.92
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย	0.92
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร	0.92
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	0.92

ตารางที่ 9 ค่าความเชื่อมั่นของการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการส่งเสริมและพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กระบวนการมีส่วนร่วม	Cronbach's Alpha
การมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ	0.91
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	0.91
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์	0.91
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	0.91

ตารางที่ 10 ค่าความเชื่อมั่นของจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จุดแข็งในมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	Cronbach's Alpha
มิติความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ	0.91
มิติคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน	0.91
มิติการปกป้องทรัพยากร	0.91
มิติความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม	0.91
มิติความพึงพอใจสูงสุด	0.91

ตารางที่ 11 ความต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยว

กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม	Cronbach's Alpha
การบรรยาย	0.98
การอภิปรายเป็นคณะ	0.98
การอภิปรายเป็นกลุ่ม	0.98
การอภิปรายแบบปวงฉาววิสัย	0.98
การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น	0.98
การระดมสมอง	0.98
การสาธิต	0.98
การประชุมเชิงปฏิบัติการ	0.98
การสัมมนา	0.98
การจัดศึกษาดูงาน	0.98
การฝึกอบรม	0.98
การศึกษากรณีตัวอย่าง	0.98

จากตารางที่ 7- 11 แสดงว่า แบบสอบถามมี Cronbach's Alpha สูงตามหลักเกณฑ์ โดย Cronbach's Alpha ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.92 ซึ่งแสดงว่ามีความน่าเชื่อถือสูงตามหลักเกณฑ์ของ Jump (1978) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้ปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ แล้วจัดพิมพ์เป็นเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงและมีความสมบูรณ์ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานต่างๆ ในภาคีการท่องเที่ยว ดังที่กล่าวไปแล้ว โดยกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูล ในช่วงตั้งแต่วันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 – วันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2557 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบสอบถาม มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยใช้สถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean: \bar{X}) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard division: S.D.) และใช้สถิติทดสอบ t-test เพื่อกำหนดพื้นที่ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ

3.3 ขั้นการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)

ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การจัดการสนทนากลุ่ม(Focus Group Discussion) ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว โดยมีขั้นตอนดังนี้

3.3.1 สรุปและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเมื่อทำการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจและสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์และปรากฏพื้นที่ในการศึกษาเชิงคุณภาพแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพในพื้นที่

3.3.2 สุ่มสัมภาษณ์เชิงลึกจากภาคีเครือข่ายที่ได้ทำการส่งแบบสอบถามกลับคืนมา เพื่อตรวจสอบข้อมูลและรวบรวมประเด็นในการจัดทำแนวข้อคำถามและประเด็นต่างๆ ที่จะใช้ในการสนทนากลุ่ม

3.3.3 จัดทำแนวข้อคำถาม และนำเสนอกรอบแนวคิดการนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3.3.4 ดำเนินการนัดหมายการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยทำการคัดเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มย่อยจาก

- ตัวแทนจากสถาบันอาชีวศึกษาในพื้นที่
- ตัวแทนจากสถานประกอบการในพื้นที่
- ตัวแทนจากผู้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ศึกษา
- ตัวแทนจากสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

3.3.5 ผู้วิจัยนำเข้าสู่การแสดงความคิดเห็นร่วมกันในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เมื่อผู้ร่วมสนทนากลุ่มได้รับทราบถึงกรอบแนวคิด รูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยสถาบันอาชีวศึกษา ที่ผู้วิจัยนำเสนอแล้วจึงได้ร่วมกันสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในประเด็นต่างๆ

3.3.6 สัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม ในกรณีที่มีข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่มย่อยไม่เพียงพอ

3.3.7 สังเกตการณ์ในฐานะผู้มีส่วนร่วม (Observer as Participant) ผู้วิจัยเข้าสังเกตการณ์โดยไม่เปิดเผยบทบาทจริงและเข้าร่วมกิจกรรม

3.4 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลมาตรวจสอบให้คะแนนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical-Package for the Social Sciences) เพื่อหาค่าสถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบการบรรยายมีตาราง ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนากลุ่มและการสัมภาษณ์ เลือกข้อมูลหรือข้อค้นพบที่มีความสำคัญสอดคล้องตามกรอบแนวคิดที่ได้จากการทบทวนเอกสาร เพื่อนำไปสู่โดยวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” นี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว (2) เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1.2 บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว

4.1.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

4.2.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.2.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการส่งแบบสอบถามไปยังหน่วยงานต่างๆ ในภาคีการท่องเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น 405 ชุด โดยกำหนดระยะเวลาในการเก็บข้อมูลในช่วงระหว่างวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 – วันที่ 7 เมษายน พ.ศ.2557 โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาทั้งสิ้นจำนวน 207 ชุด คิดเป็นร้อยละ 51.11 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 ทศนคติต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้ผลดังนี้

- 1) ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามจากสถาบันอาชีวศึกษา

ตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		อื่นๆ	
	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)
ภาพรวม	14	38.9	20	55.6	2	5.6	0	0
กทม.	5	41.7	5	41.7	2	16.7	0	0
เชียงใหม่	3	33.3	6	66.7	0	0	0	0
ภูเก็ต	3	50.0	3	50.0	0	0	0	0
ชลบุรี	2	66.7	1	33.3	0	0	0	0
นครราชสีมา	1	16.7	5	83.3	0	0	0	0

จากตารางที่ 12 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่าตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาโทร้อยละ 55.6 รองลงมาได้แก่ระดับปริญญาตรีร้อยละ 38.9 และการศึกษาระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 5.6 ตามลำดับ

- 2) ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคี

ตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีจำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี		ปริญญาโท		ปริญญาเอก		อื่นๆ	
	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)
ภาพรวม	118	69.0	47	27.5	0	0	6	3.4
กทม.	45	68.2	20	30.3	0	0	1	1.5
เชียงใหม่	22	66.7	9	27.3	0	0	2	6.1
ภูเก็ต	14	77.8	3	16.7	0	0	1	5.6
ชลบุรี	13	72.2	5	27.8	0	0	0	0
นครราชสีมา	24	66.7	10	27.8	0	0	2	5.6

จากตารางที่ 13 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคี จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีส่วนใหญ่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 69.0 รองลงมาได้แก่ ระดับปริญญาโท ร้อยละ 27.5 และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

3) ระยะเวลาในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประสบการณ์ในการทำงาน	0-3 ปี		3-5 ปี		5-10 ปี		มากกว่า 10 ปี	
	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)	จำนวน (คน)	คิดเป็น (%)
ภาพรวม	24	11.6	46	22.2	41	19.8	85	41.1
กทม.	4	5.1	22	28.2	16	20.5	32	41.0
เชียงใหม่	4	9.5	10	23.8	10	23.8	16	38.1
ภูเก็ต	7	33.3	4	19.0	3	14.3	7	33.3
ชลบุรี	4	16.7	4	16.7	4	16.7	11	45.8
นครราชสีมา	5	11.9	6	14.3	8	19.0	19	45.2

จากตารางที่ 14 จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคี จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากหน่วยงานในภาคีส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงานเป็นเวลา 3-5 ปีร้อยละ 22.2 และมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นเวลา 5-10 ปีร้อยละ 19.8 ตามลำดับ

จากข้อมูลในตารางที่ 12-14 แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูงและมีประสบการณ์ในการทำงานเป็นระยะเวลานาน ทำให้ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ

4) ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ตารางที่ 15 ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยว

ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษา	การดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	
	มีการดำเนินการ	ไม่มีการดำเนินการ
1.การจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ตาม นโยบายการส่งเสริมของรัฐ	38 (18.4)	169 (81.6)
2.การวางแผนการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ	35 (16.9)	172 (83.1)
3.มีแผนการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ	64 (30.9)	143 (69.1)
4.ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว	89 (43.0)	118 (57.0)
5.มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทุน/งบประมาณในการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	11 (5.3)	196 (94.7)
6.มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์สถานที่ในการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	8 (3.9)	199 (96.1)
7.มีส่วนร่วมในการสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	85 (41.1)	122 (58.9)

จากตารางที่ 15 ลักษณะการดำเนินงานร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่าสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินงานกับภาคีการท่องเที่ยวในลักษณะการให้
ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวมากที่สุดคิดเป็น
ร้อยละ 43.0 และรองลงมาคือดำเนินงานร่วมกันในการสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 41.1 ส่วนการดำเนินงานร่วมกันในลักษณะการมีส่วนร่วมในการสนับสนุน
วัสดุ อุปกรณ์สถานที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีการดำเนินงานร่วมกันน้อยที่สุดคือ มีเพียง
ร้อยละ 3.9

4.1.2 บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคการท่องเที่ยว

ในการศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคการท่องเที่ยว เมื่อทำการศึกษาเอกสาร เก็บข้อมูลเชิงสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง คือ สถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สถานประกอบการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาครัฐ ซึ่งได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวนทั้งสิ้น 207 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานแล้วนำเสนอในรูปการบรรยายเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ศึกษา โดยเชิญตัวแทนจากภาคี

บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบ่งได้เป็นสองลักษณะใหญ่ๆ คือ บทบาทหลักและบทบาทรอง โดยบทบาทหลักของสถาบันอาชีวศึกษา ได้แก่ บทบาทในฐานะที่เป็นสถานศึกษาตามขอบข่ายหน้าที่และภารกิจที่ได้รับจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาซึ่งปรากฏในแผนยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ส่วนบทบาทรองอันได้แก่ บทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการนอกเหนือจากความเป็นสถานศึกษาที่ให้การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพตามนโยบายและยุทธศาสตร์ ซึ่งแต่ละสถาบันก็จะมีลักษณะการมุ่งเน้นในการดำเนินงานที่แตกต่างกันตามความชำนาญและเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาออกเป็น 6 บทบาท ได้แก่ บทบาทพัฒนาองค์ความรู้ บทบาทการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย บทบาทในการให้คำแนะนำ บทบาทในการสร้างเครือข่าย บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการ และทำการเก็บข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยว โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ 16 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาโดยภาพรวม

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	3.87	0.41	28.93	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.65	0.56		
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม	บทบาทที่คาดหวัง	4.02	0.43	31.49	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.67	0.52		
บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.87	0.39	28.40	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.62	0.62		
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	4.00	0.53	24.81	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.65	0.76		
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	3.99	0.52	25.97	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.63	0.71		
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	3.95	0.59	23.51	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.56	0.86		

$p < .05$

จากตารางที่ 16 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษา พบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ เท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทการที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 28.93$, $p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เท่ากับ 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 31.49$, $p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 28.40$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 4.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.53 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.76 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 24.81$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.71 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 25.97$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.86 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 23.51$, $p = .000$)

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาที่ภาคีให้ความสำคัญคือบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องบทบาทหน้าที่ของสถาบันอาชีวศึกษาที่เน้นการทำงานร่วมกับชุมชน แต่เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสถาบันอาชีวศึกษาควรดำเนินการตามบทบาทอย่างต่อเนื่องด้วย

ตารางที่ 17 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์ ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	3.89	0.43	18.31	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.83	0.35		
บทบาทด้านการดำเนิน กิจกรรมและการให้บริการ ที่ตอบสนองต่อชุมชนและ สังคม	บทบาทที่คาดหวัง	4.14	0.41	22.96	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.67	0.42		
บทบาทด้านการให้ คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.97	0.44	17.68	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.70	0.62		
บทบาทด้านการสร้าง เครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	3.91	0.50	13.21	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.73	0.75		
บทบาทด้านการสนับสนุน ทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	4.04	0.52	17.85	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.54	0.68		
บทบาทด้านการติดตาม และประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	4.05	0.55	16.19	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.49	0.92		

$p < .05$

จากตารางที่ 17 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ เท่ากับ 3.89 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.43 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่ากับ 2.83 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทการที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 18.31$, $p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมเท่ากับ 4.14 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.41 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.42 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่

เป็นจริงตามการรับรู้พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 22.96$, $p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 17.68$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 13.21$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 4.04 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.68 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 17.85$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 4.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.55 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.92 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 16.19$, $p = .000$)

ตารางที่ 18 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์กรความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	4.03	0.44	15.76	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.39	0.62		
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม	บทบาทที่คาดหวัง	3.76	0.47	12.12	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.48	0.52		
บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.75	0.34	12.96	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.45	0.64		
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	4.09	0.49	11.82	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.46	0.77		
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	3.71	0.49	9.82	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.67	0.67		
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	3.69	0.66	8.76	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.60	0.81		

$p < .05$

จากตารางที่ 18 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์กรความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์กรความรู้ เท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.39 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.62 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์กรความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 15.76$, $p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เท่ากับ 3.76 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.48 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์กรความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 12.12$, $p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.75 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.34 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.45 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 12.96$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.77 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 11.82$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.49 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.67 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.67 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 9.82$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.66 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.81 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 8.76$, $p = .000$)

ตารางที่ 19 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาในจังหวัดภูเก็ต

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์ ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	3.57	0.36	8.44	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.56	0.50		
บทบาทด้านการดำเนิน กิจกรรมและการให้บริการ ที่ตอบสนองต่อชุมชนและ สังคม	บทบาทที่คาดหวัง	4.08	0.29	11.14	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.63	0.61		
บทบาทด้านการให้ คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.80	0.36	10.55	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.37	0.38		
บทบาทด้านการสร้าง เครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	3.91	0.59	8.38	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.51	0.78		
บทบาทด้านการสนับสนุน ทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	4.15	0.28	8.88	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.54	0.73		
บทบาทด้านการติดตาม และประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	4.03	0.38	10.60	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.23	0.73		

$p < .05$

จากตารางที่ 19 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดภูเก็ต พบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ เท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.50 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 8.44, p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เท่ากับ 4.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.29 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 11.14, p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.80 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.36 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 10.55$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.78 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 8.38$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.28 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 8.88$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.38 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.73 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 10.60$, $p = .000$)

ตารางที่ 20 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาในจังหวัดชลบุรี

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	3.57	0.22	15.43	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.05	0.52		
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม	บทบาทที่คาดหวัง	3.95	0.39	11.51	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.28	0.51		
บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.78	0.22	14.62	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.16	0.51		
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	3.65	0.60	11.43	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.02	0.61		
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	3.72	0.58	9.45	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.03	0.61		
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	3.62	0.61	8.15	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.03	0.77		

$p < .05$

จากตารางที่ 20 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดชลบุรี พบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ เท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.22 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.05 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 15.43$, $p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เท่ากับ 3.95 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.28 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 11.51$, $p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.78 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.22 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 14.62$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 3.65 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 11.43$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.58 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 9.45$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 3.62 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.61 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย เท่ากับ 2.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.77 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 8.15$, $p = .000$)

ตารางที่ 21 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ ของสถาบัน
อาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา

บทบาทด้าน		\bar{x}	S.D.	t	p
บทบาทด้านพัฒนาองค์ ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง	3.96	0.26	12.86	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	2.98	0.48		
บทบาทด้านการดำเนิน กิจกรรมและการให้บริการ ที่ตอบสนองต่อชุมชนและ สังคม	บทบาทที่คาดหวัง	4.06	0.37	16.24	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	3.09	0.34		
บทบาทด้านการให้ คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง	3.87	0.39	11.90	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	3.01	0.47		
บทบาทด้านการสร้าง เครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง	4.35	0.35	12.96	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	3.13	0.51		
บทบาทด้านการสนับสนุน ทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง	4.26	0.42	13.01	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	3.12	0.54		
บทบาทด้านการติดตาม และประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง	4.20	0.52	10.09	.000
	บทบาทจริงตามการรับรู้	3.13	0.56		

$p < .05$

จากตารางที่ 21 ผลการเปรียบเทียบบทบาทที่คาดหวังและบทบาทตามจริงของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาพบว่าบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของสถาบันอาชีวศึกษามีความสัมพันธ์ดังนี้

บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ เท่ากับ 3.96 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.26 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 2.98 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.48 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 12.86$, $p = .000$)

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม เท่ากับ 4.06 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.37 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.34 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 16.24$, $p = .000$)

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการให้คำแนะนำ เท่ากับ 3.87 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.39 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.47 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการให้คำแนะนำที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 11.90$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสร้างเครือข่าย เท่ากับ 4.35 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.35 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.51 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 12.96$, $p = .000$)

บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร เท่ากับ 4.26 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.42 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.12 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.54 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 13.01$, $p = .000$)

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยตามความคาดหวังบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ เท่ากับ 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.52 นั่นคือมีบทบาทอยู่ในระดับมากที่สุด ในขณะที่ค่าเฉลี่ยบทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง เท่ากับ 3.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างบทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการที่คาดหวังกับบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ($t = 10.09$, $p = .000$)

จากตารางที่ 17-21 พบว่าในภาพรวมทั้งประเทศมีความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.43) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.52) และบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ และบทบาทด้านการให้คำแนะนำโดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.41 และ $\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.39 ตามลำดับ) ซึ่งบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ ในบทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ อยู่ในระดับที่สูงกว่าบทบาทด้านการให้คำแนะนำ แต่อย่างไรก็ดีบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้ของบทบาททั้ง 2 ด้านนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.56 และ $\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.62 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร สถาบันอาชีวศึกษาถูกคาดหวังในบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.41) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.42) และบทบาทที่มีความคาดหวังต่อสถาบันอาชีวศึกษาน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.43) ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.83$, S.D. = 0.35)

ในจังหวัดเชียงใหม่ สถาบันอาชีวศึกษาถูกคาดหวังในบทบาทด้านบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.49) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.46$, S.D. = 0.77) และบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการโดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$, S.D. = 0.66) ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.60$, S.D. = 0.81)

ในจังหวัดภูเก็ต สถาบันอาชีวศึกษาถูกคาดหวังในบทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากรมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.28) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.54$, S.D. = 0.73) และบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.36) ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.50)

ในจังหวัดชลบุรี สถาบันอาชีวศึกษาถูกคาดหวังในบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.39) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$, S.D. = 0.51) และบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.22) ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.05$, S.D. = 0.52)

ในจังหวัดนครราชสีมาสถาบันอาชีวศึกษาถูกคาดหวังในบทบาทด้านการสร้างเครือข่ายมากที่สุด โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.35) แต่บทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.51) และบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านการให้คำแนะนำ โดยความคาดหวังอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.39) ส่วนบทบาทที่เป็นจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.47)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นเมื่อทำการพิจารณาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทจริงตามการรับรู้ของของสถาบันอาชีวศึกษาโดยระดับความคาดหวังนั้นสูงกว่าบทบาทจริงตามการรับรู้ ซึ่งช่องว่างที่เกิดขึ้นนั้นเกิดมาจากหลายปัจจัย กล่าวโดยสรุปดังนี้

4.1.2.1 บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบว่า บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นอยู่ในระดับกลาง (ดังรายละเอียดในตารางที่ 22) สะท้อนให้เห็นว่าในด้านของการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ อาทิ การมีที่พักแรม การบริการเบ็ดเตล็ด ของสถาบันอาชีวศึกษายังไม่ปรากฏผลเชิงประจักษ์ อาจเนื่องมาจากในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นลักษณะของการให้บริการ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม การวัดผลสำเร็จของการพัฒนาองค์ความรู้ที่ใช้การวัดจากความพึงพอใจของผู้มาเยือน(นักท่องเที่ยว)ในขณะที่ภาคการท่องเที่ยวต่างมีความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษาอยู่ในระดับสูง ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทจริงตามการรับรู้

ตารางที่ 22 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการพัฒนาองค์ความรู้

บทบาทด้าน การพัฒนาองค์ความรู้	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริง ตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	3.87	0.41	2.65	0.56	28.93	.000
กรุงเทพฯ	3.89	0.43	2.83	0.35	18.31	.000
เชียงใหม่	4.03	0.44	2.39	0.62	15.76	.000
ภูเก็ต	3.57	0.36	2.56	0.50	8.44	.000
ชลบุรี	3.57	0.22	2.05	0.52	15.43	.000
นครราชสีมา	3.96	0.26	2.98	0.48	12.86	.000

$p < .05$

จากตารางที่ 22 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการพัฒนาองค์ความรู้อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.41) ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.56)

4.1.2.2 บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนอง ต่อชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าบทบาทที่คาดหวังต่อสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมนั้นอยู่ในระดับมาก ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น (ดังรายละเอียดในตารางที่ 23) ซึ่งตามพันธกิจแล้วสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทและมีสมรรถนะในการพัฒนาวิชาชีพที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อ

ชุมชนและสังคม ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้แก่ภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินกิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงกรอบเกณฑ์และบทบาทต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานในทุกภาคส่วน จึงเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาควรพัฒนาเพิ่มเติมเข้าไปจากพันธกิจหลัก เพื่อลดช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ลง อีกทั้งยังทำให้สถาบันอาชีวศึกษามีประสบการณ์การทำงานร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และได้มีส่วนในการรับผิดชอบเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น

ตารางที่ 23 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม

บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริงตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	4.02	0.43	2.67	0.52	31.49	.000
กรุงเทพฯ	4.14	0.41	2.67	0.42	22.96	.000
เชียงใหม่	3.76	0.47	2.48	0.52	12.12	.000
ภูเก็ต	4.08	0.29	2.63	0.61	11.14	.000
ชลบุรี	3.95	0.39	2.28	0.51	11.51	.000
นครราชสีมา	4.06	0.37	3.09	0.34	16.24	.000

$p < .05$

จากตารางที่ 23 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.43) ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.52)

4.1.2.3 บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าบทบาทที่คาดหวังต่อสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการให้คำแนะนำนั้นอยู่ในระดับมาก ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น (ดังรายละเอียดในตารางที่ 24) สถาบันอาชีวศึกษาควรปรับบทบาทในด้านการให้คำแนะนำให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น โดยใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เข้ามามีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้คำแนะนำแก่ชุมชนในการพัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ อาทิ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความ

เหมาะสม การพัฒนาการให้บริการที่พักรวมที่มีคุณภาพมาตรฐานโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น หรือการให้คำแนะนำในเรื่องการจัดบริการขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

ตารางที่ 24 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการให้คำแนะนำ

บทบาทด้านการให้คำแนะนำ	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริงตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	3.87	0.39	2.62	0.62	28.04	.000
กรุงเทพฯ	3.97	0.44	2.70	0.62	17.68	.000
เชียงใหม่	3.75	0.34	2.45	0.64	12.96	.000
ภูเก็ต	3.80	0.36	2.37	0.38	10.55	.000
ชลบุรี	3.78	0.22	2.16	0.51	14.62	.000
นครราชสีมา	3.87	0.39	3.01	0.47	11.90	.000

$p < .05$

จากตารางที่ 24 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการให้คำแนะนำ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.39) ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.62$, S.D. = 0.62)

4.1.2.4 บทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ในขณะที่ความคาดหวังของภาคีอยู่ในระดับสูง (ดังรายละเอียดในตารางที่ 25) ซึ่งในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่นจะประสบความสำเร็จได้ทุกภาคีต้องร่วมมือกัน สถาบันอาชีวศึกษาควรเรียนรู้ที่จะเพิ่มเติมบทบาทของตนเองในด้านการสร้างเครือข่ายโดยทำหน้าที่ในการจุดประกายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความตระหนักและขยับบทบาทขึ้นมาเป็นผู้เริ่มต้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด โดยบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวอื่นๆ โดยอาจส่งเสริมให้ภาคีทำหน้าที่ให้การสนับสนุนเครือข่ายด้านองค์ความรู้ งบประมาณและความช่วยเหลืออื่นๆ ตามความเหมาะสม

ตารางที่ 25 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่าย

บทบาทด้าน การสร้างเครือข่าย	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริง ตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	4.00	0.53	2.65	0.76	24.81	.000
กรุงเทพฯ	3.91	0.50	2.73	0.75	13.21	.000
เชียงใหม่	4.09	0.49	2.46	0.77	11.82	.000
ภูเก็ต	3.91	0.59	2.51	0.78	8.38	.000
ชลบุรี	3.65	0.60	2.02	0.61	11.43	.000
นครราชสีมา	4.35	0.35	3.13	0.51	12.96	.000

$p < .05$

จากตารางที่ 25 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบัน
อาชีวศึกษาในด้านการสร้างเครือข่ายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.53) ในขณะที่บทบาทจริง
ตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.65$, S.D. = 0.76)

4.1.2.5 บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สถาบันอาชีวศึกษากับบทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวด้านการสนับสนุนทรัพยากรนั้นจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าบทบาทที่คาดหวังใน
ภาพรวมอยู่ระดับมากในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น (ดังรายละเอียด
ในตารางที่ 26) เนื่องจากความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษามีข้อจำกัดใน
เรื่องของงบประมาณและอุปกรณ์ การสนับสนุนทรัพยากรที่สถาบันอาชีวศึกษาที่มีความสามารถคือ
ทรัพยากรบุคคล ซึ่งการดำเนินงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมา สถาบันอาชีวศึกษา
มีบทบาทด้านนี้ในลักษณะให้การสนับสนุนกำลังคน ขณะที่ความต้องการของภาคีนั้นนอกจาก
กำลังคนเชิงปริมาณที่มาสนับสนุนแล้วยังต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงเพื่อมาเป็น
กำลังในการดำเนินงานอีกด้วย ดังนั้น เพื่อการปิดช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริง
ตามการรับรู้ นั้น สถาบันอาชีวศึกษาและภาคีการท่องเที่ยวควรทำการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนด
คุณสมบัติของทรัพยากรบุคคลที่สถาบันอาชีวศึกษาในการสนับสนุนได้และแนวทางการดำเนินงาน
ร่วมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้เมื่อทำการประเมินผลการดำเนินงาน

ตารางที่ 26 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสนับสนุนทรัพยากร

บทบาทด้าน การสนับสนุนทรัพยากร	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริง ตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	3.99	0.52	2.63	0.71	25.97	.000
กรุงเทพฯ	4.04	0.52	2.54	0.68	17.85	.000
เชียงใหม่	3.71	0.49	2.67	0.67	9.82	.000
ภูเก็ต	4.15	0.28	2.54	0.73	8.88	.000
ชลบุรี	3.72	0.58	2.03	0.61	9.45	.000
นครราชสีมา	4.26	0.42	3.12	0.54	13.01	.000

p < .05

จากตารางที่ 26 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบัน
อาชีวศึกษาในด้านการสนับสนุนทรัพยากรอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.52) ในขณะที่
บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.63$, S.D. = 0.71)

4.1.2.6 บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่าบทบาทที่คาดหวังต่อสถาบันอาชีวศึกษาใน
การมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการติดตามและประเมินผลโครงการอยู่ในระดับมาก
แต่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีอยู่ในระดับปานกลาง (ดังรายละเอียดในตารางที่ 27) เนื่องจาก
การดำเนินงานที่ผ่านสถาบันอาชีวศึกษาวางบทบาทตนเองในการให้การสนับสนุน นอกจากนี้ในการ
ดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ องค์กรส่วนใหญ่มักจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดจ้างหน่วยงานในการ
ประเมินผลหรือมอบหมายให้มีเจ้าหน้าที่ดูแลการตรวจติดตามและประเมินอยู่แล้ว จึงทำหน้าที่ในการ
ติดตามและประเมินผลต่ำกว่าความคาดหวังของภาคี ดังนั้น การพัฒนาบทบาทในด้านนี้ของสถาบัน
อาชีวศึกษาสามารถเข้าไปดำเนินการในส่วนของการร่วมวางแผนเป้าหมายการติดตามและประเมินผล
รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของผลการประเมินที่เกิดขึ้น ตลอดจนสามารถปรับบทบาทในการ
ทำหน้าที่สรุปประเด็นจากการติดตามและประเมินผล และจัดทำรายงานข้อสรุปเชิงวิชาการ เพื่อเป็น
แนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาต่อไป

ตารางที่ 27 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ

บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ	บทบาทที่คาดหวัง		บทบาทจริงตามการรับรู้		t	p
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
ภาพรวม	3.95	0.59	2.56	0.86	23.51	.000
กรุงเทพฯ	4.05	0.55	2.49	0.92	16.19	.000
เชียงใหม่	3.69	0.66	2.60	0.81	8.76	.000
ภูเก็ต	4.03	0.38	2.23	0.73	10.60	.000
ชลบุรี	3.62	0.61	2.03	0.77	8.15	.000
นครราชสีมา	4.20	0.52	3.13	0.56	10.09	.000

p < .05

จากตารางที่ 27 พบว่าความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการติดตามและประเมินผลโครงการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.59) ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีการท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ($\bar{X} = 2.56$, S.D. = 0.86)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยวสามารถสรุปได้ดังนี้

บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม 6 ด้าน ได้แก่ บทบาทพัฒนาองค์ความรู้ บทบาทการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย บทบาทในการให้คำแนะนำ บทบาทในการสร้างเครือข่าย บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาที่ภาคีให้ความสำคัญคือบทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม ซึ่งสอดคล้องบทบาทหน้าที่ของสถาบันอาชีวศึกษาที่เน้นการทำงานร่วมกับชุมชน แต่เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนสถาบันอาชีวศึกษาควรดำเนินการตามบทบาทอย่างต่อเนื่องด้วย นั่นคือ

- (1) บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ สถาบันอาชีวศึกษาเร่งดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นທີ່ประจักษ์ ทั้งองค์ความรู้ในการให้บริการและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ ตามศักยภาพของแต่ละสถาบันในพื้นที่ โดยร่วม

วางแผนระยะยาวกับภาคีการท่องเที่ยวเพื่อการผลิตองค์ความรู้/นวัตกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้น

(2) บทบาทการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการ ที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย สถาบันอาชีวศึกษาวางแผน การดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยยึดหลักตามนโยบายที่สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษาอบหมายและเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์และกล ยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุกในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้เกิด บทบาทที่ชัดเจนขึ้นมากกว่าการฝึกอาชีพหรือการให้บริการชุมชนเท่านั้น

(3) บทบาทในการให้คำแนะนำ สถาบันอาชีวศึกษาควรวางบทบาทในการให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นบทบาทที่ สำคัญอีกบทบาทหนึ่ง โดยมุ่งเน้นการให้คำแนะนำเพื่อการประกอบและพัฒนา อาชีพตามทักษะความชำนาญของสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้การประกอบอาชีพ ต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีในภาพรวม แก่ท้องถิ่น

(4) บทบาทในการสร้างเครือข่าย สถาบันอาชีวศึกษาควรวางบทบาทในการเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และภาครัฐเพื่อให้เกิดความกลมกลืน เนื่องจากการดำเนินงานในแต่ละด้านล้วนส่ง ผลกระทบเชื่อมโยงกัน หน่วยงานที่มีความเข้าใจในบริบทของภาครัฐและมีความ ใกล้ชิดผูกพันกับสถานประกอบการอย่างสถาบันอาชีวศึกษาจึงควรพัฒนาบทบาทใน การสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

(5) บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร เนื่องจากสถาบัน อาชีวศึกษาในสังกัด สอศ. มีข้อจำกัดในเรื่องการให้ความสนับสนุนในส่วน ของทรัพยากรที่เป็นทุนหรืออุปกรณ์ แต่มีความสามารถในการสนับสนุนเรื่องของ บุคลากร สถาบันอาชีวศึกษาจึงควรเร่งปรับบทบาทโดยสนับสนุนให้บุคลากรใน สถานศึกษาที่มีศักยภาพเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งใน ลักษณะของการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และลักษณะการเป็นผู้เข้าไปศึกษาเรียนรู้ เพิ่มเติมในองค์กรต่างๆ อันจะทำให้บุคลากรเกิดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ มากขึ้น ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาสามารถสร้างบทบาทนำในการขับเคลื่อนการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวท้องถิ่นได้ในที่สุด

(6) บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการที่เกิดขึ้น สถาบันอาชีวศึกษาควรเข้าร่วมติดตามและประเมินผลโดยครอบคลุมทั้งข้อจำกัด และการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ให้มีความสอดคล้อง กับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแผนและการดำเนินงาน เพื่อให้การติดตามและ ประเมินผลนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วม หากสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวแล้วก็จะส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาที่จะช่วยให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืนในมิติความยั่งยืน 5 ด้าน ได้แก่ มิติด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ มิติด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน มิติด้านการปกป้องทรัพยากร มิติด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมและมิติด้านความพึงพอใจสูงสุดร่วมกัน โดยจากการศึกษาจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่าสถาบันอาชีวศึกษามีความเข้มแข็งในมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในด้านต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 28 ระดับความเข้มแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

มิติการ พัฒนา อย่าง ยั่งยืน	ภาพรวม		จังหวัด									
			กรุงเทพฯ		เชียงใหม่		ภูเก็ต		ชลบุรี		นครราชสีมา	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
ด้านความ เข้มแข็ง ทาง เศรษฐกิจ	3.49	0.74	3.39	0.65	3.61	0.76	3.61	0.66	3.12	0.85	3.71	0.80
ด้าน คุณภาพ ชีวิตของ คนใน ชุมชน	3.60	0.63	3.53	0.67	3.71	0.59	3.71	0.56	3.45	0.50	3.66	0.68
ด้านการ ปกป้อง ทรัพยากร	3.47	0.81	3.39	0.85	3.47	0.80	3.57	0.81	3.41	0.71	3.61	0.82
ด้านความ เข้มแข็ง ทาง วัฒนธรรม	3.45	0.76	3.28	0.78	3.54	0.73	3.61	0.66	3.33	0.76	3.66	0.72
ด้านความ พึงพอใจ สูงสุด	3.46	0.81	3.35	0.85	3.52	0.89	3.52	0.60	3.45	0.65	3.59	0.82
รวม	3.50	0.53	3.39	0.55	3.57	0.53	3.60	0.38	3.35	0.45	3.65	0.54

จากตารางที่ 28 ระดับความเข้มแข็งในมิติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของสถาบันอาชีวศึกษา ในภาพรวมพบว่าความเข้มแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.53) และเมื่อพิจารณาในแต่ละมิติแล้วพบว่า ด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจสถาบันอาชีวศึกษามีความเข้มแข็งในด้านนี้ระดับมาก ($\bar{X} = 3.49$, S.D. = 0.74) ด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนมีความเข้มแข็งในด้านนี้ระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.63) ด้านการปกป้องทรัพยากรมีความเข้มแข็งในด้านนี้ระดับมาก ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.81) ด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมมีความเข้มแข็งในด้านนี้ระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.76) ด้านความพึงพอใจสูงสุดมีความเข้มแข็งในด้านนี้ระดับปานมาก ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.81)

เมื่อพิจารณาในแต่ละจังหวัดพบว่าด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ จังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งด้านนี้สูงสุดโดยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.80) รองลงมาได้แก่จังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ต มีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.76 และ S.D. = 0.66 ตามลำดับ)

ด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนพบว่าจังหวัดเชียงใหม่ และภูเก็ตมีความเข้มแข็งด้านนี้สูงสุดโดยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.59 และ S.D. = 0.56 ตามลำดับ) รองลงมาได้แก่จังหวัดนครราชสีมาที่มีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.68)

ด้านการปกป้องทรัพยากรพบว่าจังหวัดนครราชสีมาที่มีความเข้มแข็งด้านนี้สูงสุดโดยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.82) รองลงมาได้แก่ภูเก็ตมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.81) และจังหวัดเชียงใหม่มีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = 0.85) ตามลำดับ

ด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมพบว่าจังหวัดนครราชสีมาที่มีความเข้มแข็งด้านนี้สูงสุดโดยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.72) รองลงมาได้แก่จังหวัดภูเก็ตมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.66) และจังหวัดชลบุรีมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ด้านความพึงพอใจสูงสุดจังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งด้านนี้สูงสุดโดยมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.82) รองลงมาได้แก่เชียงใหม่และภูเก็ตมีความเข้มแข็งในระดับมาก ($\bar{X} = 3.52$, S.D. = 0.89 และ S.D. = 0.60) ตามลำดับ

การที่จะส่งเสริมบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เกิดความสัมฤทธิ์ผลและส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 5 มิติดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาจำเป็นต้องเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบทบาทของสถาบันในการตอบสนองความคาดหวังในบทบาทตามศักยภาพของตน และเรียนรู้ร่วมกับภาคีอื่นๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงบูรณาการร่วมกันอัน

นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น การพัฒนาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาจึงต้องอาศัยการเรียนรู้
อย่างมีส่วนร่วมผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับ
ผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลเชิงปริมาณพบความคิดเห็นต่อการ
เรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านองค์กรประกอบ
ต่างๆ ดังนี้

4.1.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยว

ตารางที่ 29 การมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วน ร่วม	ภาพรวม		จังหวัด									
	\bar{x}	S.D.	กรุงเทพฯ		เชียงใหม่		ภูเก็ต		ชลบุรี		นครราชสีมา	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
การมีส่วน ร่วมในการ คิด ตัดสินใจ	3.11	0.74	3.15	0.62	3.01	0.72	3.00	0.62	2.54	0.93	3.53	0.65
การมีส่วน ร่วมในการ ปฏิบัติการ	3.22	0.69	3.30	0.62	3.21	0.75	2.94	0.46	2.65	0.70	3.57	0.59
การมีส่วน ร่วมในการ รับ ประโยชน์	3.37	0.65	3.34	0.60	3.38	0.72	3.16	0.73	3.03	0.54	3.69	0.57
การมีส่วน ร่วมในการ ประเมินผล	3.20	0.79	3.23	0.75	3.25	0.84	2.92	0.76	2.54	0.67	3.63	0.59
รวม	3.23	0.62	3.25	0.54	3.21	0.68	3.00	0.49	2.69	0.59	3.60	0.48

จากตารางที่ 29 ผลการศึกษาการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าเมื่อพิจารณาในภาพรวมทั้งประเทศการมีส่วนร่วมของสถาบัน
อาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
เท่ากับ 0.62 นั่นคือมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอยู่ในระดับปานกลาง โดยการมี
ส่วนร่วมที่สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 3.37 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 โดยมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

4.1.3.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่าการมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.53 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.65 มีบทบาทในระดับมาก รองลงมาได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีส่วนร่วมในด้านนี้มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางและสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.72 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

4.1.3.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ สถาบันอาชีวศึกษาอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีบทบาทด้านนี้ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 รองลงมาได้แก่สถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.21 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.75 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

4.1.3.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของ สถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีบทบาทด้านนี้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 รองลงมาได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 มีบทบาทในระดับมาก และสถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60 มีบทบาทในระดับมากตามลำดับ

4.1.3.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมามีส่วนร่วมในด้านในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 รองลงมาได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.84 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางและสถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สามารถกล่าวโดยสรุป ดังนี้

(1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบัน

อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเตรียมการในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและทิศทางในการปรับตัวเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในภาคีเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันและเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรมและแผนพัฒนาต่างๆ ทำบนฐานความเข้าใจเดียวกัน มีการแสดงความคิดเห็นและจัดแบ่งภาระกิจอย่างทั่วถึงตามความสามารถของแต่ละหน่วยงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของงานทำให้ยินดีปฏิบัติตาม อาทิ การพัฒนาการให้บริการโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพในจังหวัดนครราชสีมา ก็อาจเป็นการวางแผนร่วมกันเพื่อตอบสนองแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยสถาบันอาชีวศึกษาอาจเป็นผู้ริเริ่มโครงการโดยคิดวางแผนจัดการอบรมและร่างหลักสูตรตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมีสถานประกอบการโรงแรมเข้าร่วมสนับสนุนอุปกรณ์และบุคลากรผู้ร่วมให้การอบรม ซึ่งอาจจัดการอบรมโดยใช้งบประมาณและสถานที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของคุณภาพแนวคิดและแนวทางดำเนินการพัฒนา อันจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากภาคีต่างๆ

(2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพที่จะดำเนินการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานประกอบการเพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น โดยร่วมกันและกำหนดกรอบแนวคิด เป้าประสงค์ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันระดมสมองเพื่อคิดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทุกฝ่ายควรเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้น รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกต่างๆ

(3) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผลประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรเกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนามีความเสมอภาคระหว่างรุ่น ทั้งในคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไป ทริพยากรการท่องเที่ยวควรรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดีไม่น้อยกว่าสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงการใช้

ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Muller ในมิติของการปกป้องทรัพยากร ซึ่งนอกจากการเรียนรู้ที่จะรับผลประโยชน์แล้ว สถาบันอาชีวศึกษาจะต้องเรียนรู้ที่จะให้ความรู้แก่ภาคีการท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่พึงรับร่วมกันอย่างทั่วถึง ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและความห่วงใยที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

(4) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาควรเข้าร่วมการติดตามและประเมินผลที่จะเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคี โดยในการติดตามและประเมินผลนั้นสถาบันอาชีวศึกษาควรทำหน้าที่ในการวางกรอบการพิจารณาบนความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณา โดยให้มีความครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม จะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เมื่อการวางแผนการจัดการกิจกรรมและดำเนินการจัดการกิจกรรมแล้วก็ควรวางกรอบการติดตามและประเมินผลและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในระหว่างจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและหลังการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นๆ โดยสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะเข้ามาดำเนินงานตรงส่วนนี้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนได้ โดยอาจจัดให้ความรู้แก่นักศึกษาในการเข้าร่วมดำเนินการแทนที่จะใช้อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น เป็นต้น การเรียนรู้ที่จะปรับบทบาทและส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งผลให้สามารถลดปริมาณงานในระดับผู้ปฏิบัติงานลงได้ เกิดกระจายงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและเสริมสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาในฐานะเยาวชนท้องถิ่นและผู้ถูกตรวจติดตาม ตลอดจนทำให้การตรวจติดตามและประเมินผลมีความเป็นระบบและมีความทั่วถึงในพื้นที่มากขึ้น แผนและการดำเนินงานอื่นใดในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ควรได้รับการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและมีการพิจารณาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมเช่นกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

จากการศึกษาบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจทัศนคติต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกิจกรรมรูปแบบต่างๆ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณปรากฏรูปแบบกิจกรรมที่ภาคีการท่องเที่ยวมีความยินดีที่จะเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนี้

ตารางที่ 30 กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

กิจกรรม เรียนรู้แบบ มีส่วนร่วม	ภาพรวม		จังหวัด									
	\bar{X}	S.D.	กรุงเทพฯ		เชียงใหม่		ภูเก็ต		ชลบุรี		นครราชสีมา	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
การ บรรยาย	3.66	0.78	3.66	0.83	3.69	0.81	3.52	0.81	3.58	0.65	3.73	0.73
การ อภิปราย เป็นคณะ	3.50	0.72	3.47	0.73	3.52	0.74	3.33	0.73	3.41	0.71	3.69	0.71
การ อภิปราย เป็นกลุ่ม	3.46	0.73	3.42	0.78	3.47	0.70	3.38	0.80	3.37	0.71	3.61	0.66
การ อภิปราย แบบพหุ วิชา	3.49	0.82	3.55	0.86	3.45	0.82	3.57	0.74	3.29	0.75	3.61	0.82
การประชุม แลกเปลี่ยน ความ คิดเห็น	3.57	0.77	3.57	0.76	3.50	0.86	3.57	0.74	3.45	0.65	3.73	0.79
การระดม สมอง	3.54	0.84	3.52	0.89	3.64	0.85	3.42	0.76	3.45	0.72	3.59	0.88
การสาธิต	3.69	0.78	3.65	0.80	3.80	0.74	3.57	0.76	3.50	0.72	3.80	0.86
การประชุม เชิง ปฏิบัติการ	3.85	0.74	3.84	0.73	3.92	0.80	3.80	0.74	3.62	0.71	3.95	0.69
การสัมมนา	3.72	0.81	3.74	0.81	3.88	0.80	3.38	0.80	3.54	0.77	3.83	0.82
การจัด ศึกษาดูงาน	3.94	0.81	3.98	0.81	4.00	0.82	3.80	0.81	3.75	0.89	4.04	0.76
การ ฝึกอบรม	3.81	0.82	3.88	0.86	3.90	0.87	3.66	0.79	3.45	0.72	3.85	0.71
การศึกษา กรณี ตัวอย่าง	3.88	0.80	3.97	0.77	3.78	0.84	3.80	0.87	3.70	0.75	3.97	0.84

จากตารางที่ 30 พบว่า ในภาพรวมกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การจัดศึกษาดูงานได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, S.D. = 0.81) รองลงมาได้แก่ การศึกษากรณีตัวอย่าง มีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.80) และการประชุมเชิงปฏิบัติการมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ ส่วนการอภิปรายเป็นกลุ่มได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.73)

ส่วนในรายจังหวัดพบว่า ในจังหวัดกรุงเทพมหานครการจัดศึกษาดูงานได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D. = 0.81) รองลงมาได้แก่ การศึกษากรณีตัวอย่าง มีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.77) และ การการฝึกอบรมมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.86) ตามลำดับ ส่วนการอภิปรายเป็นกลุ่มได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.42$, S.D. = 0.78)

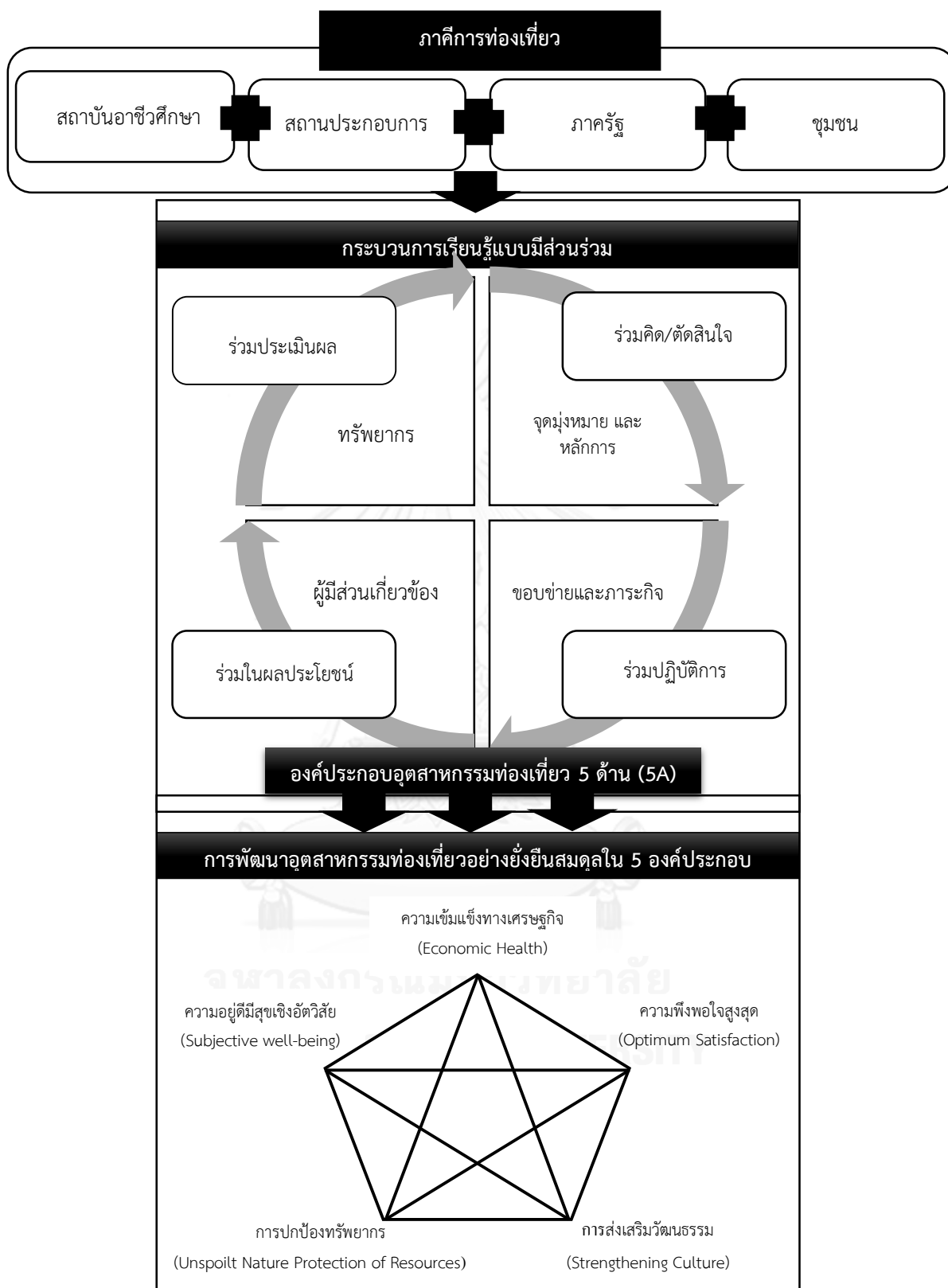
ในจังหวัดเชียงใหม่การจัดศึกษาดูงานได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.82) รองลงมาได้แก่ การประชุมเชิงปฏิบัติการมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.80) และการการฝึกอบรมมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.87) ตามลำดับ ส่วนการอภิปรายแบบปวงฉนวนวิสัยทัศน์ได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.82)

ในจังหวัดภูเก็ต การประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดศึกษาดูงานและการศึกษากรณีตัวอย่างได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.74, 0.81 และ 0.87 ตามลำดับ) ส่วนการอภิปรายเป็นคณะได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.33$, S.D. = 0.73)

ในจังหวัดชลบุรี การจัดศึกษาดูงานได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.89) รองลงมาได้แก่การศึกษากรณีตัวอย่างมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.75) และการประชุมเชิงปฏิบัติการมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ ส่วนการอภิปรายแบบปวงฉนวนวิสัยทัศน์ได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.29$, S.D. = 0.75)

ในจังหวัดนครราชสีมาการศึกษากรณีตัวอย่างได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุด โดยมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.84) รองลงมาได้แก่การประชุมเชิงปฏิบัติการมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, S.D. = 0.69) และการฝึกอบรมมีระดับการต้องการเข้าร่วมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.71) ตามลำดับ การระดมสมองได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.88)

จากการศึกษาเอกสารและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสำรวจความคิดเห็น ด้วยแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการยกย่องบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยนำเสนอการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ของภาคีการท่องเที่ยวอันประกอบด้วยภาคีหลักคือ ภาครัฐ ผู้นำชุมชน (อปท.) สถานประกอบการ และสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งสถาบันอาชีวศึกษาเป็นภาคีการท่องเที่ยวที่ผู้วิจัยเพิ่มเข้าไปอีกหนึ่งหน่วยในภาคีเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยภาคีการท่องเที่ยวนี้เรียนรู้ร่วมกันผ่านกิจกรรมกลุ่มที่เปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขอบเขตการดำเนินงาน สภาพแวดล้อมและข้อจำกัดในการทำงานร่วมกันผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม 4 ชั้น ได้แก่ ร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติการ ร่วมรับประโยชน์และร่วมประเมินผล ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมนี้เรียนรู้ร่วมกันในปัจจุบัน 4 ด้าน คือ จุดมุ่งหมายและหลักการ ขอบข่ายและภาระกิจในการดำเนินการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและทรัพยากร เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านองค์ประกอบอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5 ด้าน ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวการมีที่พักแรมแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการเบ็ดเตล็ด โดยมีเป้าหมายความยั่งยืนในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกันใน 5 ด้าน ได้แก่ ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ด้านคุณภาพชีวิต ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และความพึงพอใจสูงสุด ดังสรุปได้ตามภาพต่อไปนี้

รูปที่ 1 กระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

เมื่อสรุปข้อมูลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและปรากฏการณ์ในการศึกษาเชิงคุณภาพเป็นจังหวัดนครราชสีมาแล้วผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพที่จังหวัดนครราชสีมา โดยเชิญตัวแทนจากภาคีเครือข่าย เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ.2557 ณ ห้องปัญจดาราร 3 ชั้น 2 โรงแรมปัญจดาราร จังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพในด้านของสภาพการดำเนินงานและความร่วมมือที่เกิดขึ้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยแนะนำตัวแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวัตถุประสงค์ของการสนทนากลุ่มให้ผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มได้รับทราบ จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เนื้อหาที่นำเสนอได้แก่ บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาตามความคาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากนั้นนำเสนอร่างบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้ตัวแทนจากภาคีเครือข่ายได้รับฟังผลการวิจัยเชิงปริมาณและร่วมสนทนากลุ่มแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาความ (Descriptive Analysis) ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัยคือ เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สรุปผลการวิเคราะห์เป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

4.2.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

4.2.1.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษานั้น เป็นกระบวนการที่สถาบันอาชีวศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการการเข้าร่วมคิดตัดสินใจกับภาคีการท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นเตรียมการในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและทิศทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมีความเห็นว่าการเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในภาคีจะนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันและเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้สถาบันอาชีวศึกษามีความคิดเห็นในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรมและแผนพัฒนาต่างๆ ควรทำบนฐานความเข้าใจเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นและจัดแบ่งภารกิจอย่างทั่วถึงตามความสามารถของแต่ละหน่วยงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานทำให้ยินดีปฏิบัติตาม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ดังตอนหนึ่งว่า

“...ต้องเข้ามาประชุมร่วมกันในการทำแผน คุณจะส่งเสริม การท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมาอย่างไร หนึ่งคุณส่งเสริม สองคุณ จะสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างไรนะครับ ถ้าคุณเข้ามามีส่วนร่วม เข้ามา ประชุมอะไรต่างๆ โครงการในที่สามารถจะดำเนินการหรือทำ แผนงานอะไรได้...”

(อักษร แสนใหม่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

จากการเข้าศึกษาในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา พบว่าการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินการวางแผนพัฒนาร่วมกัน โดยมี กระบวนการดำเนินงานตามกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ซึ่งผู้วิจัยได้เข้าสังเกตการณ์แบบมี ส่วนร่วมในการเข้าร่วมอบรมและประชุมเครือข่ายด้านท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร จัดการท่องเที่ยวดังกล่าวเมื่อวันที่ 15-16 พฤษภาคม 2557 ณ ห้องประชุมสำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจัดโดยสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา นั้น พบว่าในการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินการแบบบูรณา การร่วมกันทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และผู้ประกอบการ มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงเป้าหมายการดำเนินการร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยว จังหวัด อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว อบรมแนวทางในการจัดกิจกรรมการ ท่องเที่ยว ตลอดจนวิธีเขียนแผนการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและให้ ผู้เข้าร่วมได้ทำกิจกรรมระดมความคิดร่วมกัน

ซึ่งในกระบวนการนี้สถาบันอาชีวศึกษาควรที่จะเข้ามาเรียนรู้ร่วม กับภาคีการท่องเที่ยวและนำเสนอข้อคิดเห็นร่วมกันว่าในการดำเนินแผนงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรม ท่องเที่ยวของจังหวัดนั้น สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินงานอะไรที่ตอบสนองต่อการพัฒนา อุตสาหกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายได้บ้าง และมีนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินการอย่างไร แต่ ในการจัดกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมาได้ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสถาบันอาชีวศึกษา ดังนี้

“...อาชีวะต้องเสนอมา ว่าตอนนี้คุณสอนอะไรบ้าง สอนเรื่อง ของการท่องเที่ยว สอนสาขาอะไรบ้าง บอกมาจะได้จัดให้ตรงประเด็น อาชีวะจะช่วยอะไรจังหวัดได้นะครับ ช่วยการท่องเที่ยวของจังหวัดได้ อย่างไร”

(อักษร แสนใหม่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในการเข้าร่วมอบรมและประชุมเครือข่าย ด้านท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ที่จัดโดยสำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดนครราชสีมา นั้นสถานศึกษาที่เข้าร่วมประชุมเครือข่ายในครั้งนี้นั้น นอกจากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ซึ่งดำเนินบทบาททั้งผู้เข้าร่วมฟังนโยบาย และเป็นวิทยากรพิเศษที่ เข้าบรรยายให้กับเครือข่าย ก็ไม่ปรากฏตัวแทนจากสถาบันการศึกษาอื่นๆ ในจังหวัดนครราชสีมาเลย ไม่ว่าจะระดับใดก็ตาม

ซึ่งจากการให้ข้อมูลดังกล่าวก็สอดคล้องกับการสนทนากลุ่มที่มีการ กล่าวถึงการร่วมคิดตัดสินใจเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัด นครราชสีมา ในช่วง 3-4 ปีที่ผ่านมาสถาบันอาชีวศึกษาเคยมีโอกาสเข้าไปร่วมในการคิดตัดสินใจ ร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวในระดับการวางแผนนโยบายและแผนการดำเนินงาน แต่ในปัจจุบันได้มีการ เปลี่ยนแปลงไป โดยภาคีเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินงานน่าจะเกิดขึ้นการการ เปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารงาน หรือการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ซึ่งในการเข้าร่วมประชุมกลุ่ม เฉพาะที่มีการกล่าวถึงไว้ดังนี้

“...งานมันนิ่งไปเลยนะคะ ตั้งแต่เปลี่ยนมา 3-4 ปีนี้นิ่งมากเลย เพราะเราเคยเข้ามาช่วยประชุมเพื่อพัฒนาว่าเราจะพัฒนาคอนเซ็ปของ กลุ่มจังหวัดโคราช สุรินทร์ บุรีรัมย์ ชัยภูมิ อีสานใต้ เป็นกลุ่มที่จะ ให้ความเข้มแข็งทางการท่องเที่ยวเกิดขึ้น เป็นกลุ่มนครชัยบุรีรินทร์ ก็ยัง นิ่งจนบัดนี้ เพราะขาดการขับเคลื่อนจากกระทรวงที่ยังไม่ชัดเจนและไม่ขับเคลื่อน จังหวัดเองก็อาจจะยังไม่เข้มแข็งเรื่องท่องเที่ยว...”
(จากรูวรรณ กะวิเศษ, วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว นครราชสีมา, เมษายน 2557)

4.2.1.2 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สถาบันอาชีวศึกษาเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการดำเนินการความร่วมมือระดับทวิภาคีคือระหว่างระดับองค์กรต่อองค์กร มากกว่า และลักษณะการดำเนินงานความร่วมมือเป็นไปในรูปแบบเชิงรับมากกว่าเชิงรุก คือการ ประสานงานหลักเน้นเรื่องการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ หรือเน้นการให้ การสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในส่วนของนักศึกษาหรือคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการ ดำเนินงานเมื่อได้รับการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มากกว่าการปรับตัวเองให้ เรียนรู้ที่จะวางบทบาทเชิงรุกในการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือจัดกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจาก หลายภาคส่วน ทั้งนี้ภาคีการท่องเที่ยวจึงมองว่าสถาบันอาชีวศึกษามีความสำคัญในการเป็นแหล่ง ผลิตสนับสนุนกำลังคนในระดับปฏิบัติงาน ดังแสดงได้จากข้อคิดเห็นที่ตัวแทนจากโรงแรมดิแอร์ พอร์ตและองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาได้กล่าวไว้ดังนี้

“...เป็นการดึงเด็กเข้ามาให้ใช้ความรู้ความสามารถช่วยเหลือ
ช่วยเหลือลูกค้า ซึ่งราคาก็แตกต่างกัน ในกรณีที่จ้าง casual เข้ามาก็จะ
เป็นอีกอย่าง แต่การดึงเด็กเข้ามาก็จะได้เรียนรู้การให้บริการ การ
ทำงานร่วมกัน และได้เรียนรู้วิธีการเข้าหาผู้ใหญ่...”
(เพ็ญรัก รักธรรมบุญ, ตัวแทนจากโรงแรมดิแอร์พอร์ต, เมษายน
2557)

สถาบันอาชีวศึกษามีความคิดเห็นต่อตนเองว่าเป็นสถานศึกษาที่
มุ่งเน้นการผลิตแรงงานที่มีทักษะป้อนเข้าสู่ตลาดและมีความชำนาญเฉพาะทางที่นักศึกษาเรียนมา
เท่านั้น การดำเนินงานและการเข้าร่วมมือกับภาคีในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สถาบันอาชีวศึกษาจึง
ทำหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการสนับสนุนบุคลากรตามความชำนาญและบทบาท
หน้าที่หลักมากกว่าที่จะมองบทบาทของตนเองในแง่ของการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือกิจกรรม ดังตอน
หนึ่งของการสนทนาในการสนทนากลุ่ม ดังนี้

“...ส่วนใหญ่ที่ขอมา คืออยากได้เด็กไปช่วยให้บริการมากกว่า
เหมือนอาชีวศึกษาผลิตเด็กออกมาเพื่อการให้บริการ...”

“...เด็กในระดับ ปวช. ปวส. ระดับของแรงงานอะไรอย่างเนี่ย
พร้อมที่จะออกทำงานได้ค่ะ ถึงเวลามีงาน มีงานที่จะต้อง contact กับ
โรงแรมเราก็ยินดี เพราะว่าเด็กก็ได้ด้วย เราก็เลยเน้นไปทางบริการ แต่
ว่าสามฝ่ายสัฟายไม่ค่อย จะไม่ได้เปิดงานขนาดใหญ่”
(อรสา สิทธิพล, วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา, เมษายน 2557)

ซึ่งจากความคิดเห็นของตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาดังกล่าวก็ทำให้
หนึ่งในภาคีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในเรื่องของความสามารถว่าโดย
ตัวของสถาบันอาชีวศึกษาน่าจะมีความถนัดในเรื่องการให้บริการมากกว่างานด้านอื่นๆ ซึ่งความ
คิดเห็นนี้ยังสะท้อนให้เห็นทัศนคติของภาคส่วนอื่นๆ ในภาคีที่มองภาพพจน์ของสถาบันอาชีวศึกษาว่า
งานที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการได้มีจำกัด จึงเป็นเหตุให้สถาบันอาชีวศึกษาขาดโอกาสในการเข้า
ร่วมคิดและวางแผนงานในระดับนโยบายร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ดังข้อความในตอนหนึ่งของการ
สนทนากลุ่ม ดังนี้

“ดูแล้วเหมือนอาชีวะจะกลายเป็นเหมือน อะไรด้านบริการ ดู
แล้วเหมือนเป็นบริการ”

“ความคาดหวังที่ออกมาจะให้ไปร่วมประชุมให้ความรู้เลยไม่
ค่อยมีมันเลยไม่ค่อยมี...”

(สุหฤทธิ ชาญวณังกูร, ผอ.ททท. สำนักงานนครราชสีมา, เมษายน 2557)

ในส่วนนี้สถาบันอาชีวศึกษาจึงควรปรับกระบวนการทัศนในการมองตนเองใหม่ นั่นคือ เรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูอาจารย์สร้างทัศนคติใหม่ในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ใหม่ โดยควรปรับทัศนคติเพื่อสร้างค่านิยมใหม่ที่ถูกต้องว่าสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแหล่งผลิตผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในสายอาชีพ ได้รับการฝึกฝนจากการปฏิบัติงานจริงในระดับที่สามารถปฏิบัติงานที่ใช้ทักษะเฉพาะทางได้ทันที และบัณฑิตที่สถาบันอาชีวศึกษานี้เป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งจะเข้าสู่การทำงานจริงตามความต้องการของผู้ประกอบการหรือหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะค่านิยมผิดๆ ที่ส่งต่อกันมาทำให้คุณค่าของบัณฑิตและการเรียนสายอาชีพด้อยลง ดังนั้น แทนที่สถาบันอาชีวศึกษาจะยอมรับการตีตราจากสังคม จึงควรปรับเปลี่ยนและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมาโดยสร้างค่านิยมใหม่ ซึ่งอาจวางแผนร่วมกับสถานประกอบการในการประชาสัมพันธ์ และใช้บทบาทการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นตัวส่งเสริมภาพพจน์ได้อีกทางหนึ่ง

4.2.1.3 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีบทบาทด้านนี้ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.57 รองลงมาได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.72 มีบทบาทในระดับมาก และสถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.34 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.60 มีบทบาทในระดับมากตามลำดับ

สถาบันอาชีวศึกษาจะเข้ามามีบทบาทในการร่วมรับประโยชน์มากกว่าในมิติด้านอื่นๆ เนื่องจากในขอบข่ายที่สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการและให้การสนับสนุนได้เป็นเรื่องของการสนับสนุนบุคลากร เพราะตัวสถาบันอาชีวศึกษาเองที่เน้นในด้านการผลิตบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญเพื่อป้อนให้กับผู้ประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากการที่ถึงแม้สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนใดๆ ก็ตาม แต่ตัวสถาบันอาชีวศึกษายังคงมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับชื่อเสียงจากการสนับสนุนบุคลากรรวมทั้งยังได้รับผลประโยชน์ในส่วนของการเพิ่มเครือข่ายจากองค์กรหน่วยงาน หรือสถานประกอบการที่เข้าร่วมด้วย แต่ในลักษณะของการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น การที่สถาบันอาชีวศึกษาไม่ปรับตัวในการดำเนินงานเชิงรุกและรอรับผลประโยชน์ร่วมแต่เพียงอย่างเดียวจะส่งผลให้ถูกลดความสำคัญลง และหลุดออกจากภาคีการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาเองก็ต้องปรับตัวในการเรียนรู้เรื่องการรับและกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมร่วมกับภาคีการ

ท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเหนียวแน่นในการดำเนินงานร่วมกันในระยะยาว ตลอดจนเพื่อให้บรรลุ ประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายเมื่อมีการร่วมมือกันอย่างแท้จริง

4.2.1.4 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัด นครราชสีมามีส่วนร่วมในด้านในระดับมากมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.63 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.59 รองลงมาได้แก่ สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.25 ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน เท่ากับ 0.84 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลางและสถาบันอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.23 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 มีบทบาทอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมานั้นสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้ ไม่มากนัก เนื่องจากการดำเนินงานจัดกิจกรรมหรือการร่วมกันวางแผนพัฒนาส่วนใหญ่สถาบัน อาชีวศึกษาทำหน้าที่ในเชิงรับ จึงเข้าร่วมการประเมินผลในระดับผู้ประเมิน หรือร่วมรับฟังสรุปผลการ ประเมินเท่านั้น การแบ่งงานที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงการมอบหมายให้กระจายแบบสอบถามให้แก่ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ดังตอนหนึ่งว่า

“...อย่างสถาบันอาชีวศึกษาส่วนมากจะเป็นการฝึกงาน พวก งานกิจกรรมส่วนมากเป็นการให้มาช่วยในการประเมิน และช่วยแจก แบบสอบถามในการประเมินความพึงพอใจ แล้วแต่กิจกรรม เช่น บางครั้งก็ให้มาช่วยดูแลเสิร์ฟอาหาร เอามานำเที่ยวเช่นทัวร์มัคคุเทศก์ น้อยให้เป็นไกด์นำเที่ยวในท้องถิ่น...”
(ชนะชัย ขอบบัว, รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

แสดงให้เห็นว่าบทบาทในการเข้าร่วมการติดตามและประเมินผลที่ จะเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกับภาคีนั้นสถาบันอาชีวศึกษาต้องรับการเรียนรู้ที่จะเข้ามามี ส่วนร่วม โดยในควรเข้ามาทำหน้าที่ในการวางกรอบการพิจารณาในการติดตามและประเมินบนขอบ เขตที่จะต้องได้รับการพิจารณา โดยให้มีความครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม การ เรียนรู้ที่จะส่งเสริมการผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เรียนรู้ที่จะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมในการ ติดตามและประเมินผล ส่งผลให้การตรวจติดตามและประเมินผลมีความเป็นระบบและมีความทั่วถึง ต่อเนื่องและมีการพิจารณาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนา

บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว กล่าวโดยสรุป คือ

(1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบัน

อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นเตรียมการในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและทิศทางในการปรับตัวเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในภาคีเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันและเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้ในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรมและแผนพัฒนาต่างๆ ทำบนฐานความเข้าใจเดียวกัน มีการแสดงความคิดเห็นและจัดแบ่งภาระกิจอย่างทั่วถึงตามความสามารถของแต่ละหน่วยงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของงานทำให้ยินดีปฏิบัติตาม อาทิ การพัฒนาการให้บริการโฮมสเตย์ที่มีคุณภาพในจังหวัดนครราชสีมา ก็อาจเป็นการวางแผนร่วมกันเพื่อตอบสนองแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดโดยสถาบันอาชีวศึกษาอาจเป็นผู้ริเริ่มโครงการโดยคิดวางแผนจัดการอบรมและร่างหลักสูตรตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยมีสถานประกอบการโรงแรมเข้าร่วมสนับสนุนอุปกรณ์และบุคลากรผู้ร่วมให้การอบรม ซึ่งอาจจัดการอบรมโดยใช้งบประมาณและสถานที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นต้น ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของคุณภาพแนวคิดและแนวทางดำเนินการพัฒนา อันจะส่งผลต่อการให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดจากภาคีต่างๆ

(2) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพที่จะดำเนินการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานประกอบการเพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น โดยร่วมกันและกำหนดกรอบแนวคิด เป้าประสงค์ วิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันระดมสมองเพื่อคิดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทุกฝ่ายควรเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้น รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกต่างๆ

(3) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผลประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรเกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนามีความเสมอภาคระหว่างรุ่น ทั้งในคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไป ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดีไม่น้อยกว่าสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงการใช้

ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Muller ในมิติของการปกป้องทรัพยากร ซึ่งนอกจากการเรียนรู้ที่จะรับผลประโยชน์แล้ว สถาบันอาชีวศึกษาจะต้องเรียนรู้ที่จะให้ความรู้แก่ภาคการท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่พึงรับร่วมกันอย่างทั่วถึง ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและความห่วงใยที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

(4) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาควรเข้าร่วมการติดตามและประเมินผลที่จะเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคี โดยในการติดตามและประเมินผลนั้นสถาบันอาชีวศึกษาควรทำหน้าที่ในการวางกรอบการพิจารณาบนความสามารถในการรองรับของพื้นที่จะต้องได้รับการพิจารณา โดยให้มีความครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม จะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม อาทิ การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ เมื่อการวางแผนการจัดการกิจกรรมและดำเนินการจัดการกิจกรรมแล้วก็ควรวางกรอบการติดตามและประเมินผลและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในระหว่างจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวและหลังการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นๆ โดยสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะเข้ามาดำเนินงานตรงส่วนนี้ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนได้ โดยอาจจัดให้ความรู้แก่นักศึกษาในการเข้าร่วมดำเนินการแทนที่จะใช้อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น เป็นต้น การเรียนรู้ที่จะปรับบทบาทและส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ ส่งผลให้สามารถลดปริมาณงานในระดับผู้ปฏิบัติงานลงได้ เกิดกระจายงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบและเสริมสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาในฐานะเยาวชนท้องถิ่นและผู้ถูกตรวจติดตาม ตลอดจนทำให้การตรวจติดตามและประเมินผลมีความเป็นระบบและมีความทั่วถึงในพื้นที่มากขึ้น แผนและการทำงานอื่นใดในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวก็ควรได้รับการประเมินผลอย่างต่อเนื่องและมีการพิจารณาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมเช่นกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4.2.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทุกฝ่ายต่างมีความเห็นร่วมกันว่าสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ แต่ควรจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในการประสานงานโดยเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจการบริหารงานในระดับนโยบายและสามารถมอบหมายความรับผิดชอบงานให้กับทุกภาคส่วนในภาคการท่องเที่ยวทำหน้าที่ในการกำหนดให้สถาบัน

อาชีวศึกษาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวหรือประสานขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้ตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและดำเนินงานร่วมกันอย่างเต็มที่ตลอดจนมีการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สำหรับผู้มีบทบาทหลักในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้น ในส่วนของกิจกรรมการเรียนรู้ภาคีมุ่งเน้นลักษณะกิจกรรมที่เป็นการเรียนรู้จากการศึกษาดูงาน และการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยภาคีการท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าการเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่จริงที่เป็นพื้นที่ต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวและมีศักยภาพที่โดดเด่นในด้านต่างๆ แล้วจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพราะสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นั้นมาพัฒนาต่อยอดหรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่นของตนเองได้ โดยอาจนำองค์ความรู้ดังกล่าวมาร่วมกันวางแผนในการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกัน พิจารณาขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบในการพัฒนาร่วมกันแบบบูรณาการ

สำหรับการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม นั้น ภาคีการท่องเที่ยวต่างมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นภาพใหญ่และการดำเนินงานนั้นเป็นการร่วมมือกันระดับองค์กรหากต้องการให้ประสบผลสำเร็จและมีงบประมาณรองรับ จุดเริ่มต้นในการดำเนินงานร่วมกันนั้นจึงควรเริ่มจากการมีนโยบายร่วมกันและการประสานงานที่ดีระหว่างองค์กร เนื่องจากโดยบทบาทหน้าที่หลักของสถาบันอาชีวศึกษาคือการผลิตกำลังคน นโยบายการดำเนินงานตลอดจนเป้าประสงค์จึงมุ่งเน้นเรื่องการให้การศึกษาสายอาชีพเป็นหลัก แนวทางที่จะไปเชื่อมประสานกับภาคีการท่องเที่ยวจึงเกิดอยู่ในขอบเขตจำกัด โอกาสที่สถาบันอาชีวศึกษาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นจึงเป็นเพียงการให้การสนับสนุนเป็นหลัก ดังตอนหนึ่งในการสนทนากลุ่มว่า

“...บทบาทของอาชีวศึกษาผลิตกำลังคน ท่องเที่ยวก็พัฒนาการท่องเที่ยว ต้องมีตรงกลางที่จะเชื่อมประสานไม่มีงบประมาณ สิ่งที่ทำได้คือสามารถสนับสนุนได้...”
(สุทธฤทธิ ชาญวณิงกูร, ผอ.ททท. สำนักงานนครราชสีมา, เมษายน 2557)

สำหรับความคิดเห็นเกี่ยวกับการประสานงานเพื่อการทำงานร่วมกันนั้น ภาคีการท่องเที่ยวมองว่าต้องมีผู้เชื่อมประสานและทำหน้าที่ในการมอบหมายอำนาจและภาระกิจให้กับสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ตลอดจนมีงบประมาณรองรับ ซึ่งภาคีเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทและมีความสามารถในการกระจายและมอบหมายงานในระดับจังหวัดนั้นคือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด ดังตอนหนึ่งในการสนทนากลุ่มดังนี้

“...คงต้องมีคนกลางอย่างกระทรวง และผู้บริหารจังหวัดที่จะประสานให้แต่ละฝ่ายมาร่วมงานกัน จังหวัดและผู้ว่าน่าจะ

แรงผลักดันที่ดี หากผู้บริหารเห็นชอบร่วมกันก็จะทำให้เข้ามาร่วมได้
อย่างเต็มที่ อาชีวศึกษาเป็นผู้ผลิตและให้ความสนับสนุนเป็นหลัก...”

“...เจ้าภาพง่าย ๆ เลยก็คือ ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด อาจไม่
ต้องไปถึงผู้ว่าราชการจังหวัดก็ได้ ให้เกิดการร่วมมือที่ละนิดทีละระดับ
เพื่อให้เกิดความยิ่งใหญ่ขึ้น...”

(สุทธฤทธิ ชาญวนังกูร, ผอ.ททท. สำนักงานนครราชสีมา, เมษายน
2557)

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมประสาน
เพื่อการทำงานร่วมกันและมีความคิดเห็นว่าหน่วยงานที่ควรทำหน้าที่นั้นคือ จังหวัด องค์การบริหาร
ส่วนจังหวัด หรือสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา นั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิง
ลึกเพิ่มเติมจากรองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมาพบว่าในส่วนขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดเห็นว่าการให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของ
จังหวัดนั้นมีความเป็นไปได้และสามารถดำเนินการได้ภายใต้อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วน
จังหวัดถึงแม้ว่าจะไม่ใช่หน้าที่โดยตรงก็ตาม โดยมีความเห็นว่าหากสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วน
ร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยววันนั้น ควรมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับการวางแผนงานการท่องเที่ยว
จังหวัด

“...ก็สามารถดึงเข้ามาได้ เพราะภารกิจหนึ่งของ อบจ. ก็คือมี
หน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษาอยู่แล้ว และภารกิจของ อบจ. ก็
ครอบคลุมทุกระดับการศึกษาอยู่แล้ว หากสถาบันเห็นว่ามีโครงการ
อะไรดีๆ ก็ให้นำเสนอเข้ามาใน อบจ. ทาง อบจ. ก็จะจัดตั้งงบประมาณ
และเขียนลงไปในแผน เพราะทางเราทำงานกันโดยเขียนแผนงานไว้
ล่วงหน้าแล้ว ก็สามารถให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามาร่วมได้ ถ้าหากมี
ความต้องการหรือมีโครงการอะไรดีๆ ที่น่าสนใจทางอาจารย์ก็สามารถ
เข้ามาพูดคุยกัน มาขอการสนับสนุนได้ ในอนาคตเองก็สามารถดึง
สถาบันเข้ามาร่วมในการประชุมวางแผนงานได้...”

“...มาร่วมวางแผนงานด้านการท่องเที่ยวนี้ได้ คือจังหวัดบาง
จังหวัดที่เค้ามีงานอย่างเชียงใหม่ อบจ.เค้ามีบทบาททุกจังหวัด เพราะ
เรามีภารกิจมีหน้าที่ตั้งงบประมาณแล้วก็ลงไปปฏิบัติได้เลย เพราะว่า
ไม่ต้องไปอาศัยส่วนกลาง กว่าจะได้เงินกว่าจะอะไรมันก็ช้า ทีนี้ อบจ.
มันมีงบประมาณของตัวเอง สามารถอนุมัติในนามของนายกก็ง่ายขึ้น
เร็วขึ้น สะดวกขึ้น ถ้าสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามาร่วมด้วยก็จะใช้
งบประมาณอย่างคล่องตัว แล้วก็ใช้งบประมาณอย่างมีคุณค่ามากขึ้น”

(ชนะชัย ชอบบัว, รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา,
เมษายน 2557)

สำหรับปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้นคือ การมีนโยบายจากกระทรวงหรือมีหน่วยงานที่เป็นหัวเรือใหญ่เข้ามามีบทบาทในการเชิญภาคีแต่ละภาคส่วนเข้ามาร่วมงานกัน เนื่องจากขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสถาบันอาชีวศึกษา ตลอดจนถึงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเป็นไปเพื่อการจัดการศึกษาเป็นหลัก จะมีเพียงบางโครงการเท่านั้นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายเช่น การฝึกอาชีพชุมชนในโครงการ 108 อาชีพ โครงการ fix it center เป็นต้น

“...น่าจะเปิดหัวจากเทศบาล หรือ ททท. มากกว่าที่เปิดงานมา แล้วทางสถานประกอบการค่อยเข้าไปচারจ น่าจะมาจากหน่วยงานข้างบนก่อนมากกว่า...”
(เฟื่องรัก รักธรรมบุญ, ตัวแทนจากโรงแรมดิแอร์พอร์ต, เมษายน 2557)

“...งานของกระทรวงเปลี่ยนแปลงไป 3-4 ปี ที่ผ่านมา ดูนิ่งๆ ไป อย่างที่ผ่านมาก็วางแผนการพัฒนากลุ่มจังหวัดโคราช สุรินทร์ บุรีรัมย์ อีสานใต้ ขาดการขับเคลื่อนจากกระทรวงที่ชัดเจน และต่อเนื่อง จังหวัดเองก็ไม่เข้มแข็ง เพราะเมื่อก่อนโคราก็เคยมีการประชุมและวางแผนที่ชัดเจนเคยได้เข้าประชุมวางแผนร่วมกัน...”
(จารุวรรณ กะวิเศษ, วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว นครราชสีมา, เมษายน 2557)

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อโอกาสของสถาบันอาชีวศึกษาในการเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคีเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกด้วย อาทิ การประชาสัมพันธ์สถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่าในหลายภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต่างมีการกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจและการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอาชีวศึกษา ดังส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ว่า

“...อาชีวะนี้เค้าไม่ได้เปิดตัวว่าเค้าทำหน้าที่หรือสอนในสาขาการท่องเที่ยวครับ ผู้คนก็ไม่รู้ว่าอาชีวะต้องการมีบทบาทตรงนี้...”

“...อาชีวะต้องเสนอมา ว่าตอนนี้คุณสอนอะไรบ้าง สอนเรื่องของการท่องเที่ยว สอนสาขาอะไรบ้าง บอกมาจะได้จัดให้ตรงประเด็น

อาชีพจะช่วยเหลืออะไรจังหวัดได้ครับ ช่วยการท่องเที่ยวของจังหวัดได้
ยังไง”

(อักษร แสนใหม่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
จังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

นอกจากปัจจัยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์บทบาทของสถาบัน
อาชีวศึกษาแล้ว ก็ยังมีปัจจัยในเรื่องของความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานแต่ละหน่วยงานอีกด้วย
หากผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือการดำเนินงานแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานร่วมกันเพื่อการ
พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันเกิดเป็นรูปธรรมได้ยาก

“...ถ้าผู้บริหารเห็นชอบร่วมกันขยายงานต่อ ตรงนั้นคือเป็น
ส่วนสำคัญ แต่ว่าเราไม่ได้มีส่วนที่เข้ามากำหนดงาน บทบาทสำคัญก็
น่าจะเป็นเรื่องของกระทรวงอยู่ดีที่จะดูแลตรงนี้ เราเป็นผู้ผลิต
นักศึกษาและให้การสนับสนุนเป็นหลักนะคะ แต่ว่าภาคความรู้เราก็มี
นะคะ เช่นเราก็มีครูทางด้านที่ด้านการตลาดนะคะ ถ้าเราจะคิดว่าเรา
จะผลิตสินค้าทางการท่องเที่ยวก็อาจารย์พวกนี้เค้าก็จะสามารถช่วยได้
เพียงแต่ว่าต้นเรื่องมันมาไม่ถึงเรานั่นเอง”

(จารุวรรณ กะวิเศษ, วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว
นครราชสีมา, เมษายน 2557)

“...ในเรื่องของนโยบายผู้บริหารเค้าว่ายังไงบ้าง ถ้าผู้บริหาร
เค้าเปิดเต็มที่ก็คือจบละยัง ต้องเข้าใจระบบ ระบบของราชการ ถ้า
ผู้บริหารเค้าสนับสนุนมันก็คือจบทุกอย่าง ถ้าผู้บริหารบอกเอ้ยเรื่องไม่
เกี่ยวข้อง ไม่ใช่นโยบายของอาชีวศึกษามันเป็นส่วนเพิ่มเติม มันก็คือ
จบ แต่ถ้าเอาทุกอย่างผมสนับสนุนหมด ผมสนับสนุน ผมมองในเชิง
ของผู้บริหาร ผมชอบผมก็ทำเต็มที่ แต่ถ้าผมไม่ชอบผมก็ชะลอไว้ก่อน
เปรียบเทียบ เปรียบเทียบให้ฟัง”

(อักษร แสนใหม่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
จังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

ในส่วนของความต่อเนื่องในการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม
ท่องเที่ยวเองก็เป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากการพัฒนาเรื่องใดๆก็ตาม หากต้องการ
ให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิผลสูงสุดจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการถ่ายทอด
เจตนารมณ์ให้กับผู้ที่เข้ามาทำงานสานต่อในรุ่นถัดไป สำหรับสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการการอาชีวศึกษามีสถานะเป็นหน่วยงานราชการ ซึ่งมีการขอยกย้ายปรับเปลี่ยนและมีการ
เกษียณราชการตามระบบ ทำให้ภาคีมีความกังวลในส่วนของความต่อเนื่องในเรื่องของการ

ดำเนินงาน เพราะหากมีปรับเปลี่ยนผู้บริหารก็อาจส่งผลกระทบต่อนโยบายและความร่วมมือให้มีความแตกต่างออกไป นอกจากนี้ยังอาจจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอาจารย์ผู้รับผิดชอบอีกด้วย ดังข้อความตอนหนึ่งในดังนี้

“...เราไม่รู้ว่าเวลาเราเชิญไป ใช้อาจารย์ที่มาจับเรื่องนี้โดยตรง รีเปล่า ถ้าใช้อาจารย์ที่จับเรื่องนี้โดยตรงก็ไม่มีปัญหาแต่อาจารย์ก็เปลี่ยนไปเรื่อย การให้ความสนใจ การให้ความสนใจเรื่องของการท่องเที่ยว อย่าลืมว่าการท่องเที่ยวเนี่ยมันต้องทำตลอด ต้องตลอด ต้องตลอดไปเลยละ ต้องต่อเนื่อง ไม่ใช่ทำปีปีคุณจะได้ผล...”

(อักษร แสนใหม่, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา
จังหวัดนครราชสีมา, เมษายน 2557)

กล่าวโดยสรุป การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาควรเรียนรู้และปรับบทบาทของสถาบันมาดำเนินการอย่างจริงจัง แต่การจะทำให้เกิดเป็นรูปธรรมและมีความสอดคล้องกับอำนาจหน้าที่ของแต่ละภาคีนั้น จำเป็นจะต้องมีการวางนโยบายในระดับจังหวัดและมอบหมายหน้าที่อย่างเป็นระบบก่อน การดำเนินงานจึงประสบความสำเร็จ สำหรับสถาบันอาชีวศึกษานั้น ถึงแม้จะมีศักยภาพแต่ยังขาดการประชาสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ในการดำเนินการต่างๆ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงขาดความต่อเนื่องเชื่อมโยงเพราะขาดการสื่อสารข้อมูลจากสถาบันอาชีวศึกษาไป ตัวสถาบันอาชีวศึกษาจึงต้องเรียนรู้ที่จะพัฒนาการสื่อสารประชาสัมพันธ์ตนเองกับภาคีการท่องเที่ยว ทั้งในด้านการจัดการศึกษา การให้บริการชุมชนและความชำนาญเฉพาะด้าน

ดังปรากฏในการสนทนากลุ่มว่า การดำเนินการเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมาที่ผ่านมา เคยมีโอกาสเข้าร่วมเพื่อวางแผนและรับมอบหมายงาน แต่ก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในภายหลัง เหตุดังกล่าวนอกจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารและนโยบายแล้วยังเกิดจากการวางบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาเอง ดังที่ภาคีการท่องเที่ยวมองว่าสถาบันอาชีวศึกษาก็ขาดการประชาสัมพันธ์หรือการเข้าร่วมขาดความต่อเนื่อง ซึ่งการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นเป็นงานที่ต้องทำอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น หากขาดบทบาทเชิงรุกที่จะเข้ามามีส่วนร่วมแล้วสถาบันอาชีวศึกษาก็จะถูกลดความสำคัญ การมอบหมายงานหรือการเข้าร่วมวางแผนดำเนินงานก็จะถูกลดบทบาทลงจนหายไปจากภาคีการพัฒนาในที่สุด

ดังนั้น บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเกิดเป็นรูปธรรมและส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นั้น นอกจากการเรียนรู้ร่วมกันแล้วยังต้องมีปัจจัยส่งเสริมเพื่อสนับสนุนบทบาทหน้าที่และการดำเนินงานของภาคีการท่องเที่ยวอีกด้วย เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นภาพใหญ่ของการพัฒนาการท่องเที่ยว การดำเนินงานจึงเป็นระดับนโยบายเพื่อให้เกิดความสอดคล้องเชื่อมโยงในทุกภาคส่วนอันจะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงเป็นวาระสำคัญที่ภาครัฐควรพิจารณาเพิ่มบทบาท

หน้าที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้กับสถาบันอาชีวศึกษา ในขณะที่สถาบันอาชีวศึกษาเองก็ควรเรียนรู้ที่จะปรับสภาพตนให้มีบทบาทในเชิงรุกและเข้ามามีส่วนร่วมอย่างจริงจังโดยเฉพาะการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยเน้นการเข้าร่วมอย่างเต็มใจและรับรู้ทุกขั้นตอนในการพัฒนาหรือการปรับเปลี่ยนกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพราะนอกจากเพื่อให้เกิดความสำเร็จในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบบูรณาการแล้วยังเป็นการกระจายงานตามศักยภาพให้กับสถาบันอาชีวศึกษาอีกด้วย อันจะส่งผลดีทั้งต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและส่งผลดีต่อภาพพจน์ของสถาบันอาชีวศึกษา นั่นคือ ส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและนโยบายส่งเสริมการศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษาที่จะสัมฤทธิ์ผลจากภาพพจน์เชิงบวกอีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว (2) เพื่อนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เก็บข้อมูลโดยแบบสอบถามกับภาคีการท่องเที่ยว วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าสถิติภาคบรรยาย การศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่ม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วจึงสร้างเป็นข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบการบรรยาย ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปและนำเสนอได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว” ปรากฏผลสรุปเป็น 2 ตอน ดังนี้

5.1.1 บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว

สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แบ่งได้เป็นสองลักษณะคือ บทบาทหลักและบทบาทรอง ซึ่งแต่ละสถาบันก็จะมีลักษณะการมุ่งเน้นในการดำเนินงานที่แตกต่างกันตามความชำนาญและเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าบทบาทที่คาดหวังของสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยภาพรวมนั้นสูงกว่าบทบาทการมีส่วนร่วมที่เป็นจริงตามการรับรู้บทบาทที่ถูกคาดหวังมากที่สุดคือ บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมและบทบาทที่ถูกคาดหวังน้อยที่สุดคือ บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้ และบทบาทด้านการให้คำแนะนำ

5.1.1.1 บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่าสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทของอยู่ในระดับกลาง และมีช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังกับบทบาทจริงตามการรับรู้ สะท้อนให้เห็นว่าในบทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ ของสถาบันอาชีวศึกษายังไม่ปรากฏผลเชิงประจักษ์ อาจเนื่องมาจากในด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นเป็นลักษณะของการให้บริการ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม การวัดผลสำเร็จของการพัฒนาองค์ความรู้

ใช้การวัดจากความพึงพอใจของผู้มาเยือน(นักท่องเที่ยว) ในขณะที่ภาคีการท่องเที่ยวต่างมีความคาดหวังต่อการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษาอยู่ในระดับสูง ในขณะที่สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินบทบาทด้านนี้ส่วนใหญ่เป็นการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพหรือการให้บริการแก่ชุมชนตามงบประมาณที่พึงจัดสรรได้ หรือตามการขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆเท่านั้น อาทิ โครงการ 108 อาชีพ โครงการต้นกล้าอาชีพ เป็นต้น

5.1.1.2 บทบาทดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

จากการศึกษาพบว่ามีความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมนั้นอยู่ในระดับมาก ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ซึ่งตามพันธกิจแล้วสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทและมีสมรรถนะในการพัฒนาวิชาชีพที่ดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อชุมชนและสังคม สำหรับบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมที่ผ่านมาของสถาบันอาชีวศึกษาที่เห็นเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับกันดีคือ โครงการ fix it center ซึ่งเป็นโครงการให้บริการแก่สังคม โดยให้บริการตรวจสภาพรถยนต์ก่อนการเดินทางในช่วงเทศกาลที่ประชาชนมีการเดินทางท่องเที่ยวตามต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก หรือโครงการ 108 อาชีพ ที่ให้การอบรมวิชาชีพแก่ชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดอาชีพ สร้างรายได้ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอีกด้วย โครงการเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมาสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการเองโดยได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการจัดทำโครงการ และแต่ละสถาบันก็ดำเนินโครงการด้วยตนเองตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินการและการประสานกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนทำการประชาสัมพันธ์ด้วยสถาบันเองอีกด้วย หากพิจารณาแล้วก็จะเห็นว่าโครงการเหล่านี้แสดงถึงศักยภาพของสถาบันอาชีวศึกษา เพียงแต่การดำเนินการเหล่านี้สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้ขอความร่วมมือหรือขอการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ

5.1.1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทที่คาดหวังต่อสถาบันอาชีวศึกษาในด้านการให้คำแนะนำเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่าอยู่ในระดับมาก ในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น สถาบันอาชีวศึกษาควรปรับบทบาทในด้านการให้คำแนะนำให้เป็นเชิงรุกมากขึ้น โดยใช้องค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยว การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การเข้ามามีส่วนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้คำแนะนำแก่ชุมชนในการพัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ อาทิ การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีสภาพภูมิทัศน์ที่สวยงาม มีสิ่งอำนวยความสะดวกตามความเหมาะสม การพัฒนาการให้บริการที่พักรวมที่มีคุณภาพ

มาตรฐานโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตของท้องถิ่น หรือการให้คำแนะนำในเรื่องการจัดบริการขนส่งมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น

บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั้น สถาบันอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญโดยมุ่งเน้นการให้คำแนะนำเพื่อการประกอบและพัฒนาอาชีพตามทักษะความชำนาญของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นพันธกิจที่มีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเห็นผลเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมดังจะเห็นได้จากโครงการ 108 อาชีพ ที่ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากหลายชุมชน ซึ่งการช่วยเหลือให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพต่างๆ ทั้งเรื่องของการพัฒนาบริการ การเข้าถึงแหล่งเงินทุนหรือการวางแผนธุรกิจ นอกจากช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นและก่อให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวมของจังหวัดอีกด้วย

5.1.1.4 บทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว นั้น สำหรับภาพรวมของทั้งประเทศมีความคาดหวังต่อบทบาทนี้ในลำดับที่สองรองจากบทบาทการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคม และบทบาทที่ดำเนินการจริงตามการรับรู้ที่อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น ในขณะที่ความคาดหวังของภาคีอยู่ในระดับสูง แสดงให้เห็นว่าสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และภาครัฐเพื่อให้เกิดความกลมกลืนกัน เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่มีความเข้าใจในบริบทของภาครัฐและมีความใกล้ชิดผูกพันกับสถานประกอบการ มีการดำเนินงานร่วมกับหลายหน่วยงาน ตลอดจนมีความน่าเชื่อถือ ซึ่งการดำเนินงานใดๆ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแต่ละด้านล้วนส่งผลกระทบเชื่อมโยงกัน จึงส่งผลให้ภาคีท่องเที่ยวต่างมีความคาดหวังกับการบทบาทในการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษา และมีความเชื่อมั่นว่าสถาบันอาชีวศึกษาจะทำหน้าที่ในการเป็นหน่วยประสานที่ดี

5.1.1.5 บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สถาบันอาชีวศึกษากับบทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสนับสนุนทรัพยากรนั้นจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณพบว่าบทบาทที่คาดหวังในภาพรวมอยู่ระดับมากในขณะที่บทบาทจริงตามการรับรู้อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น เนื่องจากความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษามีข้อจำกัดในเรื่องของงบประมาณและอุปกรณ์ การสนับสนุนทรัพยากรที่สถาบันอาชีวศึกษามีความสามารถคือ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งในการดำเนินงานด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ผ่านมา สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในด้านนี้ในลักษณะให้การสนับสนุนกำลังคน ในขณะที่ความต้องการของภาคีนั้นนอกจากกำลังคนในเชิงปริมาณที่มาสสนับสนุนแล้วยังต้องการทรัพยากรบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญสูงเพื่อมาเป็นกำลังในการดำเนินงานอีกด้วย ดังนั้น เพื่อการปิดช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้

นั้น สถาบันอาชีวศึกษาและภาคีการท่งที่เกี่ยวข้องควรทำการวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดคุณสมบัติของทรัพยากรบุคคลที่สถาบันอาชีวศึกษาในการสนับสนุนได้และแนวทางการดำเนินงานร่วมกันเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่วางไว้เมื่อทำการประเมินผลการดำเนินงาน

5.1.1.6 บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทสถาบันอาชีวศึกษาในการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนา

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการติดตามและประเมินผลโครงการจากการศึกษาพบว่าบทบาทที่คาดหวังของภาคีอยู่ในระดับมาก แต่บทบาทจริงตามการรับรู้ของภาคีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องการติดตามและประเมินผลจัดกระทำโดยหน่วยงานที่ดำเนินการเป็นเจ้าภาพ ซึ่งรูปแบบการดำเนินงานจัดกิจกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่ที่ผ่านมา สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้เป็นเจ้าภาพในการจัดกิจกรรมเองแต่กิจกรรมที่เกิดขึ้นถูกจัดขึ้นโดยองค์กรอื่นๆ ที่มีหน้าที่หลักด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอยู่แล้ว อาทิ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนจังหวัด เป็นต้น ในการติดตามและประเมินผลแต่ละครั้งจึงมีการมอบหมายหน้าที่ดูแลการติดตามและประเมินตามระบบอยู่แล้ว หรือในบางกรณีใช้วิธีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดจ้างหน่วยงานภายนอกในการติดตามและประเมินผล สถาบันอาชีวศึกษาจึงมีบทบาททำหน้าที่ในด้านนี้ต่ำกว่าความคาดหวังของภาคี ดังนั้น เพื่อการพัฒนาบทบาทในด้านนี้สถาบันอาชีวศึกษาควรปรับบทบาทโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดกิจกรรม วางเป้าหมายการติดตามและประเมินผล โดยครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรม ให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนแผนและการดำเนินงาน สรุปประเด็นจากการติดตามและประเมินผลและจัดทำรายงานข้อสรุปเชิงวิชาการ รวมถึงการตรวจสอบความถูกต้องของผลการประเมินที่เกิดขึ้น เพื่อให้การติดตามและประเมินผลนั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุดสำหรับเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาต่อไป

การวิจัยบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่งเที่ยว พบว่าบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาทั้งตามความคาดหวังและตามการรับรู้ของภาคีมีความพร้อมและมีความต้องการจากภาคีการท่งเที่ยวที่จะให้สถาบันอาชีวศึกษาพัฒนาบทบาทและดำเนินการในเชิงรุกมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้สถาบันอาชีวศึกษาพัฒนาบทบาทจนเกิดเป็นจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ จากการศึกษาและสำรวจทัศนคติของภาคีการท่งเที่ยวโดยการประเมินจุดแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมพบว่าสถาบันอาชีวศึกษามีความเข้มแข็งในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับมาก โดยมิติด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอยู่ในระดับสูงที่สุด และมีความเข้มแข็งในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมมีความโดดเด่นน้อยที่สุด ซึ่งมิติความเข้มแข็งของสถาบันอาชีวศึกษาในแต่ละด้านนั้นมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับสภาพพื้นที่และบริบทของจังหวัด อาทิ มิติด้านการปกป้องทรัพยากรที่สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา มีความเข้มแข็งในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากกว่าสถาบันอาชีวศึกษากรุงเทพมหานคร

เนื่องจากโดยบริบทแล้วกรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศและพื้นที่ส่วนใหญ่ถูกจัดสรรเพื่อการค้าและการทางเศรษฐกิจ พื้นที่อยู่อาศัยถูกพัฒนาพื้นที่ในแนวตั้งนั่นคือ ที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นอาคารสูงที่มีห้องพักจำนวนมาก พื้นที่สีเขียวมีขอบเขตจำกัด นอกจากนี้ทรัพยากรต่างๆ ก็ถูกนำมาใช้เป็นจำนวนมากตามความต้องการทางเศรษฐกิจรวมทั้งความต้องการคุณภาพชีวิตของประชากรในเมืองหลวงดังเช่นที่พบในเมืองหลวงอื่นๆ ในขณะที่บริบทของจังหวัดนครราชสีมาที่มีความได้เปรียบทางทรัพยากร เนื่องจากมีพื้นที่ขนาดใหญ่และล้อมรอบด้วยภูเขา มีอุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ซึ่งเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ความมุ่งมั่นในการดำเนินงานพัฒนาของหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดรวมทั้งสถาบันอาชีวศึกษาจึงให้ความสำคัญในเรื่องของการปกป้องดูแลทรัพยากร ทั้งทรัพยากร แหล่งท่องเที่ยวและการจัดสรรการใช้ทรัพยากร ดังนั้น เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 5 มิติ ได้อย่างเต็มศักยภาพความเข้มแข็งของสถาบันการพัฒนาบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาด้วยการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้สามารถพัฒนาบทบาทไปจนถึงเป้าประสงค์ของการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

ในส่วนของการศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้วยการรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมพบว่าสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับภาคีมากกว่าสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดอื่นๆ ผู้วิจัยจึงได้จัดการสนทนากลุ่มเพื่อเสนอร่างบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยใช้หลักการสำคัญ 2 ประการ คือ (1) การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (2) แนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ภาพที่ 2) เมื่อนำเสนอแนวทางในการสนทนากลุ่มได้ข้อสรุปร่วมกันว่าสถาบันอาชีวศึกษาควรใช้แนวทางที่ผู้วิจัยนำเสนอในการวางบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ดังนี้

5.1.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ร่างบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ควรนำมาใช้ดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมมากขึ้นเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากในการศึกษาข้อมูลพบว่าในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนั้นเคยมีการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยว กล่าวคือ สถาบันการศึกษาทั้งในส่วนของสถาบันอาชีวศึกษาและสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมกับสถานประกอบการ องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อกำหนดเป้าหมาย วางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดร่วมกัน มีการแบ่งบทบาทการดำเนินงานร่วมกันอย่างชัดเจน ตลอดจนมอบหมายความรับผิดชอบงาน แต่ในปัจจุบันพบว่า การดำเนินงานร่วมกันเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวเกิดการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากหลายปัจจัย อาทิ การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร การเปลี่ยนแปลงนโยบายการบริหารงาน การกำหนดขอบข่ายหน้าที่รับผิดชอบ เป็นต้น ทำ

ให้การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ปรากฏให้เห็นบทบาทความร่วมมือในลักษณะทวิภาคีชัดเจนที่สุด

5.1.2.1 การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบัน

อาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าบทบาทการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในภาพรวม สถาบันอาชีวศึกษามีส่วนร่วมในการรับประโยชน์มากที่สุดและสถาบันอาชีวศึกษามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ น้อยที่สุด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละจังหวัด พบว่า จังหวัดที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากที่สุดคือ จังหวัดนครราชสีมา จากการเข้าสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมในการเข้าร่วมอบรมและประชุมเครือข่ายด้านท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา นั้น พบว่าในการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดนครราชสีมา มีการดำเนินการแบบบูรณาการร่วมกันทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สถานศึกษา และผู้ประกอบการ มีการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงเป้าหมายการดำเนินการร่วมกันในการพัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัด อบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว อบรมแนวทางในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ตลอดจนวิธีเขียนแผนการดำเนินงาน การจัดสรรงบประมาณที่มีประสิทธิภาพและให้ผู้เข้าร่วมได้ทำกิจกรรมระดมความคิดเห็นร่วมกัน

ซึ่งในกระบวนการนี้สถาบันอาชีวศึกษาควรที่จะเข้ามาเรียนรู้กับภาคการท่องเที่ยวและนำเสนอข้อคิดเห็นร่วมกันว่าในการดำเนินแผนงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของจังหวัดนั้น สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินงานอะไรที่ตอบสนองต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมร่วมกับภาคีเครือข่ายได้บ้าง และมีนโยบายในการสนับสนุนการดำเนินการอย่างไร สถาบันอาชีวศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการการเข้าร่วมคิดตัดสินใจกับภาคการท่องเที่ยว ตั้งแต่ขั้นเตรียมการในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและทิศทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และมีความเห็นว่าการเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในภาคีจะนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันและเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ทำให้สถาบันอาชีวศึกษามีความคิดเห็นว่าในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรมและแผนพัฒนาต่างๆ ควรทำบนฐานความเข้าใจเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นและจัดแบ่งภารกิจอย่างทั่วถึงตามความสามารถของแต่ละหน่วยงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานทำให้ยินดีปฏิบัติตาม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด

5.1.2.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการจากการศึกษาพบว่า สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทด้านนี้ในระดับปานกลาง สถาบันอาชีวศึกษาเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการดำเนินการความร่วมมือระดับทวิภาคีคือระหว่างระดับองค์กรต่อองค์กรมากกว่า และลักษณะการดำเนินงานความร่วมมือเป็นไปในรูปแบบเชิงรับมากกว่าเชิงรุก คือการประสานงานหลักเน้นเรื่องการวางแผนการพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานประกอบการ หรือเน้นการให้การสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพทั้งในส่วนของนักศึกษาหรือคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญเข้าร่วมการดำเนินงานเมื่อได้รับการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มากกว่าการปรับตัวเองให้เรียนรู้ที่จะวางบทบาทเชิงรุกในการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือจัดกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งนี้ภาคีการท่องเที่ยวจึงมองว่าสถาบันอาชีวศึกษามีความสำคัญในการเป็นแหล่งผลิตสนับสนุนกำลังคนในระดับปฏิบัติงาน

สถาบันอาชีวศึกษามีความคิดเห็นต่อตนเองว่าเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตแรงงานที่มีทักษะป้อนเข้าสู่ตลาดและมีความชำนาญเฉพาะทางที่นักศึกษาเรียนมาเท่านั้น การดำเนินงานและการเข้าร่วมมือกับภาคีในการพัฒนาการท่องเที่ยวนั้นสถาบันอาชีวศึกษาจึงทำหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการสนับสนุนบุคลากรตามความชำนาญและบทบาทหน้าที่หลักมากกว่าที่จะมองบทบาทของตนเองในแง่ของการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือกิจกรรม ดังนั้นสถาบันอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพที่จะดำเนินการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานประกอบการเพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น โดยร่วมกันและกำหนดกรอบแนวคิด เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันระดมสมองเพื่อคิดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทุกฝ่ายควรเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้น รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกต่างๆ

5.1.2.3 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับ

ผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทด้านนี้ในระดับมากเนื่องจากในขอบข่ายที่สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการและให้การสนับสนุนได้เป็นเรื่องของการสนับสนุนบุคลากร เพราะตัวสถาบันอาชีวศึกษาเองที่เน้นในด้านการผลิตบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญเพื่อป้อนให้กับผู้ประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเกิดการที่ถึงแม้สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายใดๆ ก็ตาม แต่ตัวสถาบันอาชีวศึกษา ยังคงมี

โอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับชื่อเสียงจากการสนับสนุนบุคลากร รวมทั้งยังได้รับผลประโยชน์ในส่วนของการเพิ่มเครือข่ายจากองค์กร/หน่วยงาน หรือสถานประกอบการที่เข้าร่วมด้วย แต่ในลักษณะของการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ผลประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรเกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกัน การที่สถาบันอาชีวศึกษาไม่ปรับตัวในการดำเนินงานเชิงรุกและรอรับผลประโยชน์ร่วมแต่เพียงอย่างเดียวจะส่งผลให้ถูกกลดความสำคัญและหลุดออกจากภาคการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาเองก็ต้องปรับตัวในการเรียนรู้เรื่องการรับและกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมร่วมกับภาคการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเหนียวแน่นในการดำเนินงานร่วมกันในระยะยาว ตลอดจนเพื่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายการกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนามีความเสมอภาคระหว่างรุ่น ทั้งในคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต เมื่อมีการร่วมมือกันอย่างแท้จริงตามแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งนอกจากการเรียนรู้ที่จะรับผลประโยชน์แล้ว สถาบันอาชีวศึกษายังต้องเรียนรู้ที่จะกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและความหวังเห็นที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

5.1.2.4 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผล ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทและการมีส่วนร่วมในการประเมินผลของสถาบัน

อาชีวศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ในการดำเนินงานที่ผ่านมาสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีบทบาทในส่วนนี้ไม่มากนัก เนื่องจากการดำเนินงานจัดกิจกรรมหรือการร่วมกันวางแผนพัฒนาส่วนใหญ่สถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่ในเชิงรับ จึงเข้าร่วมการประเมินผลในระดับผู้ประเมิน หรือร่วมรับฟังสรุปผลการประเมินเท่านั้น การแบ่งงานที่เกิดขึ้นก็เป็นเพียงการมอบหมายให้กระจายแบบสอบถามให้แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม แสดงให้เห็นว่าบทบาทในการเข้าร่วมการติดตามและประเมินผลที่จะเกิดจากการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกับภาคนี้สถาบันอาชีวศึกษาต้องปรับการเรียนรู้ที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ควรเข้ามาทำหน้าที่ในการวางกรอบการพิจารณาในการติดตามและประเมินบนขอบเขตที่จะต้องได้รับการพิจารณา โดยให้มีความครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องให้เรียนรู้ที่จะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมในการติดตามและประเมินผล เช่น เมื่อการวางแผนการจัดกิจกรรมและดำเนินการจัดกิจกรรมแล้วก็ควรวางกรอบการติดตามและประเมินผลและดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยอาจจัดให้ความรู้แก่นักศึกษาในการเข้ามาร่วมดำเนินการแทนที่จะใช้อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้นเพื่อป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นทั้งในระหว่างจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและหลังการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ส่งผลให้การตรวจติดตามและประเมินผลมีความเป็นระบบและมีความทั่วถึงต่อเนื่องและมีการพิจารณาทบทวนปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนา

จากการศึกษาบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า ตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยวและตามมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษามีความเห็นที่สอดคล้องร่วมกันว่า สถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว แต่ผลการวิจัยปรากฏข้อมูลว่าบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการจริงตามการรับรู้ของภาคีนั้นต่ำกว่าศักยภาพตามความคาดหวังทั้งตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยวรวมทั้งยังต่ำกว่ามุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาเองด้วย ซึ่งจากการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ทำให้เห็นมุมมองของสถาบันอาชีวศึกษาที่มองภาพตนเองและส่งผลให้การดำเนินการจริงตามการรับรู้ต่ำกว่าความคาดหวังที่มี นั่นคือสถาบันอาชีวศึกษามีความคิดเห็นต่อตนเองว่าเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตแรงงานที่มีทักษะป้อนเข้าสู่ตลาดและมีความชำนาญเฉพาะทางที่นักศึกษาเรียนมาเท่านั้น การดำเนินงานและการเข้าร่วมมือกับภาคีในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สถาบันอาชีวศึกษาจึงทำหน้าที่ในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการสนับสนุนบุคลากรตามความชำนาญและบทบาทหน้าที่หลักมากกว่าที่จะมองบทบาทของตนเองในแง่ของการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือกิจกรรม

ซึ่งจากความคิดเห็นของตัวแทนสถาบันอาชีวศึกษาดังกล่าวก็ทำให้หนึ่งในภาคีแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในเรื่องของความสามารถว่าโดยตัวของสถาบันอาชีวศึกษาน่าจะมีความถนัดในเรื่องการให้บริการมากกว่างานด้านอื่นๆ ซึ่งความคิดเห็นนี้ยังสะท้อนให้ทัศนคติของภาคส่วนอื่นๆ ในภาคีที่มองภาพพจน์ของสถาบันอาชีวศึกษาว่างานที่สามารถเข้ามาร่วมดำเนินการได้มีจำกัด จึงเป็นเหตุให้สถาบันอาชีวศึกษาขาดโอกาสในการเข้าร่วมคิดและวางแผนงานในระดับนโยบายร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ

สำหรับปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้นคือ การมีนโยบายจากกระทรวงหรือมีหน่วยงานที่เป็นหัวเรือใหญ่เข้ามา มีบทบาทในการเชิญภาคีแต่ละภาคส่วนเข้ามาร่วมงานกัน เนื่องจากขอบเขตอำนาจหน้าที่ของสถาบันอาชีวศึกษา ตลอดจนถึงงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรเป็นไปเพื่อการจัดการศึกษาเป็นหลัก จะมีเพียงบางโครงการเท่านั้นที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณตามนโยบายเช่น การฝึกอาชีพชุมชนในโครงการ 108 อาชีพ โครงการ fix it center เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อโอกาสของสถาบันอาชีวศึกษาในการเข้ามามีส่วนร่วมกับภาคีเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอีกด้วย อาทิ การประชาสัมพันธ์สถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งจากการเก็บข้อมูลพบว่าการสัมภาษณ์เชิงลึกจากหลายภาคส่วนโดยเฉพาะหน่วยงานภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นต่างมีการกล่าวถึงประเด็นเกี่ยวกับความเข้าใจและการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสถาบันอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน.ตำบล ของ ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล (2555) ที่พบว่าปัจจัยเงื่อนไข ได้แก่ การที่ประชาชนต้องตระหนักและเห็นความสำคัญของ กศน. การประชาสัมพันธ์ที่ทั่วถึง การมีสิ่งสนับสนุนทางวิชาการ (Academic Support) ที่เพียงพอ และการมีแผนงานหรือแนวทางในการให้เข้ามามีส่วนร่วมที่ชัดเจน

นอกจากปัจจัยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาแล้ว ก็ยังมีปัจจัยในเรื่องของความคิดเห็นของผู้บริหารหน่วยงานแต่ละหน่วยงานอีกด้วย หากผู้บริหารไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือการดำเนินงานแล้ว ย่อมทำให้การดำเนินงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกันเกิดเป็นรูปธรรมได้ยาก สำหรับวิธีการดำเนินงานการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผ่านบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาทุกฝ่ายต่างมีความเห็นร่วมกันว่าสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ แต่ควรจะต้องมีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่รับผิดชอบและมีอำนาจในการบริหารงานเพียงพอที่จะให้นโยบาย มีการกำหนดให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งหรือทำหน้าที่ในการประสานขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วนให้ตั้งสถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความร่วมมือและดำเนินงานร่วมกันอย่างเต็มที่ ทำให้เกิดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพนำไปสู่การความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน ส่วนทัศนคติต่อกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ากิจกรรมที่ได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมมากที่สุดคือการจัดศึกษาดูงาน รองลงมาได้แก่ การศึกษากรณีตัวอย่างและการประชุมเชิงปฏิบัติการส่วนการอภิปรายเป็นกลุ่มได้รับความสนใจที่จะเข้าร่วมน้อยที่สุด ซึ่งลักษณะกิจกรรมดังกล่าวเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมเพื่อเกิดการเรียนรู้ในสิ่งที่อยากเรียนรู้เกิดกระบวนการกลุ่มเกิดการเรียนรู้แบบแก้ปัญหาโดยใช้การระดมพลังสมองและเป็นการเรียนรู้ที่ให้ผู้เข้าร่วมทุกคนมีความสำคัญเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ทุกขั้นตอน

5.2 การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยใน 2 ประเด็น ดังนี้

5.2.1 บทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมตามมุมมองของภาคีการท่องเที่ยว

ในปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษานอกจากจะมีบทบาทในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพแล้วยังมีบทบาทในการสนองความต้องการด้านอาชีพของแต่ละบุคคลโดยยึดถือพื้นฐานความสามารถของบุคคลนั้นเป็นฐาน (กฤษมันต์ วัฒนาณรงค์, 2554) บทบาทการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษา จากการศึกษาพบว่า บทบาทหลักที่สถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการคือการผลิตและสนับสนุนบุคลากรในระดับปฏิบัติการป้อนให้กับสถานประกอบการหรือหน่วยงานต่าง ๆ นั้นคือให้น้ำหนักในการผลิตกำลังคนมากกว่าด้านอื่นๆ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทหน้าที่หลักของสถาบันอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ในฐานะสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่ผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีรวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551) ซึ่งบุคลากรในสายงานที่สถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดนครราชสีมาผลิตออกมาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและภาคส่วนต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นส่วนใหญ่เป็นการผลิตบุคลากรดำเนินงานบริการ เน้นบทบาทหน้าที่ในการให้บริการเป็นหลัก

5.2.1.1 บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทด้านการพัฒนาองค์ความรู้ สถาบันอาชีวศึกษาต้องเร่งดำเนินการพัฒนาองค์ความรู้ด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นที่ประจักษ์ ทั้งองค์ความรู้ในการให้บริการและองค์ความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สนับสนุนอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่างๆ ตามศักยภาพของแต่ละสถาบันในพื้นที่ โดยมีแนวทางที่สำคัญคือ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านท่องเที่ยวระหว่างสถาบันอาชีวศึกษา ชุมชน สถานประกอบการและภาครัฐ เพื่อนำมาใช้สร้างองค์ความรู้ของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้พร้อมรับอนาคต เชื่อมต่อการอาชีวศึกษากับการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาองค์ความรู้ สถาบันอาชีวศึกษาต้องผลิตคนให้มีความสามารถในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนที่สถาบันอาชีวศึกษาตั้งอยู่ มีการวางแผนพัฒนาองค์ความรู้ร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวเพื่อการผลิตและพัฒนาองค์ความรู้/นวัตกรรมใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการที่เกิดขึ้น

5.2.1.2 บทบาทดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อ ชุมชนและสังคมตามนโยบายของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทการดำเนินการจัดกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย สถาบันอาชีวศึกษาควรวางแผนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยยึดหลักตามนโยบายที่สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามอบหมายและเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการดำเนินงานเชิงรุกในพื้นที่มากขึ้น เพื่อให้เกิดบทบาทที่ชัดเจนขึ้นมากกว่าการฝึกอาชีพหรือการให้บริการชุมชนเท่านั้น ดังนั้น การเตรียมความพร้อมให้แก่ภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องโดยการดำเนินกิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของภาคีการท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความเข้าใจถึงกรอบเกณฑ์และบทบาทต่างๆ ที่จะส่งผลต่อการดำเนินงานในทุกภาคส่วน จึงเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาควรพัฒนาเพิ่มเติมเข้าไปจากพันธกิจหลัก เพื่อลดช่องว่างระหว่างบทบาทที่คาดหวังและบทบาทจริงตามการรับรู้ลง อีกทั้งยังทำให้สถาบันอาชีวศึกษามีประสบการณ์การทำงานร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น และได้มีส่วนในการรับผิดชอบเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมากขึ้น

5.2.1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อการ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สำหรับบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของสถาบันอาชีวศึกษาที่เห็นเด่นชัดและเป็นที่ยอมรับกันดีคือ โครงการ fix it center ซึ่งเป็นโครงการให้บริการแก่สังคม โดยให้บริการตรวจสภาพรถยนต์ก่อนการเดินทางในช่วงเทศกาลที่ประชาชนมีการเดินทางท่องเที่ยวตามต่างจังหวัดเป็นจำนวนมาก หรือโครงการ 108 อาชีพ ที่ให้การอบรมวิชาชีพแก่ชุมชนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดอาชีพ สร้างรายได้ และพัฒนาผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นอีกด้วย โครงการเหล่านี้

เป็นส่วนช่วยสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมาสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินการเองโดยได้รับงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในการจัดทำโครงการและแต่ละสถาบันก็ดำเนินโครงการด้วยตนเองตั้งแต่การวางแผนงาน การดำเนินการ และการประสานกับหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนทำการประชาสัมพันธ์ด้วยสถาบันเองอีกด้วย หากพิจารณาแล้วก็จะเห็นว่าโครงการเหล่านี้แสดงถึงศักยภาพของสถาบันอาชีวศึกษา เพียงแต่การดำเนินการเหล่านี้สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้ขอความร่วมมือหรือขอการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่นๆ

ดังนั้น เพื่อพัฒนาบทบาทในการให้คำแนะนำในเป็นไปตามความคาดหวังของภาคีการท่องเที่ยวและสอดคล้องกับศักยภาพของสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาควรให้ความสำคัญกับบทบาทนี้ โดยมุ่งเน้นการให้คำแนะนำเพื่อการประกอบและพัฒนาอาชีพตามทักษะความชำนาญของสถานศึกษา เพื่อช่วยเหลือให้การประกอบอาชีพต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งผลดีในภาพรวมแก่ท้องถิ่น

5.2.1.4 บทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่าย

บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านการสร้างเครือข่ายของสถาบันอาชีวศึกษา สถาบันอาชีวศึกษาจะต้องพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการสร้างเครือข่ายเนื่องจากการพัฒนาเรื่องใดๆ ก็ตาม หากต้องการให้เกิดความยั่งยืนและมีประสิทธิผลสูงสุดจำเป็นต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนมีการถ่ายทอดเจตนารมณ์ให้กับผู้ที่เข้ามาสานต่องานในรุ่นถัดไป สำหรับสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีสถานะเป็นหน่วยงานราชการ ซึ่งมีการขอยกย้ายปรับเปลี่ยนและมีการเกษียณราชการตามระบบ ทำให้ภาคีมีความกังวลในส่วนของความต่อเนื่องในเรื่องของการดำเนินงาน เพราะหากมีปรับเปลี่ยนผู้บริหารก็อาจส่งผลกระทบต่อนโยบายและความร่วมมือให้มีความแตกต่างออกไป นอกจากนี้ยังอาจจะต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอาจารย์ผู้รับผิดชอบอีกด้วย

ดังนั้น บทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษาควรพัฒนาเพื่อตอบโจทย์ความคาดหวังของภาคีเครือข่ายในด้านการสร้างเครือข่าย คือการเป็นผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และภาครัฐเพื่อให้เกิดความกลมกลืน เนื่องจากการดำเนินงานในแต่ละด้านล้วนส่งผลกระทบเชื่อมโยงกัน หน่วยงานที่มีความเข้าใจในบริบทของภาครัฐและมีความใกล้ชิดผูกพันกับสถานประกอบการอย่างสถาบันอาชีวศึกษาจึงควรพัฒนาบทบาทในการสร้างเครือข่ายให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

บทบาทในการสร้างเครือข่าย การประสานงานเพื่อการทำงานร่วมกันนั้น ภาคีการท่องเที่ยวมองว่าควรจะต้องมีผู้เชื่อมประสานและทำหน้าที่ในการมอบหมายอำนาจ และภารกิจให้กับสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างเต็มที่ตลอดจนมีงบประมาณรองรับ ซึ่งภาคีเห็นว่าผู้ที่มิบทบาทและมีความสามารถในการกระจาย

และมอบหมายงานในระดับจังหวัดนั้นคือ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น

5.2.1.5 บทบาทในการสนับสนุนทรัพยากรของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อ การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันมักจะดำเนินการความร่วมมือในระดับภูมิภาคคืออยู่ในระดับองค์กรต่อองค์กร ลักษณะการดำเนินงานความร่วมมือเป็นไปในรูปแบบเชิงรับมากกว่าเชิงรุก คือเน้นให้การสนับสนุนหรือเข้าร่วมการดำเนินงานเมื่อได้รับการประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ มากกว่าการเป็นผู้ริเริ่มโครงการหรือจัดกิจกรรมที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เนื่องจากสถาบันอาชีวศึกษาในสังกัด สอศ. มีข้อจำกัดในเรื่องการให้ความสนับสนุนในส่วนของทรัพยากรที่เป็นทุนหรืออุปกรณ์ โดยความร่วมมือที่สถาบันอาชีวศึกษาเข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นด้านการสนับสนุนบุคลากรตามที่ได้รับการประสานขอความร่วมมือ หน่วยงานในภาคีจึงได้ให้ความสำคัญของสถาบันอาชีวศึกษาว่าเป็นแหล่งสนับสนุนกำลังคนในระดับปฏิบัติงานมากกว่าเป็นแหล่งสนับสนุนผู้ชำนาญการ ดังนั้น เพื่อพัฒนาให้เป็นไปตามความคาดหวังต่อบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาในการสนับสนุนทรัพยากร สถาบันอาชีวศึกษาจึงควรเร่งปรับบทบาทบนพื้นฐานศักยภาพของสถาบัน นั่นคือ การสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาที่มีศักยภาพเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยสามารถตอบโจทย์ความต้องการที่หลากหลายมากขึ้น มิใช่เพียงการสนับสนุนแรงงานที่มีทักษะเท่านั้น การสนับสนุนบุคลากรสามารถทำได้ในหลายลักษณะทั้งในลักษณะของการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และลักษณะการเป็นผู้เข้าไปศึกษาเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในองค์กรต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในท้องถิ่น อันจะทำให้บุคลากรเกิดประสบการณ์และความเชี่ยวชาญมากขึ้น ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาสามารถสร้างบทบาทนำในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวท้องถิ่นได้ในที่สุด

5.2.1.6 บทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบัน อาชีวศึกษาเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การศึกษาบทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวพบว่า ที่ผ่านมานั้นสถาบันอาชีวศึกษามีโอกาสในการดำเนินบทบาทส่วนนี้ไม่มากนัก เนื่องจากการดำเนินงานที่ต้องมีการตรวจติดตามและประเมินผลส่วนใหญ่ถูกจัดขึ้นโดยหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาทำหน้าที่ในการตอบรับกิจกรรมและให้การสนับสนุนตามการร้องขอ ดังนั้น การมีบทบาทเข้าร่วมการประเมินผลในระดับผู้ประเมินหรือรายงานสรุปผลการประเมินจึงไม่ปรากฏในเชิงประจักษ์ ซึ่งการพัฒนาบทบาทด้านนี้นั้นหากมีการวางแผนและแบ่งภาระงานรับผิดชอบให้กระจายออกไปยังภาคีการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในเชิงวิชาการอย่างสถาบันอาชีวศึกษา โดยเชื่อมโยงการทำงานผ่านการวางกรอบการพิจารณาในการติดตามและประเมินผลนวัตกรรมประยุกต์ประสงค์เดียวกัน การประเมินผลก็จะมีครอบคลุมสอดคล้องกับข้อจำกัดและเชื่อมโยงกับการดำเนินการจริง

การที่จะพัฒนาบทบาทการติดตามและประเมินผลโครงการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้เป็นไปตามความคาดหวังของภาคีการท่องเที่ยวได้นั้น นอกจากการปรับบทบาทของสถาบันอาชีวศึกษาให้มีการดำเนินการเชิงรุกแล้วยังต้องเกิดจากความร่วมมือของภาคีการท่องเที่ยวด้วย เนื่องจากวงจรในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง มีการปรับทิศทางตามการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคมรวมถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ไม่หยุดนิ่ง ดังนั้น การวางแผนเป้าหมายการพัฒนา การวางแผนดำเนินงาน การปฏิบัติงาน รวมถึงเป้าหมายประโยชน์สูงสุดที่แต่ละฝ่ายต้องได้รับในแต่ละช่วงเวลาก็มีความแตกต่างกันออกไป อาทิ กระแสโลกในปัจจุบันก็มีความต้องการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวแบบนิเวศน์วัฒนธรรม การเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนแบบใกล้ชิดแต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีความต้องการการตอบสนองทางเทคโนโลยีสารสนเทศแฝงอยู่ด้วย ทำให้การส่งเสริมการท่องเที่ยวนั้นนอกจากต้องวางแผนให้การท่องเที่ยวเป็นเชิงอนุรักษ์แล้วยังต้องพัฒนาระบบบริการมูลฐานอย่างระบบสัญญาณโทรศัพท์และสัญญาณอินเทอร์เน็ตให้มีความทั่วถึงแก่นักท่องเที่ยวอีกด้วย ดังนั้น ระบบการติดตามและประเมินผลจึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องไปกับ ทิศทางการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการสะท้อนกลับไปยังกระบวนการพัฒนา นำมาซึ่งวิธีการดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5.2.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

5.2.2.1 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การเรียนรู้ที่จะมีส่วนร่วมในคิดตัดสินใจกำหนดวิสัยทัศน์ด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การกำหนดเป้าหมายและกลยุทธ์ในการพัฒนาและบริหารจัดการ มีการเชื่อมโยงเข้ากับนวัตกรรมและแผนพัฒนาต่างๆ ควรทำบนฐานความเข้าใจเดียวกัน มีเป้าหมายร่วมกัน และเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันในภาคีเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกัน มีการแสดงความคิดเห็นและจัดแบ่งภาระกิจอย่างทั่วถึงตามความสามารถของแต่ละหน่วยงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของงานทำให้ยินดีปฏิบัติตาม เพื่อทำให้ทุกฝ่ายเกิดความร่วมมืออย่างใกล้ชิด ดังนั้น การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมคิดตัดสินใจของสถาบันอาชีวศึกษานั้นจึงเป็นกระบวนการที่สถาบันอาชีวศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในการการเข้าร่วมคิดตัดสินใจกับภาคีการท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นเตรียมการในการศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและทิศทางในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของข้อมูลแนวคิด แนวทางดำเนินการพัฒนาและเข้าสู่กระบวนการคิดวิเคราะห์ร่วมกันกับภาคีการท่องเที่ยวอันจะนำไปสู่การตัดสินใจร่วมกันและเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ในส่วนนี้สถาบันอาชีวศึกษาจึงควรเรียนรู้ที่จะปรับกระบวนการทัศนในการมองภาพพจน์ตนเองใหม่ นั่นคือเรียนรู้ที่จะส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูอาจารย์สร้างทัศนคติใหม่ในการให้การศึกษาแก่นักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตร

วิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยควรปรับสร้างค่านิยมใหม่ที่ถูกต้องว่าสถาบันอาชีวศึกษาเป็นแหล่งผลิตผู้มีความชำนาญเฉพาะทางและเชี่ยวชาญในสายอาชีพ ได้รับการฝึกฝนจากการปฏิบัติงานจริงในระดับที่สามารถปฏิบัติงานระดับทักษะเฉพาะทางได้ทันที และบัณฑิตที่สถาบันอาชีวศึกษานี้เป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน พร้อมทั้งจะเข้าสู่การทำงานจริงตามความต้องการของผู้ประกอบการหรือหน่วยงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะค่านิยมความเชื่อผิดๆ เกี่ยวกับการศึกษาในสายอาชีพที่ส่งต่อกันมาทำให้คุณค่าของบัณฑิตอาชีวศึกษาและการเรียนสายอาชีพด้วยคุณค่าสูง

ดังนั้น แทนที่สถาบันอาชีวศึกษาจะยอมรับการตีตราจากสังคม และมีความคิดเห็นต่อตนเองว่าเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตแรงงานที่มีทักษะป้อนเข้าสู่ตลาดและมีความชำนาญเฉพาะทางที่นักศึกษาเรียนมาเท่านั้น ความคิดเห็นนี้ยังสะท้อนออกไปยังทัศนคติของภาคีการท่องเที่ยงทำให้มองว่าภาพพจน์ของสถาบันอาชีวศึกษา จึงเป็นเหตุให้สถาบันอาชีวศึกษาขาดโอกาสในการเข้าร่วมคิดและวางแผนงานในระดับนโยบายร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ และมีโอกาสทำหน้าที่เพียงให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมหรือการสนับสนุนบุคลากรตามความชำนาญ จึงควรปรับเปลี่ยนและเรียนรู้จากประสบการณ์ที่ผ่านมา สร้างค่านิยมใหม่ โดยปรับการดำเนินงานของตนในเชิงรุก ศึกษาโครงสร้างองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพื่อกำหนดบทบาทกำหนดความรับผิดชอบและการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานและการเข้าร่วมมือกับภาคีในการพัฒนาการท่องเที่ยว การเสริมสร้างความเข้าใจอันดีกับภาคีการท่องเที่ยง อันจะนำไปสู่การขับเคลื่อนอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ ตลอดจนส่งเสริมภาพพจน์ผ่านบทบาทการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง

5.2.2.2 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมปฏิบัติการของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว สถาบันอาชีวศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการร่วมกันของภาคีการท่องเที่ยง ซึ่งเป็นบทบาทที่สถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพที่จะดำเนินการได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจดำเนินงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือสถานประกอบการเพื่อให้เกิดพลังสนับสนุนในการดำเนินงานที่ชัดเจนมากขึ้น โดยร่วมกันและกำหนดกรอบแนวคิด เป้าประสงค์ วัตถุประสงค์ และยุทธศาสตร์การดำเนินงาน รวมทั้งร่วมกันระดมสมองเพื่อคิดโครงการ/กิจกรรมที่จะดำเนินการในการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยทุกฝ่ายควรเข้าร่วมในการดำเนินการตามแนวทางและกลยุทธ์ที่ได้กำหนดขึ้น รวมทั้งการเข้ามามีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกต่างๆ

นอกจากนี้สถาบันอาชีวศึกษาควรเรียนรู้ที่จะเพิ่มเติมบทบาทของตนเองในด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานโดยทำหน้าที่ในการจุดประกายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการเรียนรู้และเกิดความตระหนักในการเป็นผู้เริ่มต้นการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่นร่วมกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด ส่งเสริมให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามาจัดอบรม

ให้ความรู้เกี่ยวกับบูรณาการการทำงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับภาคการท่องเที่ยวอื่นๆ หรือออกมาตรการส่งเสริมให้ภาคการท่องเที่ยวในท้องถิ่นทำหน้าที่ให้การสนับสนุนเครือข่ายด้านองค์ความรู้ที่สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทเป็นแม่ข่าย ตลอดจนถึงผลักดันการของบประมาณสนับสนุนและความช่วยเหลือด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสม มีการแบ่งความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน แบ่งข้อมูลและอุปกรณ์ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน อภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สานสัมพันธ์ที่ดีภายในภาคการท่องเที่ยว ใช้กระบวนการกลุ่มในการเรียนรู้และการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถสรุปปัจจัยที่เป็นส่วนส่งเสริมดังกล่าว ดังนี้

- 1) รูปแบบขั้นตอนการดำเนินงาน ควรเป็นแบบ Top – Down กล่าวคือจะต้องมีหน่วยงานที่ทำหน้าที่เป็นจุดเริ่มต้นในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งในระดับจังหวัดอาจเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือ สำนักพัฒนาการท่องเที่ยว ทำการประสานหน่วยงานต่างๆ เพื่อเข้ามาร่วมในกระบวนการวางแผนพัฒนา
- 2) ดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของภาคการท่องเที่ยว เป็นการดำเนินการตามแผนพัฒนาที่จากการ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ของทุกภาคส่วนในภาคการท่องเที่ยว และแผนจะต้องครอบคลุมมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนใน 5 มิติ คือ (1) ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ (2) คุณภาพชีวิตของชุมชนจากความอยู่ดีมีสุขเชิงอัตวิสัย (3) การปกป้องทรัพยากร (4) การส่งเสริมวัฒนธรรม และ (5) ความพึงพอใจอันสูงสุด
- 3) บทบาทและหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ ในภาคี จะต้องชัดเจน และมีเสถียรภาพ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายของหน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนร่วมในภาคีจะส่งผลกระทบต่อการทำงานในภาพรวม ดังนั้น ควรวางแผนปฏิบัติงานของหน่วยงานเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง และมีการประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

5.2.2.3 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับ

ผลประโยชน์ของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมรับประโยชน์มากกว่าในด้านอื่นๆ เนื่องจากในขอบข่ายที่สถาบันอาชีวศึกษาสามารถดำเนินการและให้การสนับสนุนได้เป็นเรื่องของการสนับสนุนบุคลากร เพราะตัวสถาบันอาชีวศึกษาเองที่เน้นในด้านการผลิตบุคลากรที่มีทักษะความเชี่ยวชาญเพื่อป้อนให้กับผู้ประกอบการและหน่วยงานต่างๆ ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ซึ่งเกิดจากการที่ถึงแม้สถาบันอาชีวศึกษาไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมอย่าง

แท้จริงในการวางแผนพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว หรือการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนเป้าหมายใดๆ ก็ตาม แต่ตัวสถาบันอาชีวศึกษายังคงมีโอกาสนในการเข้าร่วมกิจกรรม และได้รับชื่อเสียงจากการสนับสนุนบุคลากร รวมทั้งยังได้รับผลประโยชน์ในส่วนของการเพิ่มเครือข่ายจากองค์กรหน่วยงาน หรือสถานประกอบการที่เข้าร่วมด้วย แต่ในลักษณะของการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น การที่สถาบันอาชีวศึกษาไม่ปรับตัวในการดำเนินงานเชิงรุกและรอรับผลประโยชน์ร่วมแต่เพียงอย่างเดียวจะส่งผลให้ถูกลดความสำคัญสุด และหลุดออกจากภาคการท่องเที่ยวในที่สุด ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาเองก็ต้องปรับตัวในการเรียนรู้เรื่องการรับและกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมร่วมกับภาคการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเหนียวแน่นในการดำเนินงานร่วมกันในระยะยาว ตลอดจนเพื่อให้บรรลุประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายเมื่อมีการร่วมมือกันอย่างแท้จริง

ผลประโยชน์จากการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวควรเกิดขึ้นอย่างเท่าเทียมกันทั้งต่อภาคการท่องเที่ยวและต่อส่วนรวม การกระจายต้นทุนและผลประโยชน์จากการพัฒนาควรมีความเสมอภาคระหว่างรุ่น ทั้งในคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับคนรุ่นต่อไป ทรัพยากรการท่องเที่ยวควรรักษาไว้ให้อยู่ในสภาพที่ดีที่สุดไม่น้อยกว่าสิ่งที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลีกเลี่ยงการใช้ทรัพยากรที่ไม่สามารถนำกลับมาสู่สภาพเดิมได้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ Muller ในมิติของการปกป้องทรัพยากร ซึ่งนอกจากการเรียนรู้ที่จะรับผลประโยชน์แล้ว สถาบันอาชีวศึกษายังต้องเรียนรู้ที่จะให้ความรู้แก่ภาคการท่องเที่ยวให้ตระหนักถึงผลประโยชน์ที่พึงรับร่วมกันอย่างทั่วถึง ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดความตระหนักและความห่วงใยที่จะพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปด้วย

5.2.2.4 บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

บทบาทการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการร่วมประเมินผลของสถาบันอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากการศึกษาพบว่า มีอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากสถาบันอาชีวศึกษาดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเชิงรับ เน้นให้การสนับสนุนมากกว่าเป็นผู้จัดดำเนินการ การเข้าร่วมติดตามและประเมินผลในระดับผู้ประเมินร่วมกับภาคการท่องเที่ยวจึงปรากฏไม่มากนัก มีโอกาสในการร่วมรับฟังสรุปผลการประเมินเท่านั้น

แสดงให้เห็นว่าหากสถาบันอาชีวศึกษาจะพัฒนาบทบาทในการเข้าร่วมการติดตามและประเมินผลให้เป็นที่ประจักษ์และส่งผลดีต่อภาพรวมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกันนั้น สถาบันอาชีวศึกษาต้องรับการเรียนรู้ร่วมกับภาคการท่องเที่ยวในการเข้ามาวางกรอบการพิจารณาในการติดตามและประเมินผลบนขอบเขตที่พิจารณาร่วมกัน โดยจัดให้การติดตามและประเมินผลมีความครอบคลุมทั้งข้อจำกัดและการพัฒนาด้านกายภาพ ธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมจะต้องมีความสอดคล้องกับข้อจำกัดของท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องให้เรียนรู้ที่จะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบเพิ่มเติมในการติดตามและ

ประเมินผล เพื่อให้มีการตรวจติดตามอย่างต่อเนื่อง มีการประเมินผลอย่างเป็นระบบ พิจารณา ทบทวนปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนาและป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้น

การปรับบทบาทการดำเนินการเพื่อติดตามและประเมินผลนั้น

สถาบันอาชีวศึกษาควรเรียนรู้ที่จะวางแผนดำเนินการร่วมกันกับภาคีการท่องเที่ยวโดยในการติดตาม และประเมินผลอาจแบ่งออกเป็นระยะเช่น การติดตามและประเมินผลระยะก่อนการจัดกิจกรรม ระหว่างจัดกิจกรรมและหลังการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวขึ้นๆ โดยสถาบันอาชีวศึกษาสามารถเรียนรู้ที่จะ เข้ามาดำเนินงานตรงส่วนนี้และจัดแบ่งหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือชุมชนได้ ซึ่งใน การดำเนินงานอาจจัดให้ความรู้แก่นักศึกษาเพื่อร่วมดำเนินกิจกรรมการประเมินผล แทนที่จะใช้ อาจารย์หรือเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น การเรียนรู้ที่ปรับบทบาทและส่งเสริมการเรียนรู้แก่ผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องให้มีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบส่งผลให้สามารถลดปริมาณงานในระดับผู้ปฏิบัติงาน ลงได้ เกิดกระจายงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบเสมือนการเพาะเมล็ดพันธุ์ผู้ตรวจประเมิน ท้องถิ่นและเสริมสร้างความตระหนักให้กับนักศึกษาในฐานะเยาวชนท้องถิ่นและผู้ถูกตรวจติดตาม ตลอดจนทำให้การวางแผนและการดำเนินงานอื่นใดในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเกิดการ พิจารณาทบทวน ปรับปรุงแก้ไขตามความเหมาะสมมีการพัฒนาขึ้นอันเป็นผลจากข้อมูลการติดตาม และประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทย บทบาทในการดำเนินงานเป็น หน้าที่หลักของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยตรง เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีรูปแบบการดำเนินงานตามระดับหน่วยงานแบบมีโครงสร้างมี การวางแผนจากบนลงล่าง กล่าวคือดำเนินงานโดยการรับนโยบายจากรัฐบาลและนำมาเขียนแผนการ ดำเนินงานตลอดจนจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของแผน ซึ่งเป็นไปตาม ระบบการบริหารราชการ แต่ในการส่งเสริมให้การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นไปอย่างรวดเร็ว และประสบผลสำเร็จได้นั้น ควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนร่วมกัน เพื่อให้เกิด ทิศทางในการพัฒนาที่ยั่งยืนและมีความสอดคล้อง ดังนั้น บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อ พัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกันจึงเป็นวาระที่ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญ หากสถาบัน อาชีวศึกษาและภาคีการท่องเที่ยวตระหนักและให้ความสำคัญ โดยส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ผ่านบทบาทหน้าที่ของตนเองทั้งทางตรงและทางอ้อม เรียนรู้ร่วมกันดำเนินการในทุกกระบวนการ อย่างแท้จริงทั้ง 4 ส่วน คือ การวางแผนดำเนินงาน การปฏิบัติงานร่วมกัน การรับผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนถึงติดตามและประเมินผลร่วมกัน มีการประสานงานเชื่อมโยงอย่างเหมาะสมตามศักยภาพจะ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและมีศักยภาพ โดยการ ประสานความร่วมมือกันของทุกภาคส่วน

แต่เนื่องจากในปัจจุบันภาคีการท่องเที่ยวและสถาบันอาชีวศึกษายังขาดความชัดเจน ในบทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกัน เพราะไม่มีการ ผลักดันที่ชัดเจนในการกำหนดบทบาทสถาบันอาชีวศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงการศึกษา และ

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ทำให้สถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งดำเนินการได้ตามศักยภาพ ความชำนาญและตามงบประมาณที่พึงจัดสรรได้ หรือเมื่อได้รับการร้องขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ เท่านั้น การดำเนินนโยบายเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของสถาบันอาชีวศึกษาเองไม่สามารถทำได้อย่างเต็มที่จากข้อจำกัดต่างๆ

ซึ่งลักษณะงานที่สถาบันอาชีวศึกษาสามารถเข้ามามีบทบาทช่วยให้การสนับสนุนได้ เป็นเป็นอย่างดีคือการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพ หรือการให้บริการแก่ชุมชน ตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แต่ไม่มีนโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจนในการสนับสนุนบทบาทของอาชีวศึกษาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างจริงจัง รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวเองก็ไม่ได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาอย่างชัดเจนแต่พูดถึงการให้สถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในภาพรวมเท่านั้น ทำให้ในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกัน ทั้งสถาบันอาชีวศึกษาและภาคการท่องเที่ยวต่างไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ที่ให้ผลในทางพัฒนาที่จะเกิดขึ้นเป็นไปได้เพียงบางส่วนเท่านั้น และผลนั้นก็ไม่เพียงพอที่จะเป็นขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ

ดังนั้น สถาบันอาชีวศึกษาจึงต้องเร่งเรียนรู้ร่วมกับภาคการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาบทบาททั้งของตัวสถาบันอาชีวศึกษาเองและภาคการท่องเที่ยวในการที่จะเข้ามามีบทบาทร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของท้องถิ่น โดยจำเป็นต้องมาร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและเป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นระบบก่อน แล้วจึงวางแผนปฏิบัติงานที่สอดคล้องกันไปด้วยแนวทางที่ความรับผิดชอบตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน แล้วจึงดำเนินงานโดยมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จึงจะส่งผลให้สถาบันอาชีวศึกษาเข้ามามีบทบาทและการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และนำไปสู่การบูรณาการเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในที่สุด

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง บทบาทและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาควรผลักดันให้สถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับภาคการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาได้ใช้ทักษะความชำนาญพิเศษเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในการทำงานร่วมกับภาคการท่องเที่ยวและเพื่อนำเสนอบทบาทการเป็นสถานศึกษาที่นอกจากจะมีพันธกิจเพื่อผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพป้อนเข้าสู่ตลาดแล้วยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่าง

แท้จริง ตลอดจนช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ที่ดีของสถาบันอาชีวศึกษาในด้านองค์ความรู้และการพัฒนาแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สถาบันอาชีวศึกษาควรดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับภาคีการท่องเที่ยวในระดับการร่วมคิดวางแผนงานและการจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์และส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ชัดเจน
2. สถาบันอาชีวศึกษาควรเน้นการดำเนินงานเชิงรุกมากขึ้นเพื่อให้สถาบันอาชีวศึกษาได้รับการยอมรับบทบาทการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกับภาคีในวงกว้าง เช่น จัดให้มีการให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ มีการประเมินและติดตามผลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การร่วมมือกับผู้ที่มีความรู้ความสามารถจากหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานการท่องเที่ยวของภาครัฐ

5.3.3 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เพื่อให้เกิดการดำเนินการจริงและทราบถึงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ตลอดจนพบปัจจัยส่งเสริมอันจะนำไปสู่การดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ
2. ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นๆ ที่มีการดำเนินงานพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างภาคีการท่องเที่ยวและสถาบันอาชีวศึกษาเพิ่มเติม

รายการอ้างอิง

- Harry P., Felipe B., & Juliana G. (2553). บทบาทและผลกระทบของหุ้นส่วนการศึกษาระหว่างภาครัฐกับเอกชน (ฉลอง บุญญานันต์, Trans.). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสศ.
- Müller H. (1994). The thorny path to sustainable tourism development. *Journal of Sustainable Tourism*(2:3), 131-136.
- กรมการท่องเที่ยว. (2552). การศึกษาวิเคราะห์ตลาดแรงงานการท่องเที่ยว. Retrieved 27 สิงหาคม 2554 <http://www.tourism.go.th/2010/th/articles/view.php?ItemID=1762>
- กรองทอง มะลิวัลย์. (2543). แนวทางความร่วมมือกับภาคเอกชนของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 Retrieved 30 มิถุนายน 2554 http://www.moe.go.th/webld/pdf/AA/A_32.pdf
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). โครงการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษาสู่ความทันสมัย. Retrieved 24 สิงหาคม 2554 : http://www.inspect6.moe.go.th/osmie6/images/stories/.../Modernized_2553.doc
- กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต. (2544). คู่มือฝึกอบรมแบบมีส่วนร่วม (4 ed.). กรุงเทพมหานคร: วงศ์กมล โปรดักชั่น.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2549). เทคโนโลยีการศึกษาวิชาชีพ. กรุงเทพมหานคร: สันทนาการพิมพ์.
- กฤษมันต์ วัฒนานรงค์. (2554). อาชีวศึกษากับความต้องการของบุคคลและสังคม <http://www.teenpath.net/content.asp?ID=13500>
- ขจิต กอบเดช. (2547). งานโรงแรมฝ่ายห้องพัก: งานแม่บ้านในโรงแรมและสถาบันอื่นๆ. กรุงเทพมหานคร: พรินทิก จำกัด.
- ชนิษฐา เส็งเจริญ. (2546). ความต้องการจ้างแรงงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและการจัดหลักสูตรวิชาการท่องเที่ยว. (มหาดบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิล บาราด. (2543). ความร่วมมือระหว่างภาคธุรกิจเอกชนในการปฏิรูปการศึกษา/กระทรวงการศึกษาของสหรัฐ (วิภัสรินทร์ ประพันธ์ศิริ, Trans.). กรุงเทพมหานคร: ที.พี.พริ้นท์.
- ฉันทน์ วรรณอนม. (2552). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- ชยพล โปธิ. (2548). การศึกษาความต้องการจำเป็นของสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของนักศึกษาสาขาการโรงแรมที่เข้ารับการฝึกอาชีพในระบบทวิภาคี. (มหาดบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ชาญโชติ ชมพูนุท. (2549). ทรัพยากรมนุษย์ในธุรกิจโรงแรม. Retrieved 18 ตุลาคม 2554 <http://www.thaiihdc.org/web/index.php>

- ชาญโชติ ชมพูนุท. (2554). ทุนมนุษย์กับธุรกิจท่องเที่ยว Retrieved 2 กันยายน 2554 <http://www.gotoknow.org/blog/tourismmanagement/431478>
- ชำนาญ ปาณาวงษ์. (2544). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนใน การจัดการศึกษาโรงเรียน ประถมศึกษา : การศึกษาพหุกรณี โรงเรียนบ้านโคกมน อำเภอโนนหวาด จังหวัดเพชรบูรณ์. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ชูชาติ พ่วงสมจิตร. (2540). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรค ต่อการมีส่วนร่วม ของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษา ในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร. (ดุสิตบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฐิติวัฒน์ นวลละออง. (2550). การวางแผนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตพื้นที่ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าคลอก อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดวงนภา มกรานุรักษ์. (2554). อนาคตภาพการศึกษาไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ.2554-2564). (ดุสิต บัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ดำรง ชื่อสัตย์. (2546). การจัดการอาชีวศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถาบันการอาชีวศึกษา กับ สถานประกอบการในภาคตะวันออก. (มหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ทัศนีย์ ไพฑูรย์พงษ์ และคณะ. (2552). รายงานการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพ ขององค์กรทางการศึกษาด้วยการจัดการความรู้. นนทบุรี: โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- ทิตนา แชมมณี. (2545). กระบวนการเรียนรู้ ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อข้องใจ. กรุงเทพมหานคร: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.).
- ธนธรณ์ ทองหอม. (2555). การจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. Retrieved 5 กุมภาพันธ์ 2555 www.tourismcentre.go.th/.../การจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน.do
- ธีรวุฒิ บุญโยโสภาก. (2553). แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทย. 1(มกราคม-มิถุนายน), 95-100.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. (2543). ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล. (2555). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยของ กศน.ตำบล: การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิง ยั่งยืนและการวิจัยปฏิบัติการ. (ดุสิตบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภาพร คงคาลวง. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน: กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพมหานคร.
- บังอร พึ่งกัน. (2552). นวัตกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนโรงเรียน ปรีชาบุคคาสน์ จังหวัดชลบุรี. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). นวัตกรรมการศึกษา (4 ed.). กรุงเทพมหานคร: SR Printing.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2542). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ปทีป เมธาคุณ. (2546). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบและกลไกการจัดการศึกษาเชิงความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเอกชนกับมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปริญญ์ กิจรุ่งเรือง. (2553). การพัฒนาแบบการสอนโดยใช้กรณีศึกษาทางศาสตร์การเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู. (ดุष्ฎีบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ. (2551). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบบบูรณาการเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่เกาะพะงัน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรัชญา เวสารัชช. (2545). ชุดฝึกอบรมผู้บริหาร: ประมวลสาระ หลักการจัดการศึกษา.
- ปิยะมาศ รักษ์สัจ. (2551). การพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานประกอบการและสถานศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ผกามาศ ชัชวาล. (2550). ความคิดเห็นต่อผลสัมฤทธิ์การบริหารจัดการระบบทวิภาคี สาขาการโรงแรม กรณีศึกษา วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยวกรุงเทพฯ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวระดับท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรชัย ทองเจือ. (2550). การพัฒนาแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษากับโรงเรียนในการเปลี่ยนผ่านด้านการเรียนการสอนในโรงเรียน. (ดุष्ฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพา จุลสุคนธ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนชุมชนวัดศรีนาครัตนาราม ตำบลชอนสารเดช อำเภอหนองม่วง จังหวัดลพบุรี. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พรหมสวัสดิ์ ทิพย์คงคา. (2553). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการอาชีวศึกษาในประเทศไทย. พัฒนาเทคนิคศึกษา, 73(มกราคม-มีนาคม 2553), 33-47.
- พัฒนา คูศรีพิทักษ์. (2540). ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนาชุมชนในเขตเมือง: ศึกษากรณี ชุมชนในเขตเทศบาลเมืองสกลนคร อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เพ็ชรี รุประเชตร์ และพศิน แต่งจวง. (2550). รายงานการวิจัย การพัฒนาศักยภาพกำลังคนในสถาบันอาชีวศึกษาและสถานประกอบการ. เชียงใหม่: ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาและแรงงาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เพียรศักดิ์ สายยุทธ์. (2548). การพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค
- กาฬสินธุ์. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- ภัทรา ชมชื่น. (2548). ความเจริญเติบโตของผลิตภาพปัจจัยการผลิตและการมีส่วนร่วมของการศึกษาอาชีวศึกษาที่มีต่อความเจริญเติบโตของระบบเศรษฐกิจไทย. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มณีวรรณ ผิวนิม และคณะ. (2546). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการพัฒนาการและผลกระทบของการท่องเที่ยวกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้ำ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (2553). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการจัดจ้างที่ปรึกษาเพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับการลงทุนตามแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง 2555 และการปรับกลไกการบริหารงาน โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน Retrieved 6 ตุลาคม 2554 <http://home.dsd.go.th/SDP/>
- ยิ่งศักดิ์ จงเลิศเจษฎาวงศ์. (2545). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถาบันวิชาชีพการประกอบอาหาร โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.
- รวีวรรณ ชินะตระกูล. (2535). ความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- รัฐทิติยา หิรัญยหาต. (2544). แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพหมู่บ้านวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยว: กรณีศึกษาบ้านหนองขาว อำเภอนาทม จังหวัดกาญจนบุรี: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2547). หลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. Retrieved 28 พฤศจิกายน 2553 <http://lib.dtc.ac.th/article/tourism/0007.pdf>
- รุ่งอรุณ ฅมณฑุฒิ. (2553). แนวทางการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติในการพัฒนาการบริหาร: ศึกษาเฉพาะกรณี อำเภอนาทม จังหวัดสกลนคร. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ลัดดาวัลย์ ไวยสุระสิงห์ และ ศิริพร ชุตเจื้อจิ้น. (2551). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติระหว่างวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี กับโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยภูธร: วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี สถาบันพระบรมราชชนก.
- วรรณญา เขียนจัตูรัส. (2542). การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคีสาขาวิชาการโรงแรมของกรมอาชีวศึกษาจังหวัดชลบุรี. (มหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วรรณิการ์ ภูมิวงศ์พิทักษ์. (2540). ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการครอบครัวและชุมชนพัฒนา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนดวงแข เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร. (มหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิจิตร ขวัญเอียด. (2546). ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมของวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคใต้. (มหาบัณฑิต), สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

- วิเชียร หรุวิจิตรพงษ์. (2549). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ตามแนวคิดโพร์แมทซิส เต็มเพื่อส่งเสริมทักษะการสอนของครูประจำกลุ่มการศึกษานอกโรงเรียน. (ดุขฎฐิบัณติต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิมลสิริ เหมทานนท์. (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว: ศึกษา กรณีชุมชนย่านบางลำพู. (มหาบัณติต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิไลภัทร์ สุวรรณพฤกษ์ และคณะ. (2544). รูปแบบในการจัดการอาชีวศึกษา ตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ของสถานศึกษา สังกัดกรมอาชีวศึกษา. (มหาบัณติต), มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีระพันธ์ สิทธิพงศ์. (ม.ป.ป.). ปรึชญูอาชีวะและเทคนิคศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เอ.พี. กราฟิค ดีไซน์.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์. (2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (ดุขฎฐิบัณติต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศูนย์บูรณาการพัฒนามนุษย์. (2554). โครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาคบริการ ศูนย์บูรณาการ พัฒนามนุษย์ (ศบม.)แผนการดำเนินการปี 2551-2552. Retrieved 18 ตุลาคม 2554 http://www.thaiihdc.org/web/index.php?option=com_content&view=article&id=2:2011-07-28-05-06-01&catid=10:๒๕๕๔
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2553). โครงการศึกษากรอบความร่วมมือการพัฒนา ศักยภาพกำลังแรงงานไทยใน 32 ตำแหน่งงาน ภายใต้ข้อตกลงอาเซียน. Retrieved 27 สิงหาคม 2554 http://home.dsd.go.th/SDP/index.php?option=com_content&view=article&id=98&Itemid=299
- สมรัก ภาชีทรัพย์. (2548). การนำเสนอรูปแบบการบริหารและการจัดการอาชีวศึกษาระบบไตรภาคี ในสถานศึกษา สังกัดสถาบันกาอาชีวศึกษา ภาคกลาง 3. (มหาบัณติต), มหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนครศรีอยุธยา.
- สวัสดี อุดมโภชน. (2543). รายงานการวิจัยเอกสารการปฏิรูปการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ ของประเทศสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2546). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พรึกหวาน กราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551a). ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพการศึกษา: ระเบียบวาระ แห่งชาติ (พ.ศ.2551-2555). กรุงเทพมหานคร: พรึกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551b). รายงานการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ระดับอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เพลิน สตุติโอ.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). การประเมินสถานภาพการมีส่วนร่วมของสถาบันพระพุทธศาสนาในการส่งเสริมการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: เพลิน สตูดิโอ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). ยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศในช่วงการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง พ.ศ.2552-2561. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สุธีรา ตั้งสวานิช. (2547). การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างสถาบันการเงินภาคธนาคารกับมหาวิทยาลัยของรัฐในการจัดหลักสูตรการศึกษาทางไกลเพื่อพัฒนาพนักงาน. (มหาดบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุธีรา เฝ้าโภคสถิตย์ และคณะ. (2545). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของบัณฑิตภาคอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร: คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- สุภณิดา ปุสพรินทร์คำ. (2551). หลักการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม. Retrieved 10 มีนาคม 2554 http://opalnida.blogspot.com/2008/06/blog-post_13.html
- สุรวดี อินสุวรรณโณ. (2544). ศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการเกี่ยวกับการเข้าร่วมการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สาขาการโรงแรมกับวิทยาลัยอาชีวศึกษาสงขลา. (มหาดบัณฑิต), มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- เสรี วังส์ไพจิตร และคณะ. (2547). โครงสร้างของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย: สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2545). หลักสูตรท้องถิ่น : ยุทธศาสตร์การปฏิรูปการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครพัฒนา.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2542). การศึกษาแนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในรูปแบบการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (*School-Based Management*): สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อุษาวดี พลพิพัฒน์. (2545). การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย. จุลสารการท่องเที่ยว 21, 4(ตุลาคม-ธันวาคม), 38-48.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายนามผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ	หน่วยงาน
1	นางอรสา สิริพิล	อาจารย์	วิทยาลัยอาชีวศึกษา นครราชสีมา
2	นางจรรุวรรณ กะวิเศษ	อาจารย์	วิทยาลัยบริหารธุรกิจและ การท่องเที่ยว นครราชสีมา
3	นายพิสิษฐ์ แก้วพันธุ์บุตร	ผู้ช่วยผู้จัดการทั่วไป	โรงแรมปัญญาคารา
4	นางสาวเฟื่องรัก รักธรรมบุญ	ผู้จัดการทั่วไป	โรงแรมดิแอร์พอร์ต
5	นายสุทฤทธิ์ ชาญวณังกูร	ผู้อำนวยการ	ททท.นครราชสีมา

รายนามผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ลำดับที่	ชื่อ-นามสกุล	ตำแหน่ง/อาชีพ	หน่วยงาน
1	นายชนะชัย ขอบบัว	รองปลัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัด	องค์การบริหารส่วนจังหวัด นครราชสีมา
2	นายอักษร แสนใหม่	ผู้อำนวยการ	สำนักงานการท่องเที่ยวและ กีฬาจังหวัดนครราชสีมา
3	ว่าที่ร้อยตรีสุนทร ณรงค์	ปลัดเทศบาล ตำบลสุนารี	เทศบาลตำบลสุนารี

ภาคผนวก ข
ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานผู้ให้ข้อมูลหลัก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อมูลทั่วไปจังหวัดนครราชสีมา

คำขวัญประจำจังหวัด

“เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน”

(คำขวัญเดิม โคราช ลือเลื่อง เมืองก่อนเก่า นกเขากรรม อ้อยคันร่ม ส้มขี้ม้า ผ้าหางกระรอก)

สัญลักษณ์ประจำจังหวัด

รูปที่ 2 ตราสัญลักษณ์ประจำจังหวัดนครราชสีมา

รูปอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี ประดิษฐานอยู่หน้า ประตูชุมพล ประตูเมืองทางด้านทิศตะวันตก หมายถึงวีรกรรมอันกล้าหาญที่ท้าวสุรนารีได้กอบกู้เมืองนครราชสีมา จากกองทัพของเจ้าอนุวงศ์แห่งเวียงจันทน์ไว้ได้ ซึ่งตราประจำจังหวัดนครราชสีมาภาพนี้มีฐานะเป็นตราราชการตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง กำหนดภาพเครื่องหมายราชการ ตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายราชการ พุทธศักราช 2482 (ฉบับที่ 214)

ขนาดที่ตั้งและอาณาเขต

จังหวัดนครราชสีมาตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบนที่ราบสูงโคราชสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 187 เมตร ตัวจังหวัดอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครโดยทางรถยนต์ 255 กิโลเมตร และโดยทางรถไฟ 264 กิโลเมตร มีพื้นที่ 20,493.964 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 12,808,728 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 12.12 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและขนาดของพื้นที่เป็นอันดับที่ 1 ของพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียงดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	จังหวัดชัยภูมิและจังหวัดขอนแก่น
ทิศใต้	ติดต่อกับ	จังหวัดปราจีนบุรีจังหวัดนครนายกและจังหวัดสระแก้ว
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	จังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดขอนแก่น
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	จังหวัดสระบุรีจังหวัดลพบุรี

ลักษณะภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดนครราชสีมาเป็นที่ราบสูงมีความสูงจากระดับน้ำทะเลปานกลาง 200 - 300 เมตร ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย ด้านทิศตะวันตกและทิศใต้มีภูเขาและป่าเป็นแนวกั้นเขตแดน คือทิวเขาตองพญาเย็นและพนมดงรักในท้องที่อำเภอด่านขุนทด อำเภอสีคิ้ว อำเภอปากช่อง อำเภอปักธงชัย อำเภอครบุรีและอำเภอเสิงสาง และพื้นที่ดังกล่าวค่อย ๆ ลาดลงมาทางทิศเหนือตามลำน้ำมูลและสาขาสำคัญ เช่น ลำตะคอง ลำพระเพลิง ลำเชียงไกร ลำปลายมาศและลำแะ เป็นต้น

ภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของจังหวัดนครราชสีมาจัดอยู่ในประเภททุ่งหญ้าเขตร้อน (Tropical Savanna) โดยมีลมมรสุมหลักพัดผ่านคือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือทำให้อากาศหนาวเย็นและแห้งแล้ง กับลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ทำให้มีอากาศชุ่มชื้นและมีฝนตกชุก

ประชากร

จังหวัดนครราชสีมามีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และมากเป็นอันดับสองของประเทศรองจากกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยประชากรหลากหลายเชื้อชาติ หรือหลายชาติพันธุ์ ได้แก่ ไทยโคราช เป็นคนกลุ่มใหญ่ที่สุดในจังหวัดนครราชสีมา คนกลุ่มนี้ใช้ภาษาเหมือนไทยในส่วนกลาง เพียงแต่เสียงวรรณยุกต์เพี้ยนไปบ้าง และมีคำศัพท์สำนวนบางอย่างที่มีลักษณะเป็นของตนเอง

การปกครองและการบริหาร

จังหวัดนครราชสีมาแบ่งการปกครองออกเป็น 32 อำเภอ 287 ตำบล 3,743 หมู่บ้าน ดังนี้

1. อำเภอเมืองนครราชสีมา	17. อำเภอสีคิ้ว
2. อำเภอขามสะแกแสง	18. อำเภอสูงเนิน
3. อำเภอคง	19. อำเภอห้วยแถลง
4. อำเภอครบุรี	20. อำเภอเสิงสาง
5. อำเภอจักราช	21. อำเภอบ้านเหลื่อม
6. อำเภอชุมพวง	22. อำเภอหนองบุญมาก
7. อำเภอโชคชัย	23. อำเภอแก้งสนามนาง
8. อำเภอด่านขุนทด	24. อำเภอโนนแดง
9. อำเภอขามทะเลสอ	25. อำเภอวังน้ำเขียว
10. อำเภอโนนไทย	26. อำเภอเฉลิมพระเกียรติ
11. อำเภอโนนสูง	27. อำเภอเทพารักษ์

จำนวนประชากร

จังหวัดนครราชสีมามีประชากรมากเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเป็นอันดับสองของประเทศ จากข้อมูลสำนักงานสถิติจังหวัดนครราชสีมา ณ ปี 2556 มีประชากรทั้งสิ้น 2,808,574 คน เป็นชาย 1,365,552 คน เป็นหญิง 1,443,022 คน คิดเป็นชายร้อยละ 48.62 เป็นหญิงร้อยละ 51.37 ของประชากรทั้งหมด สัดส่วนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุขัยเฉลี่ยเพศชาย 70.52 ปี เพศหญิง 76.79 ปี มีแนวโน้มการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุมากขึ้น อัตราส่วนการเป็นภาระเท่ากับ 35.17

เศรษฐกิจ

นักลงทุนทั้งในประเทศไทยและต่างชาติต่างให้ความสำคัญกับจังหวัดนี้มาก จึงได้ตั้งฉายาให้กับจังหวัดนี้ว่าเป็น "มหานครแห่งอีสาน" เป็นเสมือนเมืองหลวงของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพราะเป็นศูนย์กลางทางด้านต่าง ๆ ของภูมิภาค ได้แก่ การปกครอง การศึกษา การคมนาคมขนส่ง การอุตสาหกรรม การเงินการธนาคาร การพาณิชย์ การสื่อสาร ฯลฯ มีคำขวัญของเมืองโคราชว่า มหานครแห่งอีสาน เมืองศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ ประตูเชื่อมโยงพันธมิตร สร้างเศรษฐกิจสู่สากล

อาชีพ

อาชีพหลักคือ การทำนา ทำไร่ มีพืชสำคัญ เช่น ข้าวเจ้า ข้าวโพด มันสำปะหลัง ปอ ฝ้าย และข้าวฟ่าง ซึ่งมีปลูกกันมากที่อำเภอโนนไทย และด่านขุนทด นอกจากนี้ยังมีการเลี้ยงไหม โดยเฉพาะที่อำเภอปักธงชัยเป็นแหล่งผ้าไหมที่ขึ้นชื่อ อาชีพการทำป่าไม้พอมิบ้าง มีการเลี้ยงสัตว์ และประมงน้ำจืดตามลุ่มน้ำ ทรัพยากรแร่ที่สำคัญคือ เกลือหิน

ด้านการอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่จะเป็นโรงงานที่เกี่ยวกับผลผลิตทางการเกษตร เช่น โรงสีข้าว โรงทำมันเส้น มันอัดเม็ด ทำน้ำตาล ทอกระสอบ ทอผ้าไหม ทำแป้งมันสำปะหลัง ฟาร์ม ฯลฯ

อุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การทอผ้าไหม ฝ้ายมัดหมี่ เครื่องจักสานและการทำเครื่องปั้นดินเผาที่ด่านเกวียน อำเภอโชคชัย

ในปัจจุบันนครราชสีมาได้ชื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวแห่งหนึ่งของประเทศไทยและเป็นศูนย์กลางการค้าระหว่างภาคกลางและภาคอีสาน ประชาชนส่วนมากจึงเริ่มประกอบอาชีพที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยวและการรับส่งสินค้า เช่น โรงแรม รีสอร์ท บ้านพัก ที่ดินจัดสรร นำเที่ยว สินค้าของที่ระลึก ฟาร์มผัก ฟาร์มองุ่น ฟาร์มโคนม ขนส่งผัก เนื้อ นม จากฟาร์ม สู่ตลาดกลางในกรุงเทพฯ เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม

จังหวัดนครราชสีมามีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และอารยธรรม จำนวน 35 แห่ง ดังนี้

แหล่งท่องเที่ยวหลัก

- 1) ปราสาทหินพนมวัน
- 2) ปราสาทหินพิมาย

แหล่งท่องเที่ยวรอง

- 1) ปราสาทพะโค
- 2) กู่พราหมณ์จำศีล
- 3) ปราสาทนางรำ
- 4) กุฏิฤาษีน้อย
- 5) แหล่งหินตัดสี่คิ้ว
- 6) ปราสาทโนนกู่
- 7) ปราสาทเมืองแขก
- 8) ปราสาทเมืองเก่า
- 9) โบราณสถานเมืองเสมา
- 10) ปราสาทหินบ้านถนนหัก
- 11) ปราสาทห้วยแคน

แหล่งท่องเที่ยวรอง ประเภทศิลปวัฒนธรรม

- 1) แหล่งโบราณคดีบ้านปราสาท
- 2) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพิมาย
- 3) พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติมหาวิรุวงศ์
- 4) หมู่บ้านด้านเกวียน

แหล่งท่องเที่ยวเสริม

- 1) อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
- 2) อนุสรณ์สถานวีรกรรมบ้านทุ่งสัมฤทธิ์
- 3) วัดเขาจันทร์งาม (ภาพเขียนสีโบราณบนเพิงผาหิน)
- 4) วัดธรรมจักรเสมาราม (พระพุทธรูปปางไสยาสน์)
- 5) วัดศาลาลอย (อุโบสถแบบศิลปะไทยประยุกต์)
- 6) ศูนย์วัฒนธรรมสถาบันราชภัฏนครราชสีมา
- 7) สวนน้ำป่าห้วยเฉลิมพระเกียรติ
- 8) หมู่บ้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหมบ้านหล่งประดู่สามัคคี
- 9) พิพิธภัณฑ์ไม้กลายเป็นหิน ช้างตึกดำบรรพและไดโนเสาร์

- 10) ประตูปฐมพล
- 11) วัดบ้านไร่
- 12) วัดโนนกลุ่ม (วิหารหลวงพ่โต)
- 13) ศูนย์วัฒนธรรมผ้าไหมปักธงชัย
- 14) อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่
- 15) เขื่อนลำตะคอง
- 16) โฮมสเตย์บ้านปราสาท
- 17) สวนสัตว์นครราชสีมา
- 18) ฟาร์มโชคชัย

เอกลักษณ์สำคัญ งานเทศกาล ประเพณี

- 1) เอกลักษณ์สำคัญของจังหวัด
 - 1.1 อนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - 1.2 ภาษาโคราช
 - 1.3 เพลงโคราช
 - 1.4 ผ้าไหมหางกระรอก
- 2) งานเทศกาลประเพณีที่สำคัญ
 - 2.1 ฉลองวันแห่งชัยชนะของท้าวสุรนารี ระหว่างวันที่ 23 มีนาคม ถึงวันที่ 3 เมษายน ของทุกปี
 - 2.2 งานประเพณีแห่เทียนพรรษาโคราช จัดขึ้นในช่วงวันเข้าพรรษา
 - 2.3 งานประเพณีกินเข้าค้ำของดีเมืองสูงเนิน จัดขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมีนาคมทุกปี ณ โบราณสถานปราสาทเมืองแขก อำเภอสูงเนิน ประเพณี “กินเข้าค้ำ”
 - 2.4 งานประเพณีแห่เทียนพิมาย
 - 2.5 เทศกาลเที่ยวพิมายและแข่งขันเรือยาวประเพณีชิงถ้วยพระราชทานฯ ระหว่าง สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนพฤศจิกายนทุกปี ณ อุทยานประวัติศาสตร์พิมายและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพิมาย
 - 2.6 งานวันผ้าไหมและของดีเมืองปักธงชัย ประมาณกลางเดือนธันวาคมของทุกปี ณ บริเวณลานอเนกประสงค์ หน้าที่ว่าการอำเภอปักธงชัย
 - 2.7 งานตรุษจีนนครราชสีมา จัดขึ้นปลายเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์ บริเวณอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สวนเมืองทอง สวนอนุสรณ์สถาน
 - 2.8 งานประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นระหว่างวันที่ 13-15 เมษายน ของทุกปีบริเวณสนามหน้าศาลากลางจังหวัดและลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี
 - 2.9 งานเอื้องกุหลาบเหลืองโคราช จัดขึ้นระหว่างวันที่ 8-11 พฤษภาคม บริเวณลานอนุสาวรีย์ท้าวสุรนารี สวนอนุสรณ์สถาน

2.10 งานวิชาขุขุ พุทธบารมี จัดขึ้นระหว่างเดือนพฤษภาคม-มิถุนายน ณ ห้อง MCC HALL ชั้น 3 ห้างสรรพสินค้าเดอะมอลล์ สาขานครราชสีมา

2.11 งานน้อยหน้าและของดีเมืองปากช่อง จัดขึ้นในเดือนกรกฎาคมของทุกปี บริเวณศูนย์การค้าจักรปากช่อง อ.ปากช่อง

2.12 งานประเพณีลอยกระทง พระประทับพระราชทานฯ จัดขึ้นวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 บริเวณสวนน้ำเฉลิมพระเกียรติ ร.9 (บึงตากลัว)

2.13 งานเทศกาลอาหารย่างโคราช จัดขึ้นเดือนพฤศจิกายน สนามหน้าศาลากลางจังหวัด

2.14 งานเกษตรแฟร์ปากช่อง จัดขึ้นในเดือนพฤศจิกายน ณ ศูนย์วิจัยข้าวโพดและข้าวฟ่างแห่งชาติ อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

2.15 งานเบญจมาศบานในม่านหมอก จัดขึ้นในเดือนมกราคมของทุกปี บริเวณสำนักงาน อบต. ไทยสามัคคี ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว

2.16 งานปากช่องควบอยเฟสติวล จัดขึ้นต้นเดือนธันวาคม ณ ไร่ทองสมบูรณ์ อ.ปากช่อง

2.17 งานปากช่องควบอยซิติ จัดขึ้นปลายเดือนธันวาคม บริเวณสวนสาธารณะเขาแคน เทศบาลเมืองปากช่อง

ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดนครราชสีมา

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

1) อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

1.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดพ.ศ.2540 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542

1.1.1 มีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการภายในเขต อบจ. ตามมาตรา 45 ดังต่อไปนี้

- (1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
- (2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบ ที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- (3) สนับสนุนสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- (4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาพตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

(5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและ
ราชการส่วนท้องถิ่นอื่น

(6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหาร
ราชการส่วนจังหวัด พ.ศ.2498 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

(7) คุ้มครอง ดุแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม (7 ทวิ) บำรุงรักษา ศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ
ท้องถิ่น

(8) จัดทำกิจกรรมใด ๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วน
ท้องถิ่นอื่น ที่อยู่ในเขตองค์การ บริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วน
ท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดใน
กฎกระทรวง

(9) จัดทำกิจกรรมอื่นใด ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือ
กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็น อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่ง
เป็นของราชการส่วนกลาง หรือ ราชการส่วนภูมิภาค อาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้
ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง 56

1.1.2 กิจการดังต่อไปนี้ เป็นกิจการที่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นสมควรให้
อบจ. ร่วมดำเนินการหรือให้ อบจ. จัดทำตามกฎกระทรวง (พ.ศ.2541) ลงวันที่ 15 กันยายน 2541
คือ

- (1) จัดให้มีน้ำเพื่ออุปโภค บริโภค และการเกษตร
- (2) กำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- (3) บำบัดน้ำเสีย
- (4) บำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (5) วางผังเมือง
- (6) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ซึ่งอย่างน้อยต้องเป็นทางหลวง
ตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง
- (7) จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำ
- (8) จัดให้มีท่าเทียบเรือ ท่าข้าม ที่จอดรถ และตลาด
- (9) ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (10) รักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน
- (11) จัดการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา และบำรุงรักษาศิลปะ
จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของประชาชน
- (12) จัดให้มีและบำรุงสถานที่สำหรับการศึกษา สถานพักผ่อน
หย่อนใจ สวนสาธารณะ และสวนสัตว์ ตลอดจนสถานที่ประชุมอบรมสำหรับราษฎร

- (13) จัดให้มีการสังคมสงเคราะห์และการสาธารณสุขการ
- (14) ป้องกันและบำบัดรักษาโรค
- (15) จัดตั้งและบำรุงสถานพยาบาล
- (16) ส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (17) ส่งเสริมและแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ
- (18) กิจกรรมที่ได้มีการกำหนดไว้ในแผนพัฒนาจังหวัดและ

แผนพัฒนา อบจ.

1.2 อำนาจหน้าที่ของ อบจ. ตาม พ.ร.บ. กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ตามมาตรา 17

- (1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด ตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- (2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- (3) การประสานและให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- (4) การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมาย จะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- (5) การคุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
- (6) การจัดการศึกษา
- (7) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- (8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
- (9) การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- (10) การจัดและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
- (11) การกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลรวม
- (12) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ
- (13) การจัดการและดูแลสถานียขนส่งทั้งทางบก และทางน้ำ
- (14) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- (15) การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุนและการทำกิจการไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่นๆหรือจากสหการ
- (16) การสร้าง และบำรุงรักษาทางบก และทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- (17) การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง

- ท้องถิ่น
- (18) การส่งเสริมการศึกษา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของ
- ท้องถิ่น
- (19) การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกัน และควบคุมโรคติดต่อ
- (20) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์และหอจดหมายเหตุ
- (21) การขนส่งมวลชนและการวิศวกรรมจราจร
- (22) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- (23) การจัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด
- (24) จัดทำกิจการใดอันเป็นอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น อื่นที่อยู่ในเขต และกิจการนั้น เป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ร่วมกัน ดำเนินการหรือให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัด จัดทำ ทั้งนี้ ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- (25) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการ หรือองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- (26) การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- (27) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- (28) จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือ กฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- (29) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่ คณะกรรมการ ประกาศกำหนด

จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

รูปที่ 4 จุดยืนทางยุทธศาสตร์ (Positioning) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา

(ที่มา: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา, 2557: 59)

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา

สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา เป็นหน่วยราชการส่วนกลางที่ขึ้นตรงต่อสำนักนโยบาย และยุทธศาสตร์ สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ซึ่งเป็นกระทรวงใหม่ที่ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติปรับปรุง กระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2545 โดยโอนภารกิจ จากกรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มาจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกของรัฐในการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ ตลอดจนเป้าหมายของการท่องเที่ยว การกีฬา และนันทนาการ จึงมีบทบาท หน้าที่และภารกิจในการสนองนโยบายรัฐบาล โดยรับมอบหมายจาก

กระทรวง จังหวัด และงานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมายให้ภารกิจก้าวไปสู่วิสัยทัศน์ของกระทรวง คือ "การท่องเที่ยว และการกีฬา เพื่อการสร้างคน สร้างสังคม สร้างรายได้ และสร้างชาติ"

บทบาทหน้าที่ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา

- 1) ดำเนินการและประสานเกี่ยวกับด้านนโยบาย รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์และอำนวยการงานด้านพัฒนาการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ
- 2) กำกับ เร่งรัด ติดตามการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ รวมทั้งการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 3) ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่หรือที่ได้รับมอบหมาย

ลักษณะงานที่ปฏิบัติ

- 1) จัดทำและพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ ประสานนโยบายและแผนไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนแม่บทของกระทรวง รวมทั้งเร่งรัดติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงในระดับจังหวัด
- 2) ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการในส่วนจังหวัด
- 3) ศึกษา วิเคราะห์ เพื่อจัดทำข้อมูลในการกำหนดนโยบาย จัดทำแผนงานโครงการ รวมทั้งจัดทำ และประสานแผนการปฏิบัติงานของหน่วยสังกัดกระทรวงในระดับจังหวัด
- 4) ติดตาม ประสานความร่วมมือ ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน
- 5) ประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่กิจกรรมการปฏิบัติราชการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามที่ได้รับมอบหมาย
- 6) ดำเนินการเกี่ยวกับงานการบริหารทั่วไป รวมถึงงานช่วยอำนวยการ และดำเนินการเกี่ยวกับกฎหมายงานนิติกรรมและสัญญาเกี่ยวกับความผิดทางแพ่งและงานคดีที่อยู่ในอำนาจของกระทรวง
- 7) ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- 8) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กร และจัดระบบงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- 9) บริหารแผนงานและนำเนินการเกี่ยวกับการเงินบัญชีงบประมาณพัสดุ และอาคารสถานที่และยานพาหนะ
- 10) ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล การเสริมสร้างวินัย และระบบคุณธรรมตามที่ได้รับมอบหมาย
- 11) จัดทำแผนพัฒนาบริการท่องเที่ยวรวมทั้งประสานส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามแผนที่กำหนด

- 12) จัดทำแผนพัฒนาทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์รวมทั้งประสานส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด
- 13) จัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งประสานส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการปฏิบัติตามที่กฎหมายกำหนด
- 14) ติดตามและประเมินผลงานพัฒนาการท่องเที่ยว
- 15) ศึกษาวิเคราะห์ วิจัยสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาบริการท่องเที่ยวเพื่อ กำหนดมาตรฐานบริการท่องเที่ยวและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว
- 16) ประสาน ส่งเสริม และสนับสนุน บริการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ให้มีการปฏิบัติตาม มาตรฐานที่กำหนด
- 17) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาต สังกัก หรือเพิกถอนใบอนุญาตการรับชำระ ค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 18) ดำเนินการจัดทำ เก็บรักษา บันทึก และติดตามแก้ไขข้อมูลและประวัติของธุรกิจ นำเที่ยวและมัคคุเทศก์
- 19) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว และมัคคุเทศก์เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด
- 20) ให้บริการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเนื่องจากการประกอบธุรกิจนำเที่ยวและ มัคคุเทศก์
- 21) ประสาน ส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการพัฒนาและ อนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวตามมาตรฐานที่กำหนด
- 22) จัดทำแผนปฏิบัติงานการกีฬาและนันทนาการในส่วนจังหวัดให้สอดคล้องกับนโยบาย ของกระทรวง
- 23) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพโครงสร้างพื้นฐานมาตรฐานการกีฬาและนันทนาการ
- 24) จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา
- 25) ดำเนินการเกี่ยวกับส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาการกีฬาและนันทนาการในส่วน จังหวัด
- 26) ดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานการกีฬาและ นันทนาการในส่วนจังหวัด
- 27) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาการดำเนินงานทางด้านการกีฬาและ นันทนาการ
- 28) ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาวิทยาศาสตร์การกีฬาในส่วน จังหวัด
- 29) ศึกษา วิเคราะห์ วิจัย สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษาการดำเนินงานทางด้านวิทยาศาสตร์ การกีฬา

30) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

วิสัยทัศน์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

เป็นองค์กรหลักที่นำประเทศไทย ไปสู่ศูนย์กลางการท่องเที่ยวในเอเชียอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ให้สามารถกระจายรายได้แก่ชุมชนอย่างทั่วถึง โดยเน้นเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามของไทย และพัฒนาการกีฬาให้เป็นหนึ่งในกลุ่มผู้นำการกีฬาแห่งเอเชีย เป็นศูนย์กลางการกีฬา ที่สร้างรายได้ สร้างอาชีพ สร้างความเป็นเลิศ และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคมอย่างยั่งยืน

วิสัยทัศน์ของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครราชสีมา

เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เกษตร สุขภาพและการผจญภัยในระดับสากล

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครราชสีมา

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานนครราชสีมาทำหน้าที่ในการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา จัดทำเอกสาร/คู่มือเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยว

ภาคผนวก ค
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามการวิจัย

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลเพื่อการทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การนำเสนอรูปแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวโดยสถาบันอาชีวศึกษา” โดย นางสาวพิชญา เจริญใจนิสิตระดับปริญญาโท สาขาพัฒนศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 บทบาทการมีส่วนร่วมพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบัน
ของสถาบันอาชีวศึกษา

ตอนที่ 3 ทักษะติดต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ทางผู้วิจัยใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ ทั้งนี้ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บรักษาเป็นความลับ และใช้เพื่อประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ขอขอบพระคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย นางสาวพิชญา เจริญใจ
โทรศัพท์ 087-067-3399
E-mail: c_pitchaya@hotmail.com

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับสถาบันอาชีวศึกษา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน.....ปี.....เดือน
 2. ระยะเวลาการทำงานในสถานศึกษาปัจจุบัน.....ปี.....เดือน
 3. ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาอาชีวศึกษา.....ปี.....เดือน
 4. ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม
☐ 1. ปริญญาตรี(โปรดระบุสาขา).....	☐ 2.ปริญญาโท(โปรดระบุสาขา).....
☐ 3. ปริญญาเอก(โปรดระบุสาขา).....	☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุสาขา).....
5. ท่านหรือองค์กรของท่านได้ดำเนินการในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ตามนโยบายการส่งเสริมของรัฐ
 - มีการวางแผนการทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ
 - มีแผนการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ
 - ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว
 - มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทุน/งบประมาณในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 - มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สถานที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 - มีส่วนร่วมในการสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
 - อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1 ท่านคิดว่าสถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด (บทบาทที่คาดหวัง) และในปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (บทบาทตามจริง)

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับบทบาทการมีส่วนร่วมในปัจจุบันของสถาบันอาชีวศึกษา

ระดับศักยภาพ:	5	=	มีศักยภาพมากที่สุด, มีบทบาทมากที่สุด
	4	=	มีศักยภาพมาก, มีบทบาทมาก
	3	=	มีศักยภาพปานกลาง, มีบทบาทปานกลาง
	2	=	มีศักยภาพน้อย, มีบทบาทน้อย
	1	=	มีศักยภาพน้อยที่สุด, มีบทบาทน้อยที่สุด
	0	=	ไม่มีศักยภาพในด้านนี้, ไม่มีบทบาทในด้านนี้

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้												
1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่												
2. ให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ												
3. ให้ความรู้ในการบริหารจัดการเงินทุนที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ												
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ												
5. ให้ความรู้เกี่ยวกับการแข่งขันทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ												
6. ให้ความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ และที่ตั้งสถานประกอบการ รวมถึงพื้นที่โดยรอบสถานประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ												
7. วิจัย/พัฒนา และให้ความรู้ในการนำวัตถุดิบในท้องถิ่น มาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ หรือพัฒนาวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์พื้นบ้านต่างๆ												
8. เสริมสร้างวิธีการให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว												
9. ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น												
10. เสริมสร้างความรู้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ												
11. ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
12. เสริมสร้างความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว												
13. ให้ข้อมูลและความรู้ในการพัฒนาทางเลือกการเดินทาง และการเชื่อมโยงเส้นทางต่างๆ												
14. ให้ความรู้ทางการตลาดท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการและชุมชนเพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ในการให้บริการต่างๆได้												
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย												
15. จัดกิจกรรม จัดอาสา เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว												
16. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้น ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low season) เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่นตลอดปี												
17. จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ เพื่อต่อยอดความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับผู้ประกอบการและชุมชน												
18. สร้างโครงการ / กิจกรรมทางการตลาดให้กับท้องถิ่น ตลอดจนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นที่รู้จัก												
19. ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อาทิ วิถีชีวิตริมน้ำ เป็นต้น												
20. สืบสานและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก และรักษารูปแบบตามประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่												
21. เสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีให้เป็นที่รู้จัก												
22. ร่วมอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์ประเพณีอันดีงาม และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ												
23. ช่วยเสริมสร้างความตระหนักในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร												
24. ส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้จากการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ												
25. เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ												
26. เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
40. ให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพระบบ ป้องกันรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมพื้นที่												
41. ให้คำแนะนำในการเสริมสร้างและพัฒนาพื้นที่ให้บริการสาธารณสุขภาคพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยว												
42. ให้คำแนะนำในการเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของข้อมูลและการติดตั้งแผนที่หรือป้ายบอกทางให้มีความชัดเจนและใช้งานได้สะดวกเหมาะสม												
43. เสริมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และพันธุ์สัตว์												
44. ให้คำแนะนำในการพัฒนาการให้บริการของศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างให้มีการจัดตั้งและกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว												
45. ให้คำแนะนำในการพัฒนาข้อมูลการเดินทาง สภาพและเส้นทางการจราจรเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว												
46. ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการใหม่ และให้คำแนะนำในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้โดยง่าย												
47. ร่วมให้คำแนะนำและพัฒนาเส้นทางการเดินรถเพื่อให้มีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลาย												
48. ให้คำแนะนำในการพัฒนาเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่												
49. ร่วมพัฒนาและจัดทำระเบียบข้อบังคับในการทำกิจกรรมต่างๆให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น อาทิ การทำป้ายแนะนำการแต่งกาย เข้าโบราณสถานควรทำ 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เป็นต้น												
50. ร่วมพัฒนาการเผยแพร่ข้อมูลหรือการจัดทำเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หนังสือแนะนำการท่องเที่ยว เว็บไซต์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์แนะนำการท่องเที่ยว เป็นต้น												
51. พัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ดึงดูดใจ สอดคล้องกับกระแสสังคม												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
65. เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน ให้ร่วมมือกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง												
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร												
66. สนับสนุนเงิน ในการจัดกิจกรรมตามศักยภาพ												
67. สนับสนุนบุคลากรในการเข้าไปให้คำแนะนำแก่สถานประกอบการ ชุมชน หรือภาครัฐในการบริหารจัดการต่างๆ												
68. สนับสนุนบุคลากรในการจัดงาน เทศกาล / งานประเพณี หรือกิจกรรมต่างๆ												
69. สนับสนุนการส่งนักศึกษาเข้าไปในสถานประกอบการเพื่อผลิตแรงงานที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ ทำให้ผลิตภัณฑ์และบริการมีคุณภาพสูงขึ้น												
70. สนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว												
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ												
71. ร่วมตรวจสอบ ควบคุมการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ												
72. ร่วมตรวจสอบสถานที่และอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้มีความปลอดภัยพร้อมในการจัดกิจกรรม												
73. ร่วมควบคุมดูแลความปลอดภัยในการให้บริการการเดินทาง												
74. ร่วมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมงานเทศกาลประเพณี												

2.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับบทบาทการมีส่วนร่วมในปัจจุบันของสถาบันอาชีวศึกษา

ระดับศักยภาพ:	5	=	มีส่วนร่วมมากที่สุด
	4	=	มีส่วนร่วมมาก
	3	=	มีส่วนร่วมปานกลาง
	2	=	มีส่วนร่วมน้อย
	1	=	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
	0	=	ไม่มีส่วนร่วมในด้านนี้

รายการ	บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0
การมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ						
1. ร่วมประชุมกับคณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
2. เสนอปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น						
3. เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่						
4. ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะทำงานชุดต่างๆเกี่ยวกับพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
5. ร่วมคัดเลือกคณะกรรมการเกี่ยวกับพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
6. ได้ร่วมในการกำหนดมาตรฐานและการร่างระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ						
7. มีการส่งนักศึกษาหรือบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว						
8. ร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
9. ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
10. จัดกิจกรรมเพื่อหารายได้สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
11. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
12. สนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์/สถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์						
13. สถาบันอาชีวศึกษาเป็นที่รู้จักหรือได้รับการยอมรับจากองค์กร หน่วยงาน และชุมชนในพื้นที่มากขึ้น						
14. สถาบันอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ และศักยภาพ เพิ่มขึ้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						

รายการ	บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0
15. สร้างเครือข่ายพันธมิตรที่หลากหลายเพิ่มขึ้น						
16. สถาบันอาชีวศึกษาได้รับการยอมรับในองค์ความรู้ และทักษะความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
17. สถาบันอาชีวศึกษามีความเข้าใจในการดำเนินงานของภาครัฐ สถานประกอบการ และความต้องการของชุมชนเพิ่มขึ้น						
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
18. ติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
19. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
20. ร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
21. ประเมินชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน หลังจกมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
22. ร่วมประเมินระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน						
23. ร่วมติดตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หลังจกมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						

2.3 ท่านคิดว่าสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดของท่านมีจุดแข็งที่จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านใดมากที่สุด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเข้มแข็งที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับความเข้มแข็ง: 5 = มากที่สุด
 4 = มาก
 3 = ปานกลาง
 2 = น้อย
 1 = น้อยที่สุด

มิติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความเข้มแข็ง				
	5	4	3	2	1
1) ด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ					
2) ด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน					
3) ด้านการปกป้องทรัพยากร					
4) ด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม					
5) ด้านความพึงพอใจสูงสุด					

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3.1 ท่านต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบใด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับความต้องการมีส่วนร่วม:	5	=	เห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบกิจกรรม
	4	=	เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรม
	3	=	ไม่แน่ใจ
	2	=	ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรม
	1	=	ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรมอย่างยิ่ง

กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	ระดับความต้องการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) การบรรยาย: การนำเสนอความรู้ แนวคิด ประสบการณ์					
2) การอภิปรายเป็นคณะ: อภิปรายร่วมกันโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 3-5 คนและมีผู้ดำเนินรายการ					
3) การอภิปรายเป็นกลุ่ม: การแบ่งกลุ่มจำนวนตั้งแต่ 5-15คนโดยมอบประเด็นให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น					
4) การอภิปรายแบบปวงจาวลีสนา:ตั้งคำถามให้คณะวิทยากรเป็นผู้ตอบคำถามและมีผู้ดำเนินการอภิปราย					
5) การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น: การประชุมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาแลกเปลี่ยนความรู้ สมาชิกในกลุ่มไม่เกิน 20 คน					
6) การระดมสมอง: การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเล็ก ๆ ไม่เกิน 20 คน					
7) การสาธิต: การแสดงให้เห็นให้ผู้รับการฝึกอบรมเห็นถึงการปฏิบัติจริงและเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ทดลองปฏิบัติตามและซักถามปัญหา					
8) การประชุมเชิงปฏิบัติการ: เป็นการฝึกโดยลงมือปฏิบัติตามความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากวิทยากร					
9) การสัมมนา: มีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้ มีการอภิปรายร่วมวิพากษ์วิจารณ์และร่วมประมวลปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ					
10) การจัดศึกษาดูงาน: การดูงานนอกสถานที่					
11) การฝึกอบรม: วิธีการฝึกอบรมชี้แนะไปพร้อมกับการปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผน					
12) การศึกษากรณีตัวอย่าง: การนำเอาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเสนอให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณา ศึกษาวิเคราะห์ หรือหาแนวทางในการแก้ปัญหา					

3.2 ในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพของภาคีโดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวท่านให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้อย่างไร

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

1. สถานที่ในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพควรเป็นที่ใด (ให้เลือกเพียงที่เดียว)

☐ 1) สถาบันอาชีวศึกษา	☐ 2) โรงแรม
☐ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล	☐ 4) ที่ว่าการอำเภอ
☐ 5) ศาลากลางจังหวัด	☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

2. ขนาดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมศักยภาพ

☐ 1) ไม่เกิน 20 คน	☐ 2) ไม่เกิน 30 คน
☐ 3) ไม่เกิน 50 คน	☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3. ระยะเวลาที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพควรใช้เวลากี่วัน

☐ 1) ครึ่งวัน	☐ 2) 1 วัน
☐ 3) 2 วัน	☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

นางสาวพิชญา เจริญใจ ผู้วิจัย

แบบสอบถามชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับภาคีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งปัจจุบัน.....ปี.....เดือน(หากเป็นชุมชนให้ข้ามไปตอบข้อ 3)

2. ระยะเวลาการทำงานในองค์กรปัจจุบัน.....ปี.....เดือน(หากเป็นชุมชนให้ข้ามไปตอบข้อ 4)

3. ระยะเวลาที่ท่านอาศัยอยู่ในชุมชน.....ปี.....เดือน

4. ท่านมีบทบาทในการเป็นผู้นำชุมชนหรือไม่

ใช่ (โปรดระบุระยะเวลาในการทำงานชุมชน).....ปี.....เดือน ไม่ใช่

5. ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

☐ 1. มัธยมศึกษา	☐ 2. ปวช./ปวส.(โปรดระบุสาขา).....
☐ 3. ปริญญาตรี(โปรดระบุสาขา).....	☐ 4. ปริญญาโท(โปรดระบุสาขา).....
☐ 5. ปริญญาเอก(โปรดระบุสาขา).....	☐ 6. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

6. ท่านหรือองค์กรของท่านได้ดำเนินการในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในลักษณะใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- มีการจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) ตามนโยบายการส่งเสริมของรัฐ
- มีการวางแผนการทำงานบันทึกข้อตกลงร่วมกัน (MOU) เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านต่างๆ
- มีแผนการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านต่างๆ
- ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว
- มีส่วนร่วมในการสนับสนุนด้านทุน/งบประมาณในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- มีส่วนร่วมในการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์สถานที่ในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- มีส่วนร่วมในการสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
- อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

ตอนที่ 2 บทบาทและการมีส่วนร่วมของสถาบันอาชีวศึกษาในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1 ท่านคิดว่าสถาบันอาชีวศึกษามีศักยภาพในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด (บทบาทที่คาดหวัง) และในปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษามีบทบาทในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด (บทบาทตามจริง)

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับบทบาทการมีส่วนร่วมในปัจจุบันของสถาบันอาชีวศึกษา

ระดับศักยภาพ:	5	=	มีศักยภาพมากที่สุด, มีบทบาทมากที่สุด
	4	=	มีศักยภาพมาก, มีบทบาทมาก
	3	=	มีศักยภาพปานกลาง, มีบทบาทปานกลาง
	2	=	มีศักยภาพน้อย, มีบทบาทน้อย
	1	=	มีศักยภาพน้อยที่สุด, มีบทบาทน้อยที่สุด
	0	=	ไม่มีศักยภาพในด้านนี้, ไม่มีบทบาทในด้านนี้

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
บทบาทด้านพัฒนาองค์ความรู้												
1. ให้ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการรายใหม่												
2. ให้ความรู้ในด้านการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ												
3. ให้ความรู้ในการบริหารจัดการเงินทุนที่มีประสิทธิภาพแก่ผู้ประกอบการ												
4. ให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ												
5. ให้ความรู้เกี่ยวกับการแข่งขันทางธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ												
6. ให้ความรู้ในการบริหารจัดการพื้นที่ และที่ตั้งสถานประกอบการ รวมถึงพื้นที่โดยรอบสถานประกอบการอย่างมีประสิทธิภาพ												
7. วิจัย/พัฒนา และให้ความรู้ในการนำวัตถุดิบในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ หรือพัฒนาวิธีการผลิตผลิตภัณฑ์พื้นบ้านต่างๆ												
8. เสริมสร้างวิธีการให้ความรู้และคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจากกิจกรรมการท่องเที่ยว												
9. ศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาความดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น												
10. เสริมสร้างความรู้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ												
11. ส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
12. เสริมสร้างความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในการให้ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อเตรียมการเดินทางแก่นักท่องเที่ยว												
13. ให้ข้อมูลและความรู้ในการพัฒนาทางเลือกการเดินทาง และการเชื่อมโยงเส้นทางต่างๆ												
14. ให้ความรู้ทางการตลาดท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการและชุมชนเพื่อให้สามารถนำมาปรับใช้ในการให้บริการต่างๆได้												
บทบาทด้านการดำเนินกิจกรรมและการให้บริการที่ตอบสนองต่อชุมชนและสังคมตามนโยบาย												
15. จัดกิจกรรม จัดอาสา เพื่อสร้างความตระหนักในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว												
16. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้น ในช่วงนอกฤดูกาลท่องเที่ยว (Low season) เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนในท้องถิ่นตลอดปี												
17. จัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ เพื่อต่อยอดความรู้ในการประกอบอาชีพให้กับผู้ประกอบการและชุมชน												
18. สร้างโครงการ / กิจกรรมทางการตลาดให้กับท้องถิ่น ตลอดจนประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นที่รู้จัก												
19. ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนและนำมาต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว อาทิ วิถีชีวิตริมน้ำ เป็นต้น												
20. สืบสานและฟื้นฟูวัฒนธรรมท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จัก และรักษารูปแบบตามประเพณีดั้งเดิมให้คงอยู่												
21. เสริมสร้างความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมประเพณีให้เป็นที่รู้จัก												
22. ร่วมอนุรักษ์และสืบสานอัตลักษณ์ประเพณีอันดีงาม และเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการจัดงานประเพณีอย่างสม่ำเสมอ												
23. ช่วยเสริมสร้างความตระหนักในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากร												
24. ส่งเสริมและจัดกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้จากการทำกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ												
25. เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติผ่านการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ												
26. เสริมสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมผ่านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
40. ให้คำแนะนำในการพัฒนาคุณภาพระบบ ป้องกันรักษาความปลอดภัยในการท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมพื้นที่												
41. ให้คำแนะนำในการเสริมสร้างและพัฒนาพื้นที่ให้บริการสาธารณสุขภาคพื้นฐานให้ครอบคลุมพื้นที่ชุมชน และสถานที่ท่องเที่ยว												
42. ให้คำแนะนำในการเสริมสร้างและพัฒนาประสิทธิภาพของข้อมูลและการติดตั้งแผนที่หรือป้ายบอกทางให้มีความชัดเจนและใช้งานได้สะดวกเหมาะสม												
43. เสริมสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติ และพันธุ์สัตว์												
44. ให้คำแนะนำในการพัฒนาการให้บริการของศูนย์บริการข้อมูลนักท่องเที่ยว และเสริมสร้างให้มีการจัดตั้งและกระจายตัวครอบคลุมพื้นที่เพียงพอกับความต้องการของนักท่องเที่ยว												
45. ให้คำแนะนำในการพัฒนาข้อมูลการเดินทาง สภาพและเส้นทางการจราจรเพื่อการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว												
46. ส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการใหม่ และให้คำแนะนำในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้โดยง่าย												
47. ร่วมให้คำแนะนำและพัฒนาเส้นทางการเดินรถเพื่อให้มีทางเลือกในการเดินทางที่หลากหลาย												
48. ให้คำแนะนำในการพัฒนาเอกลักษณ์ของสินค้าและบริการของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่												
49. ร่วมพัฒนาและจัดทำระเบียบข้อบังคับในการทำกิจกรรมต่างๆให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลายมากขึ้น อาทิ การทำป้ายแนะนำการแต่งกายเข้าโบราณสถานควรทำ 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน เป็นต้น												
50. ร่วมพัฒนาการเผยแพร่ข้อมูลหรือการจัดทำเอกสารแนะนำการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ หนังสือแนะนำการท่องเที่ยว เว็บไซต์ และเครือข่ายสังคมออนไลน์แนะนำการท่องเที่ยว เป็นต้น												
51. พัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย ดึงดูดใจ สอดคล้องกับกระแสสังคม												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
52. ร่วมพัฒนารูปแบบผู้ให้บริการรับ-ส่งนักท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย มีความสะดวกเร็วในการให้บริการ												
53. ร่วมพัฒนาคุณภาพการให้บริการ ตลอดจนส่งเสริมให้มีการดูแลรักษาและปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคต่างๆบริเวณแหล่งท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอ												
54. ร่วมพัฒนาทักษะการให้บริการ และการดูแลด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวแก่บุคลากรในภาคการท่องเที่ยว												
55. ส่งเสริมและพัฒนาการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า												
56. ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรหรือผู้ดูแลการทำกิจกรรม ให้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมและการควบคุมผลกระทบที่จะเกิดขึ้น												
57. ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานสินค้าและบริการให้เป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป												
58. ให้คำแนะนำและช่วยส่งเสริมการจัดลิสทิสต์ และสิทธิบัตรแก่ชุมชนที่พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อรักษาทรัพย์สินทางปัญญาให้เป็นของท้องถิ่น												
บทบาทด้านการสร้างเครือข่าย												
59. ช่วยส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเครือข่ายผู้ประกอบการ												
60. ส่งเสริมการรวมกลุ่มของผู้ประกอบกิจการ/ อาชีพเดียวกัน เพื่อให้เกิดความร่วมมือกัน ในการพัฒนาต่อยอด หรือแบ่งปันผลประโยชน์กัน												
61. ส่งเสริมให้มีการพัฒนารูปแบบความร่วมมือของเครือข่าย												
62. สนับสนุนเครือข่ายทางวัฒนธรรม ประเพณี เพื่อให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่												
63. ส่งเสริมให้มีการประสานประโยชน์ระหว่างเครือข่ายผู้ประกอบการ ภาครัฐ ชุมชน และสถานศึกษา												
64. เข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย เพื่อให้มีโอกาสในการรับรู้และพัฒนา												

รายการ	บทบาทที่คาดหวัง						บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0	5	4	3	2	1	0
65. เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงเครือข่ายที่มีกิจกรรมใกล้เคียงกัน ให้ร่วมมือกัน เพื่อสร้างอำนาจต่อรอง												
บทบาทด้านการสนับสนุนทรัพยากร												
66. สนับสนุนเงิน ในการจัดกิจกรรมตามศักยภาพ												
67. สนับสนุนบุคลากรในการเข้าไปให้คำแนะนำแก่สถานประกอบการ ชุมชน หรือภาครัฐในการบริหารจัดการต่างๆ												
68. สนับสนุนบุคลากรในการจัดงาน เทศกาล / งานประเพณี หรือกิจกรรมต่างๆ												
69. สนับสนุนการส่งนักศึกษาเข้าไปในสถานประกอบการเพื่อผลิตแรงงานที่มีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการ ทำให้ผลิตภัณ์และบริการมีคุณภาพสูงขึ้น												
70. สนับสนุนอุปกรณ์ในการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว												
บทบาทด้านการติดตามและประเมินผลโครงการ												
71. ร่วมตรวจสอบ ควบคุมการทำกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ												
72. ร่วมตรวจสอบสถานที่และอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมให้มีความปลอดภัยพร้อมในการจัดกิจกรรม												
73. ร่วมควบคุมดูแลความปลอดภัยในการให้บริการการเดินทาง												
74. ร่วมประเมินผลการดำเนินการจัดกิจกรรมงานเทศกาลประเพณี												

2.2 ท่านคิดว่าปัจจุบันสถาบันอาชีวศึกษา มีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในปัจจุบันด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับบทบาทการมีส่วนร่วมในปัจจุบันของสถาบันอาชีวศึกษา

ระดับศักยภาพ:	5	=	มีส่วนร่วมมากที่สุด
	4	=	มีส่วนร่วมมาก
	3	=	มีส่วนร่วมปานกลาง
	2	=	มีส่วนร่วมน้อย
	1	=	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
	0	=	ไม่มีส่วนร่วมในด้านนี้

รายการ	บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0
การมีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ						
1. ร่วมประชุมกับคณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
2. เสนอปัญหา อุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่ในท้องถิ่น						
3. เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่และการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่						
4. ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการในคณะทำงานชุดต่างๆเกี่ยวกับพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
5. ร่วมคัดเลือกคณะกรรมการเกี่ยวกับพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
6. ได้ร่วมในการกำหนดมาตรฐานและการร่างระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ						
7. มีการส่งนักศึกษาหรือบุคลากรของสถาบันอาชีวศึกษามาศึกษาเรียนรู้ในชุมชนแหล่งท่องเที่ยว						
8. ร่วมประชาสัมพันธ์กิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
9. ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
10. จัดกิจกรรมเพื่อหารายได้สนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
11. จัดสรรงบประมาณสนับสนุนกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
12. สนับสนุนวัสดุ/อุปกรณ์/สถานที่เพื่อการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์						
13. สถาบันอาชีวศึกษาเป็นที่รู้จักหรือได้รับการยอมรับจากองค์กร หน่วยงาน และชุมชนในพื้นที่มากขึ้น						
14. สถาบันอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ และศักยภาพ เพิ่มขึ้นในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						

รายการ	บทบาทตามจริง					
	5	4	3	2	1	0
15. สร้างเครือข่ายพันธมิตรที่หลากหลายเพิ่มขึ้น						
16. สถาบันอาชีวศึกษาได้รับการยอมรับในองค์ความรู้ และทักษะความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
17. สถาบันอาชีวศึกษามีความเข้าใจในการดำเนินงานของภาครัฐ สถานประกอบการ และความต้องการของชุมชนเพิ่มขึ้น						
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล						
18. ติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
19. ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
20. ร่วมสังเกตการณ์การทำงานของผู้รับจ้างทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
21. ประเมินชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน หลังจากรมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						
22. ร่วมประเมินระเบียบเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน						
23. ร่วมติดตามศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หลังจากรมีการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว						

2.4 ท่านคิดว่าสถาบันอาชีวศึกษาในจังหวัดของท่านมีจุดแข็งที่จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวด้านใดมากที่สุด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความเข้มแข็งที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับความเข้มแข็ง: 5 = มากที่สุด
 4 = มาก
 3 = ปานกลาง
 2 = น้อย
 1 = น้อยที่สุด

มิติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	ระดับความเข้มแข็ง				
	5	4	3	2	1
1) ด้านความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ					
2) ด้านคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน					
3) ด้านการปกป้องทรัพยากร					
4) ด้านความเข้มแข็งทางวัฒนธรรม					
5) ด้านความพึงพอใจสูงสุด					

ตอนที่ 3 ทักษะคิดต่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3.1 ท่านต้องการเข้าร่วมกิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในรูปแบบใด

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความต้องการการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

ระดับความต้องการมีส่วนร่วม:	5	=	เห็นด้วยอย่างยิ่งกับรูปแบบกิจกรรม
	4	=	เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรม
	3	=	ไม่แน่ใจ
	2	=	ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรม
	1	=	ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบกิจกรรมอย่างยิ่ง

กิจกรรมเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	ระดับความต้องการมีส่วนร่วม				
	5	4	3	2	1
1) การบรรยาย: การนำเสนอความรู้ แนวคิด ประสบการณ์					
2) การอภิปรายเป็นคณะ: อภิปรายร่วมกันโดยกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 3-5 คนและมีผู้ดำเนินรายการ					
3) การอภิปรายเป็นกลุ่ม: การแบ่งกลุ่มจำนวนตั้งแต่ 5-15คนโดยมอบประเด็นให้สมาชิกแต่ละกลุ่มอภิปรายแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น					
4) การอภิปรายแบบปวงฉาวิสนา:ตั้งคำถามให้คณะวิทยากรเป็นผู้ตอบคำถามและมีผู้ดำเนินการอภิปราย					
5) การประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น: การประชุมกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาแลกเปลี่ยนความรู้ สมาชิกในกลุ่มไม่เกิน 20 คน					
6) การระดมสมอง: การระดมความคิดเห็นจากกลุ่มเล็ก ๆ ไม่เกิน 20 คน					
7) การสาธิต: การแสดงให้เห็นให้ผู้รับการฝึกอบรมเห็นถึงการปฏิบัติจริงและเปิดโอกาสให้ผู้รับการฝึกอบรมได้ทดลองปฏิบัติตามและซักถามปัญหา					
8) การประชุมเชิงปฏิบัติการ: เป็นการฝึกโดยลงมือปฏิบัติตามความรู้ ความเข้าใจที่ได้รับจากวิทยากร					
9) การสัมมนา: มีส่วนร่วมทำให้เกิดความรู้ มีการอภิปรายร่วมวิพากษ์วิจารณ์และร่วมประมวลปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ					
10) การจัดศึกษาดูงาน: การดูงานนอกสถานที่					
11) การฝึกอบรม: วิธีการฝึกอบรมชี้แนะไปพร้อมกับการปฏิบัติงานอย่างมีแบบแผน					
12) การศึกษากรณีตัวอย่าง: การนำเอาเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเสนอให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมพิจารณา ศึกษาวิเคราะห์ หรือหาแนวทางในการแก้ปัญหา					

3.2 ในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพของภาคีโดยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวท่านให้ความสำคัญในเรื่องเหล่านี้อย่างไร

คำชี้แจง: กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หรือเติมข้อความลงในช่องว่างตามความคิดเห็นของท่าน

4. สถานที่ในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพควรเป็นที่ใด (ให้เลือกเพียงที่เดียว)
☐ 1) สถาบันอาชีวศึกษา	☐ 2) โรงแรม
☐ 3) องค์การบริหารส่วนตำบล	☐ 4) ที่ว่าการอำเภอ
☐ 5) ศาลากลางจังหวัด	☐ 6) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. ขนาดของผู้เข้าร่วมกิจกรรมเสริมศักยภาพ
☐ 1) ไม่เกิน 20 คน	☐ 2) ไม่เกิน 30 คน
☐ 3) ไม่เกิน 50 คน	☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ).....
6. ระยะเวลาที่ท่านเห็นว่าเหมาะสมในการจัดกิจกรรมเสริมศักยภาพควรใช้เวลากี่วัน
☐ 1) ครึ่งวัน	☐ 2) 1 วัน
☐ 3) 2 วัน	☐ 4) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ขอขอบคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถามครบทุกข้อ

นางสาวพิชญา เจริญใจ ผู้วิจัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวพิชญา เจริญใจ เกิดเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม พ.ศ.2528 ณ โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ กรุงเทพมหานคร เมื่อจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจากโรงเรียนวัดทรงธรรม จังหวัดสมุทรปราการ ในระดับปริญญาตรีและสำเร็จการศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ปีการศึกษา 2550 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการ และความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2553 ประวัติการทำงาน พ.ศ.2551-2553 ตำแหน่งเจ้าหน้าที่บริหารทั่วไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยคริสเตียน และระหว่าง พ.ศ. 2555-2556 เข้าทำงานในตำแหน่งเลขานุการ กรรมการผู้จัดการ บริษัท กรุงเทพพรีเมียร์นายหน้าประกันชีวิต จำกัด (ในเครือกรุงเทพดุสิตเวชการ) ปัจจุบันทำงานในตำแหน่งเจ้าหน้าที่ประจำคณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัย เซาร์อีสท์บางกอก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY